

MIDDLE EAST JOURNAL OF REFUGEE STUDIES

Cilt/Volume: 9 • Sayı/Number: 2 • Güz/Autumn 2024

ISSN: 2149-4398 • eISSN: 2458-8962

Middle East Journal of Refugee Studies uluslararası ve hakemli bir dergidir.
Yayımlanan makalelerin sorumluluğu yazarına / yazarlarına aittir.

Middle East Journal of Refugee Studies is the official peer-reviewed, international journal of the International Refugee Rights Association. Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Dergi Kuruluş Yılı/ Journal Establishment Year

2016

Dergi İmtiyaz Sahibi/ Journal Concession Holder

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği

/ The Middle East Journal of Refugee Studies

Dergi ISSN/ Journal ISSN

2149-4398

Dergi Yayın Süreçleri/ Journal Publication Processes

Dergipark

Dergi Türü/ Journal Type

Hakemli Akademik/ Peer-reviewed Journal

Dergi Web Sitesi/ Journal Website

mejrs.com

Dergi İletişim/ Journal Contact

editor@mejrs.com

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Adına

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

/ Owner and Chief Executive Officer

Av. Abdullah Resul Demir

Genel Yayın Yönetmeni/ Executive Editor

Süleyman Kurt

Baş Editor/ Editor-in-Chief

Prof. Dr. Orhan Koçak

Editörler/ Editors

Dr. Hasan Basri Bülbül

Dr. Fatma Kızılelmas

Dr. Öğr. Üyesi İrfan Ersin

Yardımcı Editörler/ Associate Editors

Zehra Özküçük

Arş. Gör. Rıdvan Akın

Fatma Kurt

Neşe Tomruk Ünal

Danışma/Hakem Kurulu/Editorial Advisory Board

- Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel** (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan Koçak (İstanbul Üniversitesi / Cerrahpaşa)
Doç. Dr. Osman Akgül (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Esin Küntay (Mimar Sinan GSF)
Doç. Dr. Mehmet Fatih Aysan (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Yusuf Alpaydın (Marmara Üniversitesi)
Dr. İrfan Ersin (İstanbul Medipol Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kucur (İstanbul Üniversitesi / Cerrahpaşa)
Dr. Öğr. Şevket Ercan Kızılay (Düzce Üniversitesi)
Dr. Öğr. Mehmet Ali Bolat (Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Redaksiyon/Son Okuma

Arş. Gör. Ceren Kaya

Sekreter/ Secretary

Zehra Nur Keskin

Tasarım ve Uygulama/Graphic Design

Bilimon Medya ve İletişim Anonim Şirketi

Yayın Türü/Type of Publication

Uluslararası Süreli Yayın/International Periodical

Yayın Dili/Language of Publication

Türkçe ve İngilizce/Turkish and English

Yayın Periyodu/Publishing Period

Altı ayda bir Haziran ve Aralık aylarında yayımlanır/Biannual (June&December)

Baskı ve Cilt/Press

Bilimon Medya ve İletişim Anonim Şirketi

Adres: Yenişehir Mah. Mustafa Akşol sk. Arwen Merlin A Blok No: 7AA

Pendik / İstanbul

İletişim/Correspondence

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği

Ali Kuşçu Mah. Büyük Karaman Cad. Taylasan Sok. Toprak Apt. K: 1 Fatih İstanbul

Telefon: +90 (212) 531-2025 **Web:** <http://mejrs.com/> **Elektronik posta:** editor@mejrs.com

Editörden

İlk sayısını Haziran 2016 ‘da yayınlamış olduğumuz dergimiz, o günden bugüne göç ve göçe dair olan meseleler etrafında hem akademik düzlemde hem sahada okunabilir bir fayda sağlamak için yolculuğunu sürdürmektedir. Ancak hepimizin de bildiği gibi marifet iltifata tabidir. Dolayısı ile bu yolculuğumuzu, yürüyüşümüzü sürdürebilmek açısından sizlerin katkısı, eleştirisi ve iltifatı bizler için her zaman temel motivasyon kaynağı olmuştur ve olmaya devam edecektir. Biz de bu noktada bu yolculuğumuzun bugüne ulaşmasında bize katkı sağlayan herkese yürekten teşekkürü bir borç biliriz.

Bugün gelmiş olduğumuz noktada göç ve göçe dair meseleler artık hem ülkemizin hem de dünyanın en önemli konularından birisi olarak önümüzde durmaktadır. Bununla birlikte tabii ki göçün sebep ve sonuçları gittikçe de daha büyük oranda günlük yaşamımızın, siyasetin ve akademinin gündemine gelmekte ve önümüzde duran sorunlara yönelik çözüm arayışları da buna paralel olarak her geçen gün daha da artmaktadır. Biz de bu noktada bundan sonraki yolculuğumuza devam ederken, dergimizin Haziran 2024 sayısı itibariyle, göç ve göçe dair değişen meseleleri daha sistematik halde inceleyerek literatüre derinleşmiş katkılar sunmayı hedeflemekteyiz. Hedefimizi gerçekleştirmemize yardımcı olacak olan önümüzdeki sayılara ait konu başlıklarını bu sayımızda heyecan ve mutlulukla sizlerle paylaşıyoruz. Elbette ki sayılarımız sadece bu dosya konularından oluşmayacak ve bu noktada bizimle farklı çalışmalarını paylaşmak isteyen araştırmacılarımızın da bizlerle olmalarını umut ederken, biz de destekçileri olmaya devam edeceğiz.

Yeni dönemimizde daha güçlü ve gür bir ses çıkarmak amacıyla sizi dergimize katkı vermeye ve bizimle yoldaş olmaya çağırırmaktayız. Elbette akademik kaygılar ve makale endüstrisinin bize dayattığı olumsuz şartların farkındayız. Ancak şikâyet ettiğimiz şeye tabii olmak yerine elimizi taşın altına koyup bir alternatif üretme çabamızın da sizlerin nezdinde karşılık bulacağından eminiz. Bu düşüncelerle yeni sayımızı sizlerin beğenisine sunuyoruz.

Selamlar

İçindekiler / Table of Contents

MAKALELER / ARTICLES

Göç ve Sosyal Medya: Harran Üniversitesi'ndeki Suriyeli Öğrencilerin Deneyimleri
/ Migration and Social Media: Experiences of Syrian Students at Harran
University.....07

Ayşenur Toptan
Mahmut Kaya

**Uluslararası Öğrenci Göçüne Yönelik Farklı Ülkelerdeki Uygulamalar ve
Türkiye İçin Öneriler** / Practices in Different Countries Regarding International
Student Migration and Recommendations for Türkiye29

Ercan Akar

Eşitsizlik ve Şiddet İlişisine Göç ve Güvenlik Tartışması Üzerinden Bir Bakış /
A Look to The Link Between Inequality and Violence Through Migration and Security
Debate.....59

Alper Ekmekcioğlu

**A Bibliometric Analysis of Web Of Science Publications for Research
on Syrian Refugees Studies, 2013-2024** / Suriyeli Mültecilerle İlgili
Araştırmalar Üzerine Web of Science Yayınlarının Bibliyometrik Analizi, 2013-
2024.....89

Halim Baş

Young Syrians' Experiences of Social Integration in the Turkish City of Gaziantep
/ Suriyeli Gençlerin Entegrasyon Tecrübeleri: Gaziantep Örneği.....113

Zümrüt Sönmez

ÇEVİRİ / TRANSLATION

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) 1951 Sözleşmesi Madde 1D ve AB Vasıf Yönergesi Madde 12(1)(a)'nın Yorumlanması ve Uygulanmasına İlişkin Bildirisi.....145

Rıdvan Akın

Lemi Keleş

Yazarlara Notlar / Instructions for Authors.....154

GÖÇ VE SOSYAL MEDYA: HARRAN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ SURIYELİ ÖĞRENCİLERİN DENEYİMLERİ*

*Ayşenur Toptan***

*Mahmut Kaya****

Öz

Küreselleşmenin etkisiyle günümüzde iletişim araçları yaşamın tüm alanlarını kuşatmış durumdadır. Göç eden bireyler veya topluluklar için de dijital platformlar göçün tüm süreçleri boyunca iletişim, haberleşme, sosyalleşme, uyum ve dayanışmanın aracı olmaktadır. Diğer yandan söz konusu platformlar ayrımcılık ve çatışmanın ana mecralarındandır. Bu çalışma, göçmenler arasında nitelikli topluluk olarak kabul edilen üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım deneyimlerini konu edinmektedir. Araştırmada amaç, Suriyeli öğrencilerin dijital araçları niçin ve nasıl kullandıkları, sanal ortamda neler paylaştıkları, ev sahibi toplumun onlara karşı tutumlarını nasıl buldukları ve bunları dijital ortamlarda nasıl dile getirdiklerini tespit etmektir. Çalışmada, detaylı verilere erişmek amacıyla nitel yöntem tercih edilmiş, veri toplama araçları olarak yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada Suriyeli göçmen nüfusuna uzun süredir ev sahipliği yapan Şanlıurfa Harran Üniversitesi örneklem olarak seçilmiştir. Harran üniversitesi Suriyeli öğrenci nüfusu bakımından ön sıralarda yer alan bir üniversitedir. Araştırma ana bulgularına göre Suriyeli öğrenciler sosyal medyayı iletişim, haberleşme, iş ve meslek, enformasyon, sosyalleşme amaçlı kullanmaktadır. Bulgular dijitalleşmenin göç sahasında etkin olarak yerleştiğine işaret etmektedir. Sosyal medya platformları, göç olgusuna çeşitli boyutlarda yön veren bir araçtır. Bununla birlikte sosyal medya platformları, manipülasyon ve ayrımcılığın bir mecrası olarak da işlenmektedir. Göç sürecinde sosyal medyanın etkisinin kapsamlı incelenmesi için farklı toplulukların da araştırılması önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Göç, Dijitalleşme, Sosyal Medya, Suriyeli Üniversite Öğrencileri, Harran Üniversitesi.

*Bu çalışma 2024 yılında yapılan "Suriyeli Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Pratikleri" adlı Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Sosyolog, melisatoptan123@gmail.com ORCID ID: 0009-0009-8974-4965

***Prof. Dr., Harran üniversitesi Sosyoloji bölümü öğretim üyesi. mahmutkaya@harran.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2728-9858

DOI: 10.70045/mejrs.1571717

Başvuru Tarihi: Ekim, 22, 2024
Kabul Tarihi: Ekim, 31, 2024

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>
ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962
Güz 2024 • 9(2) • 7-26

MIGRATION AND SOCIAL MEDIA: EXPERIENCES OF SYRIAN STUDENTS AT HARRAN UNIVERSITY*

*Ayşenur Toptan***

*Mahmut Kaya****

Abstract

Today, globalisation has brought communication tools into all areas of life. For migrant individuals or communities, digital platforms are a means of communication, exchange, socialisation, adaptation and solidarity throughout the migration process. On the other hand, these platforms are one of the main channels of discrimination and conflict. This study focuses on the social media use experiences of university students, who are considered as a skilled community among migrants. The aim of the study is to find out why and how Syrian students use digital tools, what they share in the virtual environment, how they perceive the attitudes of the host society towards them and how they express them in digital environments. In the study, the qualitative method was preferred in order to access detailed data, and semi-structured interviews and document analysis techniques were used as data collection tools. Şanlıurfa Harran University, which has been hosting the Syrian immigrant population for a long time, was selected as the sample in the study. Harran University is one of the leading universities in terms of Syrian students. According to the main findings of the research, Syrian students use social media for communication, business and professional purposes, information and socialisation. The findings show that digitalisation is effectively established in the field of migration. Social media platforms are a tool to manage the migration phenomenon in different dimensions. However, social media platforms also function as a medium of manipulation and discrimination. In order to fully analyse the impact of social media in the migration process, it is important to study different communities.

Keywords: Migration, Digitalisation, Social Media, Syrian University Students, Harran University.

*This study was conducted in 2024 under the title of "Syrian University Students' Practices in Using Social Media". Produced from undergraduate thesis.

**Sociologist, melisatoptan123@gmail.com ORCID ID: 0009-0009-8974-4965

***Prof. Dr., Harran University, Sociology Department faculty member. mahmutkaya@harran.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2728-9858

DOI: 10.70045/mejrs.1571717

Received: October, 22, 2024

Accepted: October, 31, 2024

Copyright © 2020 • International Refugee Rights Association • <http://mejrs.com>

ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962

Autumn 2024 • 9(2) • 7-26

Giriş

Toplumsal hayatın temel bir boyutu göçtür. Göç insan gruplarının gönüllü veya zorunlu sebeplere bağlı olarak kalıcı veya geçici olarak yaptıkları yer değişikliğidir (Kaya, 2017; Lee, 1966). Uluslararası Göç Örgütü (IOM, 2019) göçü: “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi” olarak tanımlar. Castles ve Miller (2008) çağdaş göçü, daha konforlu ve daha kaliteli bir hayat yaşamak için insanların yaptıkları yer değişiklikleri olarak niteler. Göçler birey veya grupların savaş, açlık, eğitim, istihdam gibi amaçlarla göç etmesiyle gerçekleşebilmektedir. Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle artan iletişim ve ulaşım ağları göçü çok farklı boyutlarda etkilemektedir. Özellikle iletişimin önemli bir aracı olan medyadaki gelişimler göç süreçlerini de dönüştürmektedir. Göç sürecinde medya kritik bir hizmet görür. İki kişi arasında, yüz yüze temas olmaksızın iletişim kurma imkânı sunan medya, göçün her aşamasında birtakım kolaylıklar sağlar (Maigret, 2014). Bu süreç aynı zamanda çeşitli bilgilerin birey veya topluluklara ulaştırılıp bilgilendirilmesi ve bu hareketin duyuşal ya da görsel olarak gerçekleştirilmesi şeklinde meydana gelir (Soydan, 2014, s. 57). Teknolojik gelişmeler sayesinde medya araçları ve iletişim biçimleri her geçen gün çeşitlenmektedir. Göçmen ağlarındaki iletişim uzun yıllar boyunca posta, ses kasetleri, telefonla iletişim ve mesajlaşma şeklinde olup çeşitli kısıtlılıklar içermekteydi. İnternetin keşfiyle başlangıçta e-posta, VoIP (İnternet Protokolü üzerinden ses) aramaları ve anlık mesajlaşma olanaklarını sağlamıştır. İnternet hızla milyonlarca insanın katkılarını bir araya getiren, onları sadece tüketici değil aynı zamanda medya içeriğinin aktif üreticileri haline getiren sosyal bir mecraadır. Bu iletişim yolları, daha önceki iletişim biçimlerini dijitalleştirerek medyayı, daha eşzamanlı, daha ucuz, daha sık ve daha zengin hale getirmiştir. Bu durum, 'Web 2.0' olarak adlandırılmıştır. Böylelikle sosyal medya⁴, kişisel iletişim araçları olarak hizmet vermenin yanı sıra önemli bilgi dağıtım kanalları haline gelmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki (BİT) bu devrim, coğrafi olarak dağınık yaşayan ancak genellikle ulus ötesi ağlar aracılığıyla bağlantıda kalan göçmenler ve göçmen olmayanlar için özel bir öneme sahiptir. 'Mesafenin ölümü' göçün maliyet ve risklerini azaltmaktadır. Bu süreçte geleneksel altyapılar (demiryolları, hava limanları, istasyonlar vd.) değil, aynı zamanda elektronik-dijital altyapılar da (tabletler, uygulamalar, siteler ve platformlar) önemli hale gelmektedir (Buoncompagni, 2021; Dekker ve Engbersen, 2012). Web 2.0'ın fikri ve teknolojik temelleri üzerine inşa edilen ve kullanıcı tarafından içeriğin üretilmesine ve değiş

⁴ 2019 yılında Duke Üniversitesi'nden Tom Truscott ve Jim Ellis, İnternet kullanıcılarının herkese açık mesajlar göndermesine olanak tanıyan dünya çapında bir tartışma sistemi olan Usenet'i yaratmıştı. Ancak, bugün anladığımız şekliyle Sosyal Medya dönemi muhtemelen 20 yıl kadar önce, Bruce ve Susan Abelson'ın çevrimiçi günlük yazarlarını tek bir toplulukta bir araya getiren erken bir sosyal ağ sitesi olan "Open Diary" yi kurmasıyla başladı. "Weblog" terimi de ilk kez aynı dönemde kullanılmış ve bir yıl sonra bir blog yazarının şakayla karışık "weblog" ismini "blog yazıyoruz" cümlesine dönüştürmesiyle "blog" olarak kısaltılmıştır. Yüksek hızlı internet erişiminin giderek yaygınlaşması kavramın popülerliğini daha da artırdı ve MySpace (2003'te) ve Facebook (2004'te) gibi sosyal ağ sitelerinin kurulmasına yol açtı. Bu da "Sosyal Medya" terimini ortaya çıkarmış ve bugün sahip olduğu öneme katkıda bulunmuştur. Bu göz alıcı gruba en son eklenen "sanal dünyalar" oldu: üç boyutlu avatarların yaşadığı bilgisayar tabanlı simüle edilmiş ortamlar. Belki de en iyi bilinen sanal dünya Linden Lab'ın Second Life'dır Bkz. Kaplan ve Haenlein, 2010).

tokuş edilmesine imkan sağlayan bir grup internet tabanlı uygulama olan sosyal medya (Kaplan ve Haenlein, 2010), çoklu ortam (Polimedya) olarak da kavramsallaştırılmakta, küresel bir fenomen olarak nitelenmekte ve iletişim için birkaç medya biçimiyle sınırlı olan insanların artık bir düzine farklı medyaya erişimine işaret etmektedir (Madianou ve Miller, 2012).

Sosyal medya, literatürde sosyal mevcudiyet, medya zenginliği ve sosyal süreçler gibi kavramlarla analiz edilmektedir. Sosyal mevcudiyet teorisi, medyanın, iki iletişim ortağı arasında ortaya çıkmasına izin verdikleri “sosyal mevcudiyet” derecesinde - elde edilebilecek akustik, görsel ve fiziksel temas olarak tanımlanır - farklılık gösterdiğini belirtir. Sosyal mevcudiyet, ortamın yakınlığından (kişiler arası ya da aracılı) ve anındalığından (eşzamansız ya da eşzamanlı) etkilenir ve aracılı (örneğin telefon görüşmesi) iletişimlerde kişiler arası (örneğin yüz yüze tartışma) ve eşzamansız (örneğin e-posta) iletişimlerde eşzamanlı (örneğin canlı sohbet) iletişimlere göre daha düşük olması beklenebilir. Sosyal mevcudiyet ne kadar yüksek olursa, iletişim ortaklarının birbirlerinin davranışları üzerindeki sosyal etkisi de o kadar büyük olur. Medya zenginliği teorisi ise herhangi bir iletişimin amacının belirsizliği çözülmesi ve belirsizliğin azaltılması olduğu varsayımına dayanır. Medyanın sahip olduğu zenginlik derecesi, yani belirli bir zaman aralığında iletilmesine izin verdiği bilgi miktarı bakımından farklılık gösterdiğini ve bu nedenle bazı medyanın belirsizlik ve muğlaklığı çözmeye diğerlerinden daha etkili olduğunu belirtir (Kaplan ve Haenlein, 2010).

Göçmenler için sosyal medya, görece ucuz, kolay erişilebilir ve medya açısından zengin bir iletişim olanağı sunmaktadır. Bu da göçmenlerin ve onların soyundan gelenlerin kendi ülkeleriyle bağlarını sürdürmelerine ve ulusötesi ekonomik, sosyal ve siyasi pratiklere katılmalarına olanak sağlamaktadır. Sosyal medyanın göçte sağladığı iki temel imkân, göç ağlarının mevcut bağların ötesine yayılması ve göç yolları ve varış noktalarına ilişkin mevcut bilgilerin çeşitlenmesidir. Sosyal medyada paylaşılan bilgiler genellikle kamuya açık veya yarı kamuya açıktır. Yalnızca doğrudan hitap ettiği mevcut bir grup kişiye değil, aynı zamanda araca erişimi olan diğer kişilere de ulaşır. Bu durum sosyal medyanın teknolojik altyapısının oluşturduğu gizli bağlarla güçlü ve zayıf bağlara dayalı göç ağlarını genişletmeye olanak sağlar (Dekker, Engbersen, Klaver ve Vonk 2018; Moss, 2018). Komito (2011) yeni teknolojilerin kartopu göçünü ve ulusötesi kimliklerin ortaya çıkmasını kolaylaştırdığını vurgular. Ayrıca ulusötesilik, özellikle yeni teknolojiler göçmenlerin web siteleri, tartışma listeleri ve dijital medya kullanarak toplumlarına olan bağlılıklarını ifade etmelerini sağladığından ev sahibi toplumlardaki entegrasyon, asimilasyon ve/veya çeşitlilik süreçlerinde yeni bir faktör haline gelir ve aynı zamanda uzun mesafeli sosyal ağları kolaylaştırır. Diğer yandan söz konusu teknolojik araçlar, göçmen ailelerin bir ülkeye yerleştiklerinde yaşadıkları izolasyon hissini üstesinden gelmelerinde şu dört kolaylığı sağlar: 1) yeni göçmenlere bilgi sağlamak (genellikle kendi dillerinde); 2) göçmenlerin kendi kültürel miraslarının yanı sıra varış ülkesinin kültürel uygulamalarının keşfedilmesine olanak tanımak; 3) özellikle dil edinimi alanında

öğrenme ve eğitim fırsatları sağlamak; ve 4) sosyal ağlara giriş sağlayarak ve dil edinimini teşvik ederek genç göçmenlerin okullara entegrasyonunu desteklemek (McGregor ve Siegel, 2013). Bununla birlikte sosyal medya kullanıcılara gerçek dışı ve hatta yanlış bilgiler de sunabilir, göçmenlere olmadıkları ya da beklenenden çok farklı oldukları ortaya çıkan işler ya da partnerler önererek onları manipüle edebilir. Ayrıca dijital izler, insan kaçakçıları tarafından tehdit ve hizmet talep etmek için kullanılabilir. Bu durum bilgi güvencesizliği (*information precarity*) kavramı ile yakından ilişkilidir. Nitekim Wall ve arkadaşları Suriyeli mültecilerin ekonomik, sosyal ve politik güvencesizlikle birlikte bilgi güvencesizliği⁵ yaşadıklarını vurgular. Söz konusu araçlara erişimde dijital bir uçurumun varlığının da altı çizilmelidir (Buoncompagni, 2021; Dekker ve Engbersen, 2012; Wall, Otis Campbell ve Janbek, 2017).

Konuya ilişkin ulusal literatürde dijitalleşme, sosyal medya, göç ve çeşitli sosyal gruplar hakkında genişçe bir tartışmanın olduğu görülmektedir. Sosyal medya ve dijital araçların göç öncesi, göç süresi ve sonrasında yerleşme aşamalarında birçok işlev gördüğüne dair çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Özellikle Arap baharı sürecindeki kitlesel gösterilerde, göç eden birey ve grupların birbirleriyle iletişim kurmada, göç rotaları ve riskler hakkında bilgi alış-verişinde bulunmada, köken ülkede meydana gelen olaylar ve mültecilerin durumu hakkında bilgi edinme, dijital kimlik ve toplulukların oluşumu, mültecilere yönelik nefret ve ayrımcı söylemin inşasında sosyal medyanın rolü gibi bir dizi konu literatürde dikkat çekmektedir (Aktaş, 2018; Aldamen 2020; Avşar ve Varış, 2022; Babacan, 2011; Korkmaz, 2021; Özdemir, 2021; Türkay, 2019). Literatüre bakıldığında Türkiye’de nitelikli göçmen olarak kabul edilen, görece dil becerileri gelişmiş ve uyum sürecinde ön planda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımına yönelik çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Yüksek vasıflı göçmenler olarak, genellikle ileri düzeyde sosyal ve beşeri sermaye sergileyen “en iyi ve en zeki” ve “seçkin sürgünler” olarak kavramsallaştırılan üniversite öğrencileri, Suriye’nin en parlak gençlerinden oluştuğu için göçmen kitlesi arasında özel bir grup oluşturmaktadır. Öğrencilerin çatışma sonrası süreçte kendi toplumlarının yeniden inşasında kritik öneme sahip insan sermayesi olması önemlerini güçlendirmektedir (Kaya ve Şahin, 2021). Bu bağlamda Harran Üniversitesi öğrencileri üzerine yapılan bu çalışmanın ilgili literatüre katkı sağlayacağı ve göç politikalarının gelişmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de öğrenim gören Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı nasıl ve ne amaçla kullandığı araştırma odağı yapılmıştır. Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı nasıl kullandıkları ve sosyal medyanın onlar üzerindeki etkisi araştırmanın ana problemidir. Bu bağlamda araştırma bulgularının literatüre özellikle Suriyeli göçmen üniversite öğrencileri bağlamıyla bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

⁵Bilgi güvencesizliği, haberlere ve kişisel bilgilere mültecilerin erişimlerinin güvensiz, istikrarsız ve güvenilmez olduğu ve refahlarına yönelik potansiyel tehditlere yol açan bir durumdur. Bkz. Wall, Otis Campbell ve Janbek. 2017.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel yöntem, Harran Üniversite'sinde okuyan Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı kullanma nedenlerini ve deneyimlerini anlamak açısından uygun bir araştırma yaklaşımıdır. Çünkü nitel araştırma, sosyal gerçekliğin çok yönlü ve karmaşık doğasının derinlemesine incelenmesi ve açıklanmasının dayanıdır. Fenomenoloji (olgubilim) ve diğer araştırma desenleri ile sosyal gerçekliğin kendi bağlamından kopmadan ve derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlar (Baltacı, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada Suriyeli üniversite öğrencilerinin yaşadıkları deneyim ve tecrübeleri kendi bakış açılarından anlamak temel hedef olduğu için araştırma deseni olarak fenomenolojik desen tercih edilmiştir.

Araştırmada veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ile öğrencilerin sosyal medya paylaşımlarının temel motivasyonu öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda önce literatür taraması sonra da uzman görüşü alınarak soru formu hazırlanmış, pilot çalışma akabinde süreç tamamlanmıştır. Doküman analizi tekniği sayesinde Suriyeli öğrenci grubunun aktif olduğu sosyal medya hesaplarının içerik analizi yapılmıştır. Böylece öğrencilerin sosyal medyayı hangi amaçla kullandıkları temalandırılarak tartışılmıştır. Çalışmada amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır. Farklı bölüm ve programlardan 25 öğrenci (12 kadın, 13 erkek) ile görüşülmüş ve bilgileri anonimleştirilmiştir. Örneklem büyüklüğü, verilerin doyum noktasına ulaşması ile belirlenmiştir. Görüşmeler ortalama 1-2 saat sürmüş, Kasım 2022 ile Mart 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmadaki veriler örnekleme sınırlıdır ve genelleme amacı taşımamaktadır. Saha araştırması için Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan 30.06.2022 tarih ve 2022/112 numaralı kurul kararı ile onay alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Sosyo-Demografik Özellikler

Araştırmada, Suriyeli öğrencilerin genel özellikleri, demografik bilgileri, bölümleri, kullandıkları sosyal medya uygulamaları, kullanım süreleri gibi kriterlere göre bilgiler derlenmiştir. Türkiye'de Suriyeli geçici koruma statüsünde bulunan göçmen sayısı 3.298.817, Şanlıurfa'da bulunan göçmen sayısı ise 314.130'dur (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Yine Türkiye'de 2022-2023 öğretim yılında 58 bin 213 Suriyeli öğrenci bulunmakta ve Harran Üniversitesinde ise 2179 öğrenci bulunmaktadır.⁶ Örnekleme dâhil olan 25 kişiden 12'si kadın 13'ü de erkek öğrencidir. Öğrenciler, Osmanbey Kampüsü ve Eyyübiye Kampüsünden seçilmiştir. Görüşme yapılan öğrenciler, Suriye'nin Dara, Rakka, Deyrzor ve diğer illerinde

⁶Bkz. YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi, 19.07.2024.

doğup büyüyen Suriye’de iç savaşın çıkmasıyla Şanlıurfa’ya göç eden insanlardan oluşmaktadır.

Örnekleme dahil olan Suriyeli üniversite öğrencileri hakkındaki sosyo demografik bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Cinsiyet	Yaş	Fakülte	Kullandığı Sosyal Medya Uygulamaları	Kaç Yıldır Sosyal Medya Kullanıyor	Günlük İnternet Kullanımı (saat)
E1 ⁷	23	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	14	10
K1 ⁸	23	Mühendislik Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	14	12
E2	23	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	13	8
E3	22	Mühendislik Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	10	8-9
K2	22	Mühendislik Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	9	10
K3	18	Eğitim Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	6	7-8
E4	27	Mühendislik Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	14	8-10
K4	21	Şanlıurfa Teknik Bilimler MYO	Instagram, WhatsApp,	12	8-9
K5	22	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	10-11
E5	23	Tıp Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	13	8-9
E6	23	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	9-10
K6	24	Eğitim Fakültesi	Instagram, WhatsApp,	12	9-10
K7	25	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	7-8
K8	24	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	8-10
K9	24	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, WhatsApp,	12	6-7
K10	24	Şanlıurfa Teknik Bilimler MYO	Instagram, WhatsApp,	12	6-8
K11	20	Mühendislik Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	8
K12	23	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	10
E7	20	Ziraat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	8-9
E8	21	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	12	9-10
E9	25	Mühendislik Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	12	10
E10	20	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	10-11

⁷E:Erkek

⁸K:Kadın

E11	20	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	8-9
E12	24	Ziraat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp, Facebook	13	6-7
E13	20	Fen-Edebiyat Fakültesi	Instagram, X, WhatsApp	12	5-6

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere toplamda 25 kişi ile görüşülmüştür ve bu sayının 12'si kadın öğrenci, 13'ü de erkek öğrencidir. Bu öğrencilerin yaş dağılımına bakıldığında 18 yaşında olan 1 kişi, 20 yaşında olan 5 kişi, 21 yaşında olan 2 kişi, 22 yaşında olan 3 kişi, 23 yaşında olan 6 kişi, 24 yaşında olan 5 kişi, 25 yaşında olan 2 kişi ve 27 yaşında olan 1 kişi vardır. Görüşülen kişilerin tamamı Harran Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrenciler en yaygın sosyal medya araçları olan Instagram, X, WhatsApp ve Facebook'u kullanmaktadır. İnternete geçirilen süre 5-12 saat aralığında değişmekte olup bir hayli yüksek görünmektedir.

Suriyeli Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Deneyimleri

Araştırma bulgularına göre Suriyeli üniversite öğrencileri sosyal medya uygulamalarını birçok değişik amaçla kullanmaktadır. Söz konusu alanlar aşağıda başlıklar halinde analiz edilmektedir.

İletişim ve Haberleşme Amaçlı Kullanım

Görece bir kolaylık ve özgürlük alanı sağlayan sosyal medya platformları birçok farklı amaçla kullanılmaktadır. Genel olarak mülteciler tarafından inşa edilen üç tür sosyal ilişki dikkat çekmektedir: Sosyal bağlar, sosyal köprüler ve sosyal bağlantılar. Sosyal bağlar, aile, ortak etnik kökenler, ortak uluslar, ortak dinler vb. alanlarda ortaya çıkan bağları ifade etmektedir. Sosyal köprüler, mültecilerin diğer topluluklarla kurdukları bağlantıları ifade eder. Sosyal bağlantılar ise mültecilerin devlet kurumlarıyla olan ilişkilerini ifade etmektedir (Kaya, 2022). Sosyal medya da bu üç ilişki biçimine çeşitli düzeylerde aracılık eder. Kullanıcılar diğer insanlarla iletişim kurma, eğlence, eski tanıdıklarını bulma, sosyal bir çevre oluşturma, bilgi sahibi olma gibi sebeplerle sosyal medya platformlarına yönelmektedir (Babacan, 2011; Erdoğan ve Torun, 2009). Dolayısıyla iletişim ve haberleşme sosyal medya kullanımının temel bir yönünü oluşturmaktadır. Özellikle göç süreci ve sonrasında kayıplara erişim, yakınlarla ortak bağları koruma ve dış gruplarla temas, olup bitenden haberdar olma sosyal medyayı bir iletişim ve haberleşme aracı olarak kullanılmasını zorunlu kılar. Bazı görüşmelerde bu durum ön plana çıkmaktadır:

Göç sürecinde tüm iletişim araçlarını kullandım, Whatsapp, Instagram gibi nedeni şu, sosyal hayata bağlı kalabilmek için ve sevdiklerimizden sürekli haberdar olabilmek yani iletişim sağlayabilmek için takip ediyorum (E7).

Yakınlarla iletişim kurmak, sosyal medya, bilgi ya da haber edinme, eğlence gibi amaçlarla sosyal medyayı kullandım (E8).

Öğrencilerin genel olarak WhatsApp, Instagram, Facebook ve X kullandıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin kendi ülkelerinde iken sosyal medya araçlarını kısıtlı alanlarda kullandıkları ama göç sonrası değişen koşullara bağlı olarak daha aktif bir kullanıma yöneldikleri anlaşılmaktadır. Örneğin bir aktarım şöyledir:

WhatsApp, Facebook ve X. önceden kullanıyordum ama Türkiye'ye geldikten sonra Instagram'a geçtim daha yaygın kullanıldığı için. (E7).

Görüşmelerde bir kısım öğrencinin sadece Suriyeli gruplar değil aynı zamanda ev sahibi toplum tarafından kurulan karma gruplara da katıldıkları ve etkileşimde buldukları tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak temelde iletişim ve haberleşme kaygısı yer almaktadır:

Türkiye'deki Suriyeliler hakkında haberleri öğrenmem için Türk Grupları/ Sayfaları takip etmekteyim (E9).

Hem Türk hem Suriyelilerin olduğu gruplar var takip ettiğim ve bu gruplarda, genel bilgiler, yeni haberler, kültür, sanat, şiir ve eğitim gibi şeyler paylaşılmaktadır (E8).

Yukarıdaki aktarımlarda da görüldüğü üzere Suriyeli üniversite öğrencileri sosyal medya araçlarını, topluluk içi ve topluluklar arası iletişim, dil, haberleşme, bilgi edinme gibi hususlarda kullanmaktadır. Savaş ve göçle birlikte bazı ihtiyaçlar çeşitli sosyal medya platformlarını kullanmayı zorunlu kılmaktadır. Örneğin Babacan (2011) Suriyeli sığınmacıların Arap Baharının başlamasıyla sosyal medyayı etkili kullanmaya başladığını çünkü bu mecraların fikir paylaşımı bakımından önemli kolaylıklar sağladığını aktarmaktadır. Ürdün örneğinde Suriyeli mültecilerle yapılan bir çalışma, mültecilerin telefonu daha geniş bir siyasi bağlam içinde gördüklerini ortaya koymaktadır. Mülteciler, internet erişimi olan cep telefonlarının devrim ve Suriye'de olup bitenler hakkında dünya kamuoyunun bilgilenmesi noktasında kritik işlevler gördüğünü belirtmişlerdir (Wall, Otis Campbell ve Janbek, 2017). Bu bağlamda McGregor ve Siegel'in (2013) teknolojik araçların göçmen ailelere bilgi akışı sağlama kolaylığı tespiti de bulgularımızla uyumlu çıkmıştır. Benzer şekilde Madianou, yaptığı araştırmalarda cep telefonlarının ulusötesi ailelerin uzun mesafeli ilişkilerini sürdürme yöntemlerini dönüştürdüğünü tespit etmiştir. Ona göre aile ve arkadaşlarıyla uzun mesafeli ilişkilerini yönetmek için akıllı telefon kullanan Birleşik Krallık'ta yaşayan Filipinli göçmenler günde bir milyardan fazla mesajlaşma gerçekleştirmektedir. Fonksiyonel niteliklerinden dolayı cep telefonu, "21. yüzyılın İsviçre çakısı" olarak tanımlanmaktadır. (Madianou, 2014). Bazı araştırmacılar internete erişimin temel aracı olan cep telefonlarının "ulusötesi bağların" sürdürülmesine yardımcı olan birçok amaca hizmet ettiğini öne sürmekte, cep telefonlarına yaygın erişimi "göçmen ulusötesiliğinin sosyal tutkalı" olarak nitelendirmektedir (Wall vd., 2017). Bu da dijital araçların göçmenler için bir yaşam kiti işlevi gördüğüne işaret etmektedir.

Komito (2011) da yeni sosyal medyanın göçmenlerin geride kalan arkadaşları ve akrabalarının yanı sıra kendileri gibi kendi toplumlarını terk eden arkadaşları ve akrabalarıyla da iletişim kurmasını ve grup üyelerinin nerede yaşadığına bakılmaksızın, bu bireylerin birbirleriyle süreklilik duygusunu sürdürmelerine imkân sağladığını vurgulamaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) 2017 yılı raporu Türkiye'de yaşanan Suriyeli-lerin %78.8'inin geride kalan aileleri ile iletişim için internet kullandığını vurgulamaktadır (AFAD, 2023). Dolayısıyla araştırma bulguları göç süreci ve sonrasında Suriyeli üniversite öğrencileri tarafından internet tabanlı sosyal medya araçlarının, iletişim, dil, haberleşme, bilgi edinme gibi temel alanlarda gerek topluluk içi ve gerekse topluluklar arası düzeylerde kullanıldığına işaret etmekte bu sonuç literatürle uyumlu görünmektedir.

Enformasyon ve Sosyalleşme Aracı Olarak Sosyal Medya

Çeşitli konularda enformasyon ve sosyalleşme olanağı sunma sosyal medyanın diğer bir boyutudur. Bu fonksiyon öğrenciler açısından çok farklı alanlarda tezahür etmektedir. Örneğin görüşme yapılan Suriyeli üniversite öğrencilerinden bazıları şu aktarımlarda bulunmuştur:

Evet, çok faydalı oldu, üniversite için ve bazı hukuki işlemler için rehber oluyordu. Kendi tecrübelerini paylaşan ya da aynı duruma düşen insanlardan yardım alıyorduk (E3).

Birçok şeye faydası oldu destek sağlayan psikologlar. Moral verici ve ümit verici hesapları takip ediyorum, gönüllülük hareketleri, eğlenceli ve çocukları mutlu etmek için. Yeni yerleri keşfetmek için gitmeden araştırma amacıyla kullanıyorum örneğin okuyacağın şehri tanımak için onu araştırabilmek için ... (E8).

Evet, sığınmacıların herhangi bir sorunu varsa sosyal medyaya yazıp gerekli destek ve yönlendirmeleri diğer tecrübeli sığınmacılardan alabilirler. Örneğin, iş bulma konusunda, hizmet (eğitim, hastane, avukatlık vs.). Genel olarak ben haberlerden daha çok eğlenceli hesapları takip ediyorum. Örneğin, Suriye ve Arap ülkelerinin yemeği, tarihi ve hatta esprilerini içeren tüm sayfaları takip ediyorum. Sürekli yeni insanlarla tanışıyoruz önce sanal ortamda sonra da gerçek hayatta. Yeni çevre ve arkadaş edinme konusunda bana şahsen yardımcı oldu. (E7).

Sosyal medya platformları, öğrencilere üniversite eğitimi ve hukuki işlerde, psiko-sosyal gelişimde, bilgi alışverişinde ve sosyalleşmede çeşitli olanaklar sağlamaktadır. Nitekim sosyal medya, bireylerin özel hayatlarını, hobilerini ve fikirlerini diğer kullanıcılarla paylaşmalarının yolunu açar. Diğer yandan mesajlaşma, grup sohbetleri ve video konferans gibi araçlarla iletişim kurabilmelerini sağlar, bu şekilde kullanıcılar arkadaşlarıyla, aileleriyle veya diğer kullanıcılarla iletişim ve bağlantı kurabilirler (Babacan, 2011). Bu bilgiye erişim ve sosyalleşmenin önemli bir yönünün oluşturur. Akakpo1 ve Bokpin (2021) göç sonrası süreçte sosyal medya kaynaklarında göçmenlerin kendilerini “evlerinde hissetmelerini” sağlayacak

iş, etkinlik ve arkadaş gibi fırsatlar sunduğunu vurgular. Dekker ve Engbersen'in yaptıkları araştırmada da görüldüğü üzere, sosyal medya sayesinde iletişim daha ucuz, daha sık ve medya açısından zengin hale gelmiştir. Bu durum, zayıf bağları güçlendirmek ve hatta yeni bilgiler sağlayan gizli bağları harekete geçirmek için yeni yollar oluşturmaktadır (Dekker ve Engbersen, 2012). Türkiye'deki Suriyelilerin çeşitli hizmetlere erişimi ve sosyalleşmeleri için birtakım uygulamalar da geliştirilmiştir. Bu uygulamada sığınmacılara; hakları konusunda, iş gücü piyasası konusunda, iş arayanlara iş bulma konusunda, sağlık, dil ve eğitim sistemi konularında, kayıt işlemleri konusunda bilgilendirmeler yapılmaktadır (Özdemir, 2020). Dolayısıyla tüm bu bilgi ve sosyalleşme mecralarına erişimin önemli bir aracı sosyal medyadır.

İstihdam ve Meslek Aracı Olarak Medya

Gelişen teknoloji sayesinde sosyal medya araçları iş olanakları da sunabilmektedir. Sosyal medya aracılığıyla iş arama ve iş başvurusu yapma önemli bir olanaktır. Öte yandan işverenler sosyal medya platformları üzerinden iş ilanı vermekte ya da işe almak istediklerini sosyal medya kimliği üzerinden inceleyebilmektedirler (Nurata, 2023). Zorunlu göç beraberinde çeşitli güçlükler oluşturur. Özellikle geçim temel bir sorundur. Yapılan görüşmelerde Suriyeli üniversite öğrencileri göç ettikleri ülkelerde ekonomik sıkıntı çekmemek, iş bulmak ve mesleki kariyer için bazı gruplara katıldıklarını veya bazı haber sayfalarını takip ettiklerini belirtmektedir. Örneğin bazı katılımcılar durumu şöyle ifade etmektedir:

Kendi bölümüm dışında gazeteciliğe de merak saldığım için ve gazeteci olmak istediğim için haber ajansları, gazeteler, bazı sosyal medyadaki kişisel profilleri takip ediyorum. Bu sayfalar sayesinde gazeteciliğe dair fikir edinebiliyorum (E9).

Şu anda öğrenci olduğum için çalışıp para kazanmakta zorlanıyorum. Bu sebeple Şanlıurfa'da yaşayan Suriyelilerin açtığı bir facebook grubunu takip ediyorum ve orada part-time çalışabileceğim işleri araştırıyorum. Aynı zamanda kendi bölümüme dair sayfaları da takip ediyorum. (E12).

Meslek anlamında kendi alanım (inşaat) ile ilgili grupları takip ediyorum ve çoğu paylaşım hem metin hem de video içermektedir. (E7).

Araştırmadan bulguları, öğrencilerin meslekleri ile ilgili grup ve sayfaları takip ettiğini göstermektedir. Veri toplamak amacıyla dahil olunan bazı Facebook gruplarında iş ilanları paylaşımları ve iş arayanlara destek metinleri tespit edilmiştir (İş İmkânları Suriyeliler ve Türkler Facebook Grubu, 2023). Erdoğan ve Özgüler 'in de vurguladığı gibi günümüzde Facebook ve X gibi platformlar bireylere istihdam oluşturma hususunda önemli bir role sahiptir (Erdoğan ve Özgüler, 2013). Harran Üniversitesinde gerçekleştirilen ve örnekleme göçmen ve yerel gençlerin de dahil olduğu bir araştırmada dijital yeterliliklerin genç istihdamında

önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu yeterlilikler ile bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim olanakları arasında önemli bir ilişki söz konusudur. Yanı sıra dijital anlamda kendisini geliştiren gençlerin özgüvenleri artmakta dijital iletişim araçlarını etkili kullanmayı öğrenen gençlerin yeni dijital imkânların da farkına vardığı araştırmada vurgulanmıştır (Ağca Varoğlu ve Gülerce, 2023). Akakpo1 ve Bokpin (2021) tarafından yapılan araştırmada sosyal medyanın iş bulma süreçlerinde işlevsel olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bulgularımız benzer araştırma sonuçlarıyla paralel çıkmıştır.

Dayanışma ve Manipülasyon Alanı Olarak Sosyal Medya

Sosyal medya platformları akran gruplaşmalarının yüksek olduğu ortamlardır. Bu, aynı zamanda gruplar arası dayanışma ve çatışma pratiklerine yol açar. Araştırma sonuçları, dijital ortamın dayanışma açısından kritik bir mecra olduğuna işaret etmektedir. Dijital dayanışma sayesinde öğrencilerin çeşitli sorunlarına çözüm bulabildikleri ve bu durumun onların ruh sağlığına pozitif katkıda bulunduğu anlaşılmıştır. Örnek bazı aktarımlar şöyledir:

Üniversite için dayanışma grupları var ve bazı zamanlarda bir uyarma platformu olarak kullanılıyor ve burada Suriyeli sığınmacılar sosyal medyayı dayanışma aracı olarak kullanmaktadır. (E3).

Dayanışma odaklı gruplar ve sayfalar var ve bu gruplarda yanlış anlaşılımlar, doğru bilinen yanlışlar, ırkçılık konuları paylaşılıyor (E8).

Görüldüğü gibi Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal medya araçlarını dijital bir kimlik etrafında dayanışma, manipülatif haberlere karşı bir teyit aracı, doğru bilgiye ulaşma ve ayrımcılığa karşı farkındalık oluşturma amaçlı kullandığı anlaşılmaktadır. Komito, (2011), McGregor ve Siegel, (2013) internetin kimliklerin keşfedebileceği ve güçlendirilebileceği bir alan yaratarak diasporik kimliklerin oluşumunu etkilediğini dolayısıyla sosyal medya uygulamalarının bağ sermayesine katkıda bulunarak toplulukları geliştirdiğini ve desteklediğini ifade etmişlerdir. İsrail'de yaşayan Rusya'dan gelen genç göçmenler arasında İnternet kullanımına ilişkin bir araştırma, onların yerel akranlarıyla etkileşim kurmak için çevrimiçi sohbetleri kullandıklarını göstermiştir. Diğer bir araştırmada, ABD'deki Çinli göçmen öğrenciler arasında benzer sosyal medya kullanım kalıpları bulunmuştur (Alencar, 2018).

Diğer yandan sosyal medya platformları manipülasyon ve yanlış bilgi kaynağı olmaya da müsaittir. Nitekim Suriyeli üniversite öğrencileri sosyal medya araçlarında oluşturulan çeşitli grupların manipülatif haberler paylaşarak olumsuz bir algı oluşturduklarını, yanlış yönlendirmeler yaptıklarını ve bunların sığınmacıların bilgisi dışında yapıldığını belirtmektedir:

Birçok konuda yanlış kullanıldığını düşünüyorum çünkü yanlış yönlendirme yapan hesap ya da gruplar çok ve sığınmacıların haberleri olmadan kullanılıyor (E8).

Eskilerde bu grupları takip ediyordum ama abartılı bir şekilde algı/yalan haberleri sık sık paylaştıklarını görünce hepsini takipten çıkardım (E9).

Dekker ve Engbersen (2012), sosyal medyanın yanlış bilgi ve manipülasyon zemini oluşturduğuna işaret eder. Çünkü sosyal medya teknolojileri göçmenleri “bilgi güvencesizliği” ile karşı karşıya bırakabilir. Bilgi güvencesizliği, sığınmacı göçmenlerin haberlere ve kişisel bilgilere erişiminin güvensiz, istikrarsız ve güvenilmez olduğu ve bu durum onların refahına yönelik potansiyel tehditlere yol açan bir durumdur (Dekker, Engbersen, Klaver ve Vonk, 2018). Dolayısıyla bu mecradaki temiz ve doğru bilgi kritik önemdedir. Nitekim Koçak ve Küçük’ün (2020) 247 kişi üzerinde yaptıkları bir araştırmada internet ve sosyal medya ortamlarında Suriyelilere yönelik kötüleici tarzda yapılan paylaşımlardan katılımcıların önemli bir kısmının olumsuz haberlerin onların bakış açısını değiştirdiğini belirtmişlerdir. İşçi ve Uludağ’ın Suriyelilere yönelik YouTube videolarını inceledikleri çalışmada 250 kişinin 85’i ekonomik problemlerin kaynağında sığınmacıların olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Suriyelilerin kayıt dışı ve düşük ücretle çalıştırılmasının iş imkânlarını azalttığını, TOKİ’den ücretsiz ev sahibi oldukları, sınavsız üniversiteye girdikleri aktarılmıştır (İşçi ve Uludağ, 2019). Tüm bunlar sosyal medyanın manipülatif bilginin yayılmasında da etkili olduğunu göstermektedir. Bu durum toplumda önemi ölçüde nefret söyleminin yaygınlaşmasına hizmet etmektedir (Avşar ve Varış, 2022). Araştırma bulguları da bu gerçekliğe işaret etmektedir.

Topluluklar Arası Uyum ve Çatışma Alanı Olarak Sosyal Medya

Sosyal medya ev sahibi toplum ile göç eden kitlenin karşılaşma alanıdır. Bu alanda kimi zaman uyum kimi zaman da çatışma içeren paylaşımlar görülebilmektedir. Suriyeli üniversite öğrencileri uyum sürecini destekleyen sayfaların ve grupların olduğunu belirtmişlerdir. Bu tarz grupların ve sayfaların olması iki grup arasında ortaya çıkabilecek olan olayları ve çatışmaları engelleyebilme potansiyeli bulunmaktadır. Uyum süreci ile ilişkili aktarımlar şöyledir:

Sosyal medya uyum sürecine kısmen destek oluyor, örneğin gittiğim şehirleri öğrenebilmek için kullanıyorum oradaki yaşamı, kültürü, nasıl olduğunu öğrenebilmek için... Türkiye’de neler olup bittiğini öğrenebiliriz (E8).

Sosyal medya kesinlikle bazı doğru bilinen yanlışlar, hak ve hukuki işlemler hakkında bilgi almakta bana yardımcı oldu (E3).

Yukarıdaki aktarımlarda da anlaşıldığı gibi sosyal medya platformları uyumu kolaylaştıran olanaklar sunmaktadır. Akakpo1 ve Bokpin’in çalışmasında elde edilen temel bulgulardan biri, sosyal medyanın göç, entegrasyon ve bağlantı için önemli bir role sahip olduğudur (Akakpo1 ve Bokpin, 2021). Sütüoğlu ve Vesek’in çalışmasına göre Suriyelilerin sosyal medya kullanımı göç sonrası gündelik hayatlarında kolaylaştırıcı fonksiyon icra etmektedir. Dil (Türkçe) öğrenmek ve geliştirmek, tanıdıklarla iletişim kurmak bunlardan bazılarıdır (Sütüoğlu ve Vesek, 2023).

Sosyal medya göç eden gruplara karşı uyumu zorlaştıran hatta çatışma seviyesine varacak kışkırtıcı paylaşımlara da imkân vermektedir. Yapılan mülakatlarda bu durum bariz bir şekilde Suriyeli Üniversite öğrencilerinin dikkatini çekmektedir:

Sosyal medya genellikle her konuda faydalı olmuştur fakat her yerde yasadışı uygulamalar var. Örneğin, bazı insanları dolandırıcılıkla karalayan veya göçmen kaçakçılığı ile ilgili paylaşımlar ve benzeri sosyal medyanın suiistimaline birer örnektir. Çoğu vakit bazı yerel halk tarafından paylaşılan provokasyon paylaşımları uyum sürecini bozuyor. (E7).

Sosyal medyadaki paylaşımlar Suriyelilerin ayrımcılığa veya dışlanmasına sebep olabilmektedir. Göçmen karşıları, Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılara karşı nefret duyanlar ırkçılığa neden olabilecek paylaşımlar yapabilmektedir. Bu da onların kendilerini kötü ve bir yere ait değilmiş gibi hissetmelerine dolayısıyla içe kapanmaya yol açmaktadır. Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde bu tür ayrımcı paylaşımlarla pek çok defa yüzleştikleri anlaşılmaktadır:

Paylaşımlarda ve yorumlarda ayrımcılığa neden olabilecek şeylerle karşılaşıyorum ama herhangi bir tepki vermeden okuyup geçiyorum. Bunun en basit örneği Suriyelilere yapılan inanılmaz yardım rakamlarıdır (E3).

Bir şekilde Suriyelileri damgalayıcı bir yorum veya bir paylaşım görüyoruz. Ne gibi? Suriyeliler baş belası, Suriyeliler işimizi aldılar, Suriyeliler fazla çocuk yapıyorlar, Suriyeli çocuklar okuldaki çocuklarımızı dövüyorlar ortamı bozuyorlar, temiz değiller, eğlenceyi severler müsriftirler vs. (E7).

Buoncompagni (2021), ırkçı ve yabancı düşmanı nefret söyleminin özellikle sosyal kanallarda belirgin olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim sosyal medya üzerine yapılan araştırmalar, Suriyelileri konu alan paylaşımlarda ırkçılığa dayalı, etnik ayrımcılığı körükleyen, genellemelerin yapıldığı, olumsuz yargılarda bulunulan ve Suriyeli sığınmacıların istenmediğine dair mesajlar atıldığını göstermektedir (Karamete, 2019; Toprak, 2018; Yıldız, 2020). Göngen, gazete incelemesi yaptığı bir çalışmada Suriyelilerin merkezde olduğu haber başlıklarında abartma, çarpıtma ve yüklenmenin ön planda olduğunu saptamıştır (Göngen, 2022). Ayrımcı, hedef gösteren ve damgalayan tüm bu yaklaşımlar her iki toplum arasında uyumu zorlaştıran çatışmaya zemin hazırlayan adımlar olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı kullanım deneyimleri ele alınmıştır. Suriye’deki çatışmalardan dolayı zorunlu olarak göç eden ve sosyal medya platformları ile yakından ilgili olan öğrencilerin fikirlerinin araştırma konusu yapılması göç ve sosyal medya ilişkisini anlamak bakımından önemlidir. Araştırma, yüksek öğretimdeki Suriyeli öğrencilerin sosyal medyayı kullanma deneyimlerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Araştırma bulguları literatürle uyumlu olarak göç süreçlerinde internet tabanlı dijital araç ve platformların gittikçe yaygınlaştığına işaret etmektedir. Göç kararlarından yerleşim sonrası süreçlere kadar birçok alanda dijital araç ve platformların göç eden gruplar gibi Suriyeli üniversite öğrencileri için de geçerli olduğu bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu bağlamda örneklem grubu olan Suriyeli üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı kullanma pratikleri beş temel alanda çeşitlilik göstermiştir.

İlk olarak gerek topluluk içi -aile ve arkadaşlarla- ve gerekse topluluklar arası- ev sahibi toplum ve göçmen kitle- ile iletişim ve haberleşmede dijital araçlar ve sosyal medya temel bir yaşam kiti fonksiyonu görmektedir. Suriyeli üniversite öğrencileri açısından özellikle kayıplara erişim, yakınlarla ortak bağları koruma ve bireylerin birbirleriyle süreklilik duygusunu sürdürmeleri, olup bitenden haberdar olma sosyal medyayı bir iletişim ve haberleşme aracı olarak kullanılmayı zorunlu kılmaktadır. Bu olanak aynı zamanda dil gelişimine de katkı sağlamaktadır.

İkinci olarak sosyal medya kamusal bilgi edinme ve sosyalleşmenin dijital zeminini oluşturmaktadır. Sosyal medya araçları ucuz, sık ve medya açısından zengin içerikler taşıdığından, Suriyeli üniversite öğrencileri için eğitim, kamusal alana dair bilgi ve sosyalleşme için gerekli olan etkileşimin ana mecrasıdır. Öğrenciler ev sahibi toplumu tanımak ve yalnızlık hislerini giderebilmek, çeşitli kimselerle sosyalleşmek için sosyal medyayı ve bu mecradaki uygulamaları kullanmaktadır. Dolayısıyla tüm bu bilgi ve sosyalleşme mecralarına erişimin önemli bir aracı sosyal medyadır.

Üçüncü olarak sosyal medya öğrencilerin mesleki bilgi edinme, istihdam ve piyasa bilgisine erişimin temel bir boyutunu oluşturmaktadır. Bulgulara göre öğrenciler, meslek alanları ile ilgili grup ve sayfaları takip etmektedir. Bazı Facebook gruplarında iş ilanları paylaşımları ve iş arayanlara destek olma çabalarının olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sosyal medyanın iş, istihdam ve kariyer süreçlerinde işlevsel olduğu tespit edilmiştir.

Dördüncü olarak Suriyeli üniversite öğrencileri için sosyal medya dayanışma ve manipülasyon deneyimlerinin yaşandığı bir alandır. Bir yönüyle sosyal medya araçları dijital bir kimlik etrafında dayanışma işlevi görürken diğer yandan sosyal medya platformları manipülasyon ve yanlış bilgi kaynağı olma işlevi de görmektedir. Nitekim sosyal medya platformlarında bazı grupların yanlış haberler paylaşarak olumsuz bir algı oluşturdukları, yanlış yönlendirmeler yaptıkları ve bir manipülasyon zemini oluşturdukları bunun da toplumsal nefreti arttırdığı öğrencilerin deneyimleri arasındadır.

Beşinci olarak sosyal medya ev sahibi toplum ile Suriyeli öğrencilerin karşılaşma alanıdır. Bu alanda kimi zaman uyum kimi zaman da çatışma içeren paylaşımlar ön plana çıkmaktadır. Uyum konusu belirli bir dozda ilerlerken özellikle son zamanlarda artan ayrımcı ve nefret

söyleminin önemli bir sacayağı sosyal medya platformlarıdır. Çeşitli hesaplarda Suriyelileri konu alan paylaşımlarda ırkçılığı ve etnik ayrımcılığı körükleyen, stereo tiplerin yapıldığı negatif paylaşımlar Suriyeli üniversite öğrencilerinin olumsuz deneyimleri arasındadır. Bu, aynı zamanda sosyal uyum açısından ket vurucu, çatışma riskini arttıran ve birlikte yaşama dair ümitleri zedeleyen bir durumdur.

Sonuç olarak dijital araçlar ve sosyal medya platformları bir yönüyle göç süreci ve sonrasında iletişim ve etkileşimi kolaylaştırıcı fonksiyonlar icra ederken diğer yönüyle ev sahibi toplumla göçmen gruplar arasında ayrımcılık ve çatışmanın mecrası olarak uyumu zorlaştıran fonksiyonlar içermektedir. Dolayısıyla dijital alan, göçmenlerin sesi olmaya olanak tanıırken dijital kaynaklara erişim, nefret söylemi ve bilgi güvencesizliği gibi faktörler bu sesi baskılamaktadır. Göçmen grupların sosyal medya platformlarının risklerinden korunmak ve sosyal bütünleşme için medya okuryazarlığı ve diğer eğitimlere erişmesi önem taşımaktadır. Bu araştırma Harran üniversitesi örneğinde yükseköğretimdeki Suriyeli öğrencilerin göç ve sosyal medya deneyimlerini ele almış ve sosyal medya kullanımının göç süreçleri boyunca etkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Göç olgusu ve sosyal medya kullanımı, geniş bir konu olup olgunun bütüncül bir şekilde incelenmesi için farklı göçmen topluluklarının sosyal medya deneyimleri baz alınarak akademik çalışmalar yapılması önem arz etmektedir.

Kaynakça

- AFAD, (2023). Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması. Erişim adresi: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25337/xfiles/17aTürkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf. Erişim Tarihi: 15.02.2023.
- Akakpo1, M. G., Bokpin, H. A. (2021). Use of social media in migration decision making. *Journal of Internet and Information Systems*, Vol. 10(1), pp. 1-5, January-June 2021, DOI 10.5897/IIIS2021.0118.
- Aktaş, M. (2018). Arap Ayaklanmaları ve Sosyal Medyanın Rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), s.203.
- Aldamen, Y. (2020). Sosyal Medyanın Ürdün ve Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mülteciler Üzerindeki Etkisi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Alencar, A. (2018). Refugee integration and social media: a local and experiential perspective, *Information. Communication&Society*, 21:11, 1588-1603, DOI:10.1080/1369118X.2017.1340500.
- Avşar, B., Varış, M. (2022). Sosyal Medyada Nefret Söylemi. *TRT Akademi*, 7(14), 348-359. <https://doi.org/10.37679/trta.1064003>
- Babacan, M. (2011). Sosyal Medya ve Arap Baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 63-92.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.
- Buoncompagni, G. (2021) 'Digital (Dis)integration. Narratives and Management of Migration on Social Media'. *Peace Human Rights Governance*, 5(1), 41-64.
- Castles, S., Miller, J. M. (2008). Göçler çağı: modern dünyada uluslararası göç hareketleri. (Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Dekker, R., Engbersen, G. (2012). How social media transform migrant networks and facilitate migration. Working Papers Paper 64, November 2012. International Migration Institute (IMI), Oxford Department of International Development (QEH), University of Oxford, 3 Mansfield Road, Oxford OX1 3TB, UK (www.imi.ox.ac.uk).
- Dekker R, Engbersen G, Klaver J. ve Vonk H. (2018). Smart Refugees: How Syrian Asylum Migrants Use Social Media Information in Migration Decision-Making. *Social Media + Society*, 4(1), <https://doi.org/10.1177/2056305118764439>.

Erdoğan, N., Özgüler, V. (2013). Sosyal Ağlarının Üniversite Öğrencilerinin İstihdam Beklentilerine Etkisinin Araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 577-585.

Erdoğan, Z., Torun, T. (2009). Bir İlişkisel Pazarlama Aracı Olarak Sanal Topluluklar. *Pazarlama Ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 45-71.

Gülerce, H., Ağca Varoğlu, F. G. ve Gülerce, R. (2023). Kapıları Aralamak: Yükseköğretimdeki Göçmen ve Yerel Gençlerin Sosyal Uyum Sürecinde Erasmus+ Gençlik Değişimlerinin Rolü. *Yükseköğretim Dergisi*, 13(3), 421-434. doi: 10.53478/yuksekogretim.1214564.

Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>.

Göngen, M. A. (2022). Nefret Söyleminin Medyada İnşası: Suriyeli Göçmenler Üzerinden Sözcü Gazetesi Örneği. *Intermedia International E-Journal*, 9(17), 341-356. <https://doi.org/10.56133/intermedia.1170746>

İş İmkânları Suriyeliler ve Türkler. Facebook Grubu, (2023). Erişim adresi: <https://www.facebook.com/%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A7-24-106500824624219>.

İşçi, D., Uludağ, E. (2019). Sosyal Medyada Suriyeliler Algısı: Youtube Sokak Röportajları Üzerine Bir İnceleme. *Ulusa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 3(1), 1-24.

Kaplan, A. M., Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68. doi:10.1016/j.bushor.2009.09.003.

Karamete, F. (2019). Twitter’da Suriyeli Mültecilere Yönelik Nefret Söylemi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.

Kaya, M. (2017). Türkiye’deki Suriyeliler iç içe geçişler ve karşılaşmalar. İstanbul: Hiper Yayınları.

Kaya, M., Şahin, H. (2021). Harran Üniversitesi’ndeki Suriyeli Öğrencilerin Akademik Entegrasyon Süreçlerinin Analizi. *İnsan Ve Toplum*, 11(3), 39-84.

Kaya, M. (2022). The Role of Religious Organisations and Networks in the Syrian Integration Processes in Turkey. *Epiphany - Journal of Transdisciplinary Studies*, 15(2), 193-221.

Küçük, O., Koçak, M. C. (2020). İnternet ve Sosyal Medya Haberlerinde Ötekinin (Suriyeli Sığınmacılar) Konumlandırılışı: Konya Örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(2), 275-288.

Komito, L. (2011). Social media and migration: virtual community 2.0. *American Society for Information Science and Technology 2011*, v. 62 (6), pp. 1075-1086.

Korkmaz, E. (2021). Göçmenlerde Dijital Kimlik. Baumus Center Birebir Webinar Serisi. YouTube.

Kurt, G. (2019). Yeni Medyada Nefret Söylemi: Youtube'da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 5 (1), 1-20. <https://doi.org/10.34137/jilses.490129>.

Lee, E. S., (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3 (1), 47-57.

Madianou, M., Miller, D. (2012). Polymedia: Towards a new theory of digital media in interpersonal communication. *International Journal of Cultural Studies* 16(2) 169–187, DOI: 10.1177/1367877912452486.

Madianou, M. (2014). Smartphones as polymedia. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19, 667–80.

Maigret, E. (2014). Medya ve İletişim Sosyolojisi, (Çev: Halime Yücel). İletişim Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul.

McGregor, E., Siegel, M. (2013). Social Media and Migration Research. UNU-MERIT Working Paper Series, 2013-068, ISSN 1871-9872.

Moss, D. M. (2018). The ties that bind: Internet communication technologies, networked authoritarianism, and 'voice' in the Syrian diaspora. *Globalizations*,15(2), 265-282, DOI: 10.1080/14747731.2016.1263079.

Nurata, Z. C. (2023). Sosyal Medyanın İşe Alım Süreçleri Üzerine Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 27-46. <https://doi.org/10.24889/ifede.1013370>

Özdemir, Ö. (2020). Mülteciler ve Dijital Göç, Eğitim Yayınevi.

Soydan, E., Alpaslan, N. (2016). Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*. (7), 53-64.

Sütlüoğlu, T., Vesek, S. (2023). Suriyelilerin Ulusötesi İlişkilerinde ve Göç Sonrası Uyum Süreçlerinde Sosyal Medyanın Rolü. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*(39), 35-61. <https://doi.org/10.16878/gsuilet.1260030>.

Toprak, M. (2018). Sosyal Medyada Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Nefret Söylemi: Twitter Örneği, Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya.

Türkay, B. (2019). Suriyeli Mülteciler, Sosyal Medya ve Sivil Toplum: Entegrasyon Süreci ve Çözüm Arayışları. Ankara. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.

Uluslararası Göç Örgütü. (IOM). (2009). Göç terimleri sözlüğü (Bülent Çiçekli (der.), çev. Littera Çeviri ve Dil Hizmetleri. Uluslararası Göç Örgütü (2009): Cenevre.

Wall, M., Otis Campbell, M., ve Janbek, D. (2017). Syrian refugees and information precarity. *New Media & Society*, 19(2), 240-254. <https://doi.org/10.1177/1461444815591967>

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Basım.

Yıldız, S. (2020). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Nefret Söylemi, Göç Sosyolojisi Türkiye'den Örneklerle. Editör: Çağatay Sarp. Orion Kitabevi.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ GÖÇÜNE YÖNELİK FARKLI ÜLKELERDEKİ UYGULAMALAR VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Ercan Akar*

Öz

Göç, yaşanan kitlesel savaşların etkisiyle 20. yüzyıldan itibaren oldukça fazla dikkat çeken bir konu başlığı olmuştur. Özellikle 21. yüzyılın ilk çeyreğini tamamlamaya yaklaştığımız günümüze kadar gelen süreçte, göç bağlamında ele alınabilecek çok çeşitli uzmanlık alanlarında akademik ve bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar içinde, eğitimin uluslararası boyutunu, göç bağlamında irdeleyen çalışmaların sayısının, konu ile ilgili diğer başlıklara nispeten daha az olduğu dikkat çekmektedir. Bugün, dünya genelinde 8 milyona yakın uluslararası öğrenci olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayısal verinin, ekonomi başta olmak üzere çeşitli alanlardaki katkılarının farkında olan devletler, bu piyasadandan daha fazla pay almak adına çeşitli stratejiler uygulamaktadır. Bu uluslararası öğrencilerin bir kısmı kısa-orta vadede kendi ülkesinin dışında eğitim alarak ülkelerine dönerken, diğer bir kısmı ise uluslararası öğrenci olarak eğitim aldığı ülkede daha uzun süreli kalmakta, hatta eğitimleri sonrası bu ülkeye göç etmektedir. Uluslararası öğrenci göçü olarak adlandırılan bu kitlesel hareketlilik, eğitimin uluslararası boyutu açısından farklı yaklaşımları beraberinde getirmektedir. Bu durum, ülkelerin uluslararası eğitime yönelik politikalarına yansımaktadır. Bu bağlamda, çalışmada eğitim ve göç arasındaki etkileşime odaklanılmakta ve uluslararası öğrenci göçü irdelenerek ülkelerin göç politikalarında eğitimin yeri incelenmektedir. Ayrıca, uygulanan bu politikalar ışığında, uluslararası öğrencilere yönelik son zamanlarda ortaya çıkan sorunlar çerçevesinde Türkiye'ye yönelik öneriler sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç ve eğitim, uluslararası öğrenci göçü, öğrenci göçmenler, uluslararası eğitim, eğitimde uluslararasılaşma

*Dr. Eğitim Diploması Bilim Uzmanı - Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0001-6708-7196, akarercan@gmail.com DOI: 10.70045/mejrs.1493126

PRACTICES IN DIFFERENT COUNTRIES REGARDING INTERNATIONAL STUDENT MIGRATION AND RECOMMENDATIONS FOR TURKIYE

Ercan Akar*

Abstract

Migration have been a topic that has attracted much attention since the 20th century due to the impact of mass wars. Academic and scientific studies on migration have been conducted in various areas of expertise, especially as we approach the completion of the first quarter of the 21st century. It is worth noting that there are relatively fewer studies focusing on the international dimension of education in the context of migration. Currently, there are approximately 8 million international students worldwide. Many countries recognize the economic contributions of international students and are developing strategies to attract more students. While some international students return to their home countries after completing their education abroad, others choose to stay longer or even immigrate to the country where they studied. This movement of people, known as international student migration, brings new challenges and opportunities in the realm of international education. It also influences countries' policies on international education. This study explores the relationship between education and migration, analyzing the role of education in countries' migration policies through the lens of international student migration. Additionally, the study provides recommendations for Türkiye based on the emerging issues faced by international students.

Keywords: Migration and education, international student migration, student immigrants, international education, internationalization of education

*Dr, Educational Diplomacy Science Expert - Independent Researcher, ORCID: 0000-0001-6708-7196, akarercan@gmail.com DOI: 10.70045/mejrs.1493126

Giriş

Dünya genelinde yaşanan göç hareketlilikleri içinde uluslararası öğrenciler, özellikle 2000’li yıllardan günümüze kadar, sayısal anlamda kayda değer rakamlara ulaşmıştır. Bu alandaki istatistiklere bakıldığında, 2021 yılı verilerine göre en çok uluslararası öğrenci Çin ve Hindistan kaynaklıdır. Bunun yanında, en çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ülkeler sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya ve Rusya Federasyonu’dur. Aynı yıl en çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan 6. ülke Kanada olurken, Fransa 7. sırada yer almaktadır. 224 bin 48 öğrencinin eğitim aldığı Türkiye ise 8. sıradadır (UIS, 2021).

Uluslararası öğrencilerin, genel olarak, eğitim aldıkları ülkelerde geçici süreliğine buldukları düşünülmektedir. Ayrıca, bu öğrenciler gittikleri ülkelerde ekonomi başta olmak üzere kısa, orta ve hatta uzun vadelerde sağladıkları katkılar nedeniyle gündeme gelmektedir. Dolayısıyla, birçok ülkede bu öğrencilere yönelik hem politik hem toplumsal açıdan olumsuz bir yargı veya tutuma rastlanmamaktadır. Tüm bunların neticesinde, göç araştırmalarının diğer öncelikli alanlarına kıyasla uluslararası öğrencilerin, 21. yüzyıla kadar çok fazla incelenmediği göze çarpmaktadır. Ancak 2000’li yıllardan itibaren uluslararası öğrenci sayılarındaki hızlı artışla birlikte öğrenci göçmen olarak adlandırılan bu kitle, giderek araştırmaların gündemine daha çok girmeye başlamıştır. Nitekim son yıllarda uluslararası öğrenci göçünün sebeplerini, bu öğrencilerin göç deneyimlerini ve yaşanan bu göçün sonuçlarını araştıran çalışmalarda artış meydana gelmiştir (Brooks ve Waters, 2011). Bu çalışmaların, sonraki araştırmalar için yeni konu başlıkları ve gündemler oluşturdukları ifade edilebilir (King ve Raghuram, 2013).

Türkiye’de uluslararası öğrencilerle ilgili çalışmalar, küresel eğilime paralel olarak 2000’li yıllarda artmıştır. Özellikle uluslararası öğrencilere tahsis edilen bursların Türkiye Bursları adıyla 2012 yılında birleştirilerek Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) uhdesine verilmesi, bu sürece ivme kazandırmıştır. Bu süreçte, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başta olmak üzere üniversitelerin uluslararasılaşmaya yönelik yürütmekte olduğu politikalar da göze çarpmaktadır. Nitekim 2012 yılından sonraki uluslararası öğrenci istatistiklerine göre niceliksel anlamda ciddi artışlar görülmektedir. 2012 yılında Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 43 bin iken, 2017 yılında 108 bin 76 olmuş, günümüzde ise bu rakam 300 bini aşmıştır (UIS, 2021; Türkiye Gazetesi, 2023).

Uluslararası öğrencilerin eğitim aldıkları ülkelere sağladıkları katma değerler, çok çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. En temelde karşılıklı hoşgörü ve anlayıştan ülkenin yumuşak güç potansiyelini artırmaya, ekonomi temelli karşılıklı faydadan kalıcı politika işbirliklerine kadar birçok alanda uluslararası öğrencilerin katkılarından bahsetmek mümkündür.

Türkiye'nin son yıllarda küresel ve bölgesel anlamda uygulamakta olduğu aktif politikalar da, eğitimin uluslararası boyutuna yönelik yürüttüğü çalışmaların katkısı yadsınamaz. Ancak tüm bu olumlu katkılara rağmen, son yıllarda Türkiye'nin yaşadığı düzensiz göç dalgaları ve bunlar sonucu yaşanan bazı münferit olumsuz durumlar, uluslararası öğrencilere karşı bir karalama kampanyasına dönüşmüştür. 2023 yılında yapılan genel seçim sürecine doğru belirli odaklar tarafından bilinçli olarak sıkça gündeme getirilen, 2024 yılı yerel seçimlerinde ve sonrasında yine gündemde tutulan yabancı karşıtlığı ile ilgili olumsuz haberler sonucu oluşan algı ve tutumlar, uluslararası öğrencilere yönelmiş/yönlendirilmiş durumdadır. Hatta Türkiye'deki uluslararası öğrenciler arasında, tıpkı yabancı karşıtlığında olduğu gibi, belirli ülke ve toplumların hedef alındığı, bu açıdan ırk ve milliyet ayrımcılığının yapıldığı da dikkatlerden kaçmamaktadır (Diriliş Postası, 2024; Evrensel, 2024; İHA, 2024; Milliyet, 2024; NTV, 2024).

Bu çalışmada, uluslararası öğrenci göçü kapsamında başka ülkelerde uygulanan örnekler ışığında Türkiye'ye yönelik öneriler sunulması hedeflenmektedir. Bunun için, Türkiye'de son yıllarda ortaya çıkan yabancı düşmanlığının bir tezahürü olarak uluslararası öğrencilere karşı gelişen olumsuz yargıların nasıl olumluya dönüştürülebileceği sorusuna yanıt aranmaktadır. Nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu durum çalışmasında, veri toplama yöntemi olarak tanımlama ve yorumlamaya olanak sağlayan doküman analizi tercih edilmiştir. Bu kapsamda, göç alanındaki bazı raporlardan ve çeşitli makalelerden konuyla ilgili hususlar gruplandırılmış ve ulaşılan veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Aslan, 2018).

Çalışmada öncelikle göç ve eğitim arasındaki ilişkiye ve ikisi arasındaki karşılıklı neden-sonuç etkileşimine odaklanılmaktadır. Sonrasında uluslararası öğrenci göçü olarak literatürde yer verilen konu başlığına değinilerek, öğrenci göçmenler ele alınmaktadır. Bu alanda çeşitli başlıklar altında farklı ülkelerde yürütülmekte olan uygulamalar ve politikalar irdelenmektedir. Son olarak, bu yaklaşımlar örnekliğinde Türkiye için öneriler sunulmaktadır.

1.Eğitimin Göç Olgusundaki Yeri

Tarihsel süreçte insan toplulukları arasında yaşanan kitlesel hareketlilikler, günümüzdeki mevcut durum ve şartları oluşturan hususlar bağlamında artmıştır. Artık göç olgusu, küresel çapta bir gerçekliğe sahiptir ve etkileri, insan ve toplum hayatına dair her alanda hissedilmektedir. Bu durum, eğitim gibi her kesimi ilgilendiren geniş kapsamlı bir alanı da etkilemekte, hatta göçün toplumsal, ekonomik ve siyasi sonuçları dolayısıyla eğitim dönüşmektedir. Buna ek olarak, küreselleşmeyi meydana getiren teknolojik gelişmelerin öncülük ettiği iletişim ve ulaşım olanaklarında yaşanan yenilikçi unsurlar, eğitim alanına yönelik derin etkiler bırakmaktadır. Bu bağlamda eğitimi, uluslararası boyutundan soyutlamanın imkânsız hale geldiği

ifade edilebilir. Aslında tarihin her döneminde, eğitim, insan toplulukları arasında önemli bir etkileşim alanı olmuştur. Bu durum, küresel çapta yaşanan göç hareketliliklerine doğrudan neden olduğu gibi, farklı sebeplerle yaşanan göçlerin dolaylı bir sonucu olarak eğitim alanı da etkilenmektedir. Göç olgusu ve eğitim alanı arasındaki karşılıklı etkileşim, 21. yüzyılın sunduğu mevcut şartlar içerisinde her geçen gün artmaktadır. Bu durum, konuyla ilgili akademik ve bilimsel çalışmaları zenginleştirirken, ülkelerin uygulamakta olduğu politikaları ve uygulamaları da çeşitlendirmektedir (Rao, 2010; Handler, 2018).

Uluslararası öğrenciler, belirli bölgelerde yoğunlaşmış olsa da tüm dünya genelinde, hızla genişleyen bir yabancı uyruklu gruptur. Bu konuyla ilgili kişiler için yurt dışında okumak genellikle daha kaliteli eğitime erişim ve yeni beceriler edinme fırsatı olarak görülmektedir. Uluslararası eğitim deneyimi aynı zamanda yalnızca menşe ve ev sahibi ülkelerde değil, aynı zamanda alternatif yerlerde de istihdam edilebilirliği artırmanın bir yoludur. Bunun yanında, uluslararası öğrencilerin diğer toplumlarla ilgili bilgilerini genişletmelerine ve başta İngilizce olmak üzere dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Günümüzde her yaştan birey uluslararası eğitime dâhil olabilir ancak yine de uluslararası öğrenciler halen yükseköğretim alanında yoğunlaşmaktadır (Brooks and Waters, 2011).

Göç politikaları açısından, uluslararası öğrenciler benzersiz bir göçmen grubu olarak düşünülmektedir, çünkü bunlar istihdam edilme olasılıkları yüksek olan kalifiye elemanlardır. Bu öğrenciler genellikle buldukları ülkelerdeki işverenler tarafından kolayca tanınabilecek yerel kimlik bilgilerine ve ev sahibi ülkenin dili başta olmak üzere en azından bir miktar deneyim ve bilgiye hâlihazırda sahip, önceden uyum sağlamış göçmenler olarak görülmektedir (Oding et al., 2021; Eskela, 2013).

En genel anlamıyla, uluslararası öğrenciler, öğrenim görmek üzere başka bir ülkeye gitmek için kendi ülkelerini terk eden bireylerdir. Göç yönetimi açısından, ülkeye giriş kategorisi eğitim amaçlarıyla ilişkilendirildiği sürece, göçe neden olabilecek ve onu etkileyebilecek her türlü yurt dışı eğitim ilgi çekmektedir. Ancak uygulamada kimin uluslararası öğrenci olarak değerlendirileceği, kullanılan veri kaynağına bağlıdır. Bunlar, özellikle eğitim istatistikleri kayıt verilerine dayanmaktadır ve altta yatan göç kategorisini iyi bir şekilde ortaya çıkarılabilmektedir. Bunun yanında, uluslararası öğrencilerle ilgili en önemli ayırım, kredi ve derece hareketliliği arasındadır. Kredi hareketliliği, uluslararası öğrencilerin belirli bir dereceyle sonuçlanmayan kısa bir süreliğine yurt dışında öğrenim görmeleri durumudur. Bunlar, eğitim süreci içinde ev sahibi kurumdan belirli süre eğitim kredileri almakta ve daha sonra derecelerini tamamlamak için gönderen kuruma geri dönmektedirler. Buna karşılık, derece hareketliliği terimi, varış noktasında, yüksek lisans derecesi gibi, tam bir derece almak için bir ülkeye taşınan bireylerdir. Bunun yanında, hem ev sahibi hem de gönderen ülkelerde diploma veren çift diploma programları nedeniyle ikisi arasındaki çizgiler giderek bulanıklaşmaktadır. Neti-

cede, ister kısa ister uzun süreli olsun, eğitim alanında yapılan bu hareketlilikler, uluslararası öğrenci göçü olarak anılmakta ve bunlara dâhil olan kişiler öğrenci göçmenler olarak nitelendirilmektedir (OECD, 2022).

2.Uluslararası Öğrenci Göçü ve Öğrenci Göçmenler

Uluslararası öğrenci göçü, doğduğu veya vatandaşı olduğu ülkenin dışında, belirli bir süre eğitim gören öğrencilerin hareketidir (Spring, 2009). Küreselleşme döneminde, yükseköğretimin uluslararasılaşması ciddi şekilde artmış ve piyasanın yönlendirdiği bir faaliyet haline gelmiş durumdadır. Uluslararası eğitimin hızlı yükselişiyle birlikte giderek daha fazla öğrenci, yabancı ülkelerde yükseköğrenim görmek istemekte ve birçok uluslararası öğrenci artık yurt dışı eğitimi, yabancı bir ülkede kalıcı ikamet için bir basamak olarak görmektedir (Gribble, 2008).

Uluslararası öğrenci göçünün Batı temelli geçmişine bakıldığında, sömürge döneminde öğrenci akışının çoğunluğu, kolonilerden dünya başkentlerine doğru gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki imparatorluk hükümetleri, sömürgeleştirdikleri kolonilerin yerlilerinden bilinçli olarak seçtikleri belirli vatandaşlara, yükseköğrenime devam etmeleri için fırsatlar sağlamışlardır. Bu noktadaki varsayım, kendi ülkelerinde eğittikleri ya da yabancı bir ülkede eğitim alarak mezun olan bu kişilerin becerilerini geliştirdikten ve sömürge yöneticilerinin değerlerini özümstedikten sonra kendi egemenlikleri altındaki sömürge yönetimine hizmet etmek için anavatanlarına dönecekleri düşüncesidir (Varghese, 2008).

Yabancı uyruklu öğrenciler olarak da adlandırılan uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkelere hem kültürel hem de ekonomik açıdan yaptıkları katkılar, bu alandaki büyük aktörleri, göçmenlik, vize politikaları ve süreçlerinde önemli değişiklikler de dâhil olmak üzere, uluslararası öğrencilerin gelişini ve entegrasyonunu kolaylaştırmak için daha fazla girişimde bulunmaya teşvik etmektedir (Varghese, 2008). ABD ve İngiltere gibi bu alanda öne çıkan hedef ülkelerdeki göç politikalarının çalışma vizesine geçişi mümkün kılmadığı ya da zorlaştırdığı bir dönemde, başka ülkeler ve kurumlar, uluslararası öğrencileri kendilerine çekmek için yoğun bir rekabet içinde adeta yarışmaktadırlar (Choudaha, 2017). Bu bağlamda ülkeler, uluslararası öğrencilerle ilgili çeşitli konularda benzer ve farklılaşan yaklaşımlar sergilemektedirler.

2.1 Hedef Uluslararası Öğrencilerin Belirlenmesi

Bazı ülkeler, belirli ülkelerden ve kökenden gelen uluslararası öğrencileri hedefler. Uluslararası öğrencileri menşe ülkelerinin dışında başka özelliklere göre hedeflemek daha az yaygındır. Belirli dil becerilerine sahip bireylerin ilgisinin çekilmesi, çoğunlukla ulusal dilde

eğitime yönelik belirli burs programları bağlamında yapılmaktadır. Örneğin Kanada, belirli ülkelerde ikamet eden adaylar için daha hızlı işlem yapılmasını sağlayan özel bir programı (Student Direct Stream) genişleterek Fas ve Senegal'den gelecek öğrencileri de dâhil etmiş ve Fransızca konuşan gençlerin daha fazlasını Kanada'da eğitim almayı seçmeye yönlendirmiştir. Az miktarda ülke ise, Avustralya örneğinde olduğu gibi, uluslararası öğrencileri amaçlanan çalışma alanlarına veya daha geniş iş gücü piyasası ihtiyaçlarına göre hedef almaktadır. Bunu yapanlar arasında Estonya'daki sektörler arasında bilişim ve ABD'deki fen, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) konuları vardır. Litvanya ve Slovak Cumhuriyeti'nde çalışma alanını hedeflemek yalnızca devlet bursları bağlamında ortaya çıkar. Buna karşın, özellikle sosyo-ekonomik faktörler nedeniyle uluslararası öğrencileri çekmeye yönelik politikalar sınırlı kalmaktadır. Bunu yapmanın en yaygın araçları, yine uluslararası öğrencilere yönelik hibeler ve burslardır (Matsumoto and Viczko, 2023; OECD, 2022; Gonnot and Lanati, 2024).

2.2 Uluslararası Öğrencilerle İletişim ve Onları Ülkeye Çekme

Günümüze gelene kadar teknolojik gelişmeler öncülüğünde hayatın her alanına sirayet eden küreselleşme, her ne kadar çeşitli başlıklar kapsamında tüm eğitim alanını ve kademelerini dönüştürmüş olsa da, genel anlamda eğitimin uluslararası boyutu, özel anlamda uluslararası öğrenciler konusunda öne çıkan eğitim kademesi, yükseköğretimdir. Hâlihazırda uluslararası öğrenciler için, özellikle lisans ve lisansüstü öğrenim açısından, devletler çeşitli politikalar geliştirmiştir. Bu bakımdan ülkeler uluslararası öğrencileri çekmek, desteklemek ve elde tutmak amacıyla aktif önlemler almışlardır. Uluslararası öğrencilerin çekilmesi ve kabulü, üniversiteler ve yükseköğretim pazarlamasında uzmanlaşmış ajanslar da dâhil olmak üzere birçok aktörü içerebilmektedir. Yükseköğretim kurumları, potansiyel öğrencilerin bilgilendirilmesinin ve ön eleme masraflarının çoğunu üstlenmektedir. Bu bakımdan ulusal yetkililerin öğrencileri çekme ve kabul sürecindeki rolleri diğer göçmen gruplarına göre daha sınırlı kalmaktadır (Heck and Mu, 2016).

Genel olarak, uluslararası öğrencilerin eğitim alacakları ülke seçimlerini birçok faktör etkiler. Özellikle coğrafi yakınlık ve bir diasporanın varlığı dâhil olmak üzere bunlardan bazıları, ülkeler tarafından yürütülen politikaların doğrudan kontrolünün dışındadır. Öğrenim ücretleri ve eğitim dili gibi konuyla ilgili bazı hususlar, bir ülkedeki genel göç politikalarını belirleyenlerin öncelikli gündeminde olmasa da, ülkelerin somut politika tercihleridir. Ayrıca, özellikle eğitim sırasında ve sonrasında iş gücü piyasasına erişim sağlanması, aile üyelerinin kabul edilmesi ve uluslararası mezunların ülkede çalışmak üzere tutulmasına yönelik çabalar gibi diğer politikalar, farklı derecelerde de olsa, ülkelerin uluslararası öğrenci göçünü teşvik etmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla son yıllarda, konuyla ilgili öne çıkan ülkeler

başta olmak üzere bu alanda faaliyet gösteren her ülke, yürürlüğe koydukları politikalarla süreci yönetmektedirler. Bu ülkeler, uluslararası öğrencileri ülkeye çekme, bu öğrencilerin eğitim kurumlarına kabulü ve eğitim süreci sonunda bu öğrencileri ülkede tutma konularında çeşitli politikalar geliştirmekte ve ekonomik kaygılar nedeniyle öğrencilerin ülkede kalma sürelerini uzatan ve iş gücü piyasasına daha kolay entegre olmalarını sağlayan düzenlemeleri yapmaktadırlar. Bu bağlamda, ülkelerin uyguladıkları politikalarda çoğunlukla eğitimin uluslararası boyutu çerçevesinde elde edilecek ekonomik katkılar ön planda tutulmaktadır (Mahmoud et al., 2019; Ke et al., 2022; Paulino et al., 2019).

Uluslararası öğrenciler, uluslararası göç akışlarının giderek daha önemli bir parçası haline gelmiştir. COVID-19 Pandemisinden önceki on yılda, çoğu ülkede uluslararası öğrenci alımı ciddi oranda artmıştır. Uluslararası öğrenciler, mezun olduktan sonra ev sahibi ülkelerde çalışmaya devam eden büyük ve giderek artan oranda, iş gücü göçünün ana kaynaklarından birisi haline gelmiştir (Shih, 2015). Uluslararası öğrencileri çekmenin ilk adımı, ilgili hedef kitleyi kendi ülke ve kurumlarında öğrenim görmenin, araştırmanın ve yaşamının çeşitli avantajları hakkında bilgilendirmektir. Uluslararası öğrenci desteği, kurumsal, ulusal ve bölgesel düzeyde çeşitli iletişim girişimlerinin yanı sıra bakanlıklar ve yükseköğretim kurumları, üniversiteler ve yükseköğrenim pazarlamasında uzmanlaşmış özel kuruluşlar da dâhil olmak üzere konuyla ilgili farklı aktörler tarafından yürütülmektedir (OECD, 2022).

Günümüzde bu alanda faaliyet yürütmekte olan neredeyse tüm ülkelerin, uluslararası öğrencileri sunulan yükseköğretim programları hakkında bilgilendirmek ve göç süreciyle ilgili bilgileri sağlamak için resmi ulusal web siteleri bulunmaktadır. İsveç gibi bazı ülkelerde ücretler, oturma izinleri ve burslarla ilgili web sitesi içeriği hedef kitleye göre değişmektedir. Bağlantının internet protokol (IP) adresini kullanmakta ve potansiyel başvuru sahiplerinin uyruklarıyla ilgili bilgileri seçmelerine olanak tanımaktadır. Bu web siteleri ve ilgili sosyal yardım çalışmaları, ya Danimarka ve İtalya'daki Eğitim Bakanlığı gibi belirlenmiş bir bakanlık tarafından ya da Almanya'daki Akademik Değişim Servisi (DAAD) ve Fransa'daki "Campus France" gibi ülkeyi uluslararası eğitimin hedef ülkesi olarak tanıtmaktan sorumlu uzmanlaşmış bağımsız kurum ve kuruluşlar tarafından yönetilmektedir (Collins, 2008; Minaeva et al., 2022).

Uluslararası eğitim almayı teşvik etmenin önemli kanallarından biri öğrenci fuarları ve yurtdışı ofislerin varlığıdır. Ayrıca, sosyal medya, öğrencilerin ilgisini çekmek için giderek daha önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Uluslararası öğrenciler, özellikle uyruk, derece düzeyi, öğrenim ilgileri, kültür, dil, gelir, farklı medya kullanım alışkanlıkları ve teknolojiye erişim açılarından çeşitlilik gösteren bir hedef kitle olduğundan, ülkeler çok çeşitli iletişim kanalları ve platformlar kullanmaktadır. Hatta bazı durumlarda hükümetler, belirli hedef

kitlelere yönelik ulusal çapta daha özel sosyal medya platformlarından faydalanmaktadır (Kang, 2014; Rui and Wang, 2015; Lim and Pham, 2016).

Potansiyel öğrencilere ulaşmanın bir diğer kanalı da öğrenci ve mezun ağlarıdır. Bu ağlar, kişisel deneyimlerini paylaşabilen ve belirli hedef kitlelerin ana dillerinde soruları yanıtlayabilen araçlar vasıtasıyla potansiyel uluslararası öğrencilere ulaşma fırsatı sunar. Dolayısıyla genel olarak, ülke hükümetleri ve konu çerçevesinde faaliyet yürüten öğrenci ajansları, farklı yerlerdeki ilgililere farklı zamanlarda, çevrimiçi ve çevrimdışı şekilde ulaşarak, onlardan geri bildirim almakta, hatta mezun ağlarının ve elçilerin sürece dâhil edilmesine olanak tanıyan çok kanallı bir iletişim yaklaşımı kullanmaktadır (Rui and Wang, 2015; Barnett et al., 2016).

Uluslararası öğrencileri eğitim kurumlarına çekmek için çoğu ülke artık mesajlarını, onların bu ülkeleri seçerken belirledikleri nedenlere ve tercihlere göre ayarlamaktadır. Bazı ülkeler eğitimin uluslararası itibarını ve kalitesini öne çıkarırken, diğerleri eğitimin verildiği yerdeki öğrencilerin çeşitliliği, kültürleri, yaşam kalitesi veya genel güvenlik gibi ek ve giderek daha fazla değer verilen unsurları öne çıkarmaktadır. Örneğin İsveç, ülkesindeki 7000 uluslararası öğrenciyle anket yaptıktan ve ülkenin öğrenciler tarafından seçilmesini belirleyen iki ana faktörün İsveç yaşam tarzı ve eğitim sistemi olduğunu keşfettikten sonra yeni bir iletişim ve marka stratejisi geliştirmiştir. Estonya'nın bu bağlamdaki ana mesajı, Estonya diplomalarının sağladığı güçlü işe alım ve istihdam edilebilirlik perspektifleridir. Kanada, uluslararası öğrencilerin eğitim süreci sonunda ikamet etme olasılıklarını vurgulamaktadır. Buna karşılık, Macaristan ve ABD'nin süreç bitiminde ülkelerinde kalmaktan hiç bahsetmediği dikkat çekmektedir (Paulino et al., 2019; OECD, 2022; Shanka et al., 2006).

2.3 Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Kurumuna Kabulü

Neredeyse tüm ülkelerde uluslararası öğrencilerin öğrenim izni için bir eğitim kurumu tarafından kabul edildiğine dair belge, geçim masraflarını karşılayacak mali kaynakların kanıtı ve sağlık sigortası gerekmektedir. Bu asgari gerekliliklerin ötesinde, kabul süreci ülkeler arasında ve bir yükseköğretim kurumundan diğerine genellikle farklılık gösterir. Bu alanda öne çıkan ülkelerin çoğunda eğitim kurumlarının desteği akredite kurumlarla sınırlandırılır. Örneğin Avustralya'da, başvuru sahipleri yalnızca akredite olmuş kurumlar içinde kayıtlı tam zamanlı bir kursa kaydolabilir. Danimarka'da ise kamu tarafından akredite edilmiş eğitim kurumlarıyla veya devlet onaylı belirli programlarla faaliyetler yürütülmek zorundadır (OECD, 2022).

Uluslararası öğrencilerin önceki eğitim geçmişinin doğrulanması, çoğu durumda, öğrenim vizesi verilmesinin bir koşulu olarak göç yetkilileri tarafından değil, kabulün bir koşulu olarak akademik kurumlar tarafından yapılır. Ancak bazı ülkeler, oturma izni verilmeden önce,

geçmiş eğitim bilgilerinin doğrulanmasını ister. Bunun yanında, kabul sürecini hızlandırmak ve basitleştirmek adına bazı uygulamalar da son yıllarda yapılmaktadır. Örneğin İspanya’da, 2018’den beri uluslararası öğrenciler yurt dışından ve İspanya içinden göçmenlik formlarını doldurabilmekte ve bir temsilciyi başvurularını teslim etmesi için görevlendirebilmektedir. Böylece konsoloslukta kendileri gitme zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Ayrıca eğitim kurumlarında öğrenim görmek üzere kalma izinleri, kurumun kendisi tarafından da verilebilmektedir. Bu sayede üniversiteler, uluslararası öğrencilerin kabul sürecine katılır (Mihi-Ramirez, 2016; Levatino et al., 2018; OECD, 2022).

Uluslararası öğrenciler genellikle eğitim kurumlarına kayıttan önce öğrenim görecekları dil bilgilerini gösterirler. Çoğu ülkede bu bağlamdaki gereklilikler ve seviyeler, göçmenlik politikası tarafından değil, eğitim kurumu veya akademik program tarafından kayıt sürecinde belirlenir. Ancak Estonya ve Macaristan gibi bazı ülkelerde, göçmenlik sürecinde eğitim programının dili hakkında yeterli bilgiye sahip olunduğu kanıtlanmalıdır. Az sayıdaki bazı ülkelerde uluslararası öğrencilerin öğrenimleri sırasında resmi bir ulusal dili öğrenmeleri veya derslere katılmaları zorunludur. Genellikle kamu eğitim kurumlarında bazı programlar İngilizcedir. Çoğu durumda İngilizce, ulusal dillerin yanında eğitim dili olarak sunulan tek ulusal olmayan dildir. Ancak bazı ülkelerde başka alternatif diller de sunulur. Özellikle İngilizce konuşulan ülkelere Avustralya, Kanada, İrlanda, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve ABD, kendi ulusal dilleri dışında başka bir dilde programlar sunmaz. Ayrıca ülkeler arası araştırmalarda, ulusal dillerin dışında, İngilizce en sık eğitim verilen dildir. Hatta son yıllarda İngilizce dilinin, eğitim dili olarak kullanımı oransal anlamda artmıştır (Consterdine and Everton, 2012; Hamid et al., 2018; OECD, 2022).

2.4 Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Finansmanı

Ülkelerin farklı yaklaşım sergiledikleri uluslararası öğrencileri ilgilendiren bir diğer önemli husus öğrenim ücretleridir. Çoğu ülkenin kamu eğitim kurumlarındaki uluslararası öğrenciler, aynı programa kayıtlı ulusal öğrencilerden farklı ücretler öder. Oransal anlamda belirgin farklılıklar en çok Fransa’da ve İngilizce konuşulan ülkelere vardır. İngilizce konuşulan ülke vatandaşları da kendi ülkelerinde nispeten yüksek meblağlar öder, ancak bu ülkelerdeki yabancı öğrenciler ulusal öğrencilerden alınan öğrenim ücretinin ortalama olarak yaklaşık iki katı veya daha fazlasını verir. Bunun yanında Şili, İtalya, Japonya ve İspanya’da ücretler hem yabancı hem de ulusal öğrenciler için aynıken, Norveç’teki devlet üniversitelerinde hiçbir öğrenci için öğrenim ücreti talep edilmez. Ayrıca özellikle Avrupa’daki bazı ülkelerin kendi belirledikleri bir takım kriterler temelinde belirli ülkelere gelen öğrencilere farklı ücretlendirme yapılır. Bazı ülkelere öğrenim ücretleri eğitim diline bağlı olarak değişiklik gösterir ve ulusal olmayan dillerdeki programlar için öğrenim ücretleri daha yüksektir. Eğitim

diline göre farklı öğrenim ücretleri, yine genel itibarıyla Avrupa ülkelerindedir (Johnstone and Marcucci, 2010; Machin and Murphy, 2017; OECD, 2022).

Öğrenim ücretlerinin yüksek olduğu ülkelerde, uluslararası öğrenciler eğitim sisteminin finansmanı açısından önemli bir faktördür. Zira uluslararası öğrenciler için öğrenim ücretleri genellikle yerli öğrencilere göre daha yüksek tutulmaktadır. Bunun aksine, eğitimin ücretsiz olduğu ülkelerde, gelişmekte olan ülkelere gelen uluslararası öğrenciler için tahmini öğrenci maliyetleri, Resmi Kalkınma Yardımının (RKY) önemli bir etkeni olabilir (Levent, 2016; Omoruyi et al., 2014; Dostal et al., 2021). Buna ek olarak, Soğuk Savaş döneminin dış yardım ve uluslararası öğrencilerin finansmanı üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Bu dönemde, bilimsel bilgiyi dağıtma ve endüstriyel ilerlemeyi geliştirmekte olan dünyayla paylaşma politikası, yükseköğretim kurumlarının yardımını gerektirmiştir. Nitekim dönemin kutuplarından birisi olarak ABD'nin Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı'na (USAID) verdiği destek, ABD dış politikasının önemli bir bileşeni olarak yükseköğrenimi her anlamda teşvik etmesini sağlamıştır. Böylece Soğuk Savaş'ın iki baş aktörü ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), yurtdışındaki eğitim programlarını finanse etmiş ve böylece gelişmekte olan ülkelere öğrenci çekmek için birbirleriyle rekabet etmiştir (Varghese, 2008). Bu açıdan, II. Dünya Savaşı sonrası uygulamaya konulan Fulbright Programı ve Colombo Planı vb. eğitim programları Soğuk Savaş süresince geliştirilerek günümüze kadar uygulanmıştır. Ayrıca sömürge ve Soğuk Savaş dönemlerinden bu yana uluslararası öğrencilerin genel profilinde önemli değişimler yaşanmıştır. Her şeyden önce, küreselleşmeyi pekiştiren hususların artması ve her alanda derinlemesine yoğunlaşması, öğrencilerin iletişim kurma ve seyahat etme şekillerini değiştirmiştir. Bunun yanında, yurt dışında eğitim almak isteyen öğrencilerin çoğunluğunun artık kendi finansmanını sağladığı gözlenmiştir (Adams and Infeld, 2011; Collins, 2012; Qureshi and Khawaja, 2021).

2.5 Uluslararası Öğrencilerin İşgücü Piyasasına Dâhil Edilmesi

Başka bir ülkede eğitim almak isteyen uluslararası öğrencilerin, bununla ilgili hazırlıklarını kendileri yapması, arzu ettikleri ülke ve program için öz yeterliklerini ve niteliklerini geliştirmesi ve zorunlu olan yasal dokümanlarını hazırlaması gerekliken, kabul edilmeleri durumunda bu öğrenciler, genellikle işçi göçmenleriyle aynı beceri değerlendirmesine tabi tutulmamaktadırlar. Bu durum, uluslararası öğrenciler konusunda öne çıkan çoğu ülkede uluslararası öğrencilerin öğrenimleri sırasında çalışabilmeleri ve mezun olduktan sonra iş aramak için ülkede kalabilmeleri gerçeğine rağmen bu şekilde gerçekleşmektedir. Hatta uluslararası öğrenciler eğitim gördüğü birçok ülkede iş gücü piyasasına girme ve burada orta-uzun vadede kalma konusunda da zorluklarla karşılaşmaktadır (Flynn and Arthur, 2013).

Ülkeler açısından uluslararası öğrenciler bağlamında önemli bir konu başlığı, bu öğrencilerin eğitimleri esnasında ve sonrasında öğrenim gördükleri ülkelerin iş gücü piyasasına katılımlarıyla ilgilidir. Aslında, öğrenimlerini sürdürürken çalışma olanağı, uluslararası öğrencilerin ülke seçmesinde etken olabilir. Kanada Uluslararası Eğitim Bürosu tarafından 2018 yılında yapılan bir ankete göre, uluslararası ortaöğretim sonrası öğrencilerin %62'si, öğrenimleri sırasında çalışma imkânı nedeniyle Kanada'yı seçmişlerdir (CBIE, 2018, s.10). Buna ek olarak, ABD'deki 2000 mevcut ve eski uluslararası öğrenci üzerinde 2017 yılında yapılan bir anket, ankete katılanların %46'sının, bir kurum seçerken, öğrenim esnasında çalışabilme potansiyelinin önemli olduğunu düşündüğünü göstermektedir (World Education Service, 2017).

Birçok açıdan uluslararası öğrencilerin benzersiz bir göçmen grubu olduğu ifade edilebilir. Menşe ülkelerdeki eğitim deneyimleri göz önüne alındığında, uluslararası öğrenciler genellikle gelecekteki iş gücü arzının önceden uyumlaştırılmış bir kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, çoğu ülkenin, uluslararası öğrencilerin eğitimden sonra ülkede kalmaları ve istihdam edilmeleri için özel veya kolaylaştırılmış yöntemler uygulaması olağan karşılanmaktadır. Aslında geçici kalış için ilk kabullerinden sonra çoğu uluslararası öğrenci, onları istihdam etmeye yönelik politikalarla desteklenerek öğrenim gördükleri ülkede kalmaktadır. Ancak, kaç tanesinin eğitim sonrası ülkede kaldığı ve bu kanalın genel olarak işçi göçü açısından önemi konusunda çok fazla çalışmaya rastlanmamaktadır (Oding et al., 2021; Eskela, 2013).

Eğitim sırasında birçok uluslararası öğrenci eğitim aldığı ülkelerde çalışmakta veya başka şekilde o ülkelerin ekonomilerine çeşitli katkılarda bulunmaktadır. Çoğu ülkede öğrenci izni otomatik olarak iş piyasasına erişim olanağı sağlar. Uluslararası öğrencilerin ayrı bir izne ihtiyaçları bulunmaz. Türkiye'nin de dâhil olduğu bazı ülkelerde uluslararası öğrencilerin işe başlamadan önce bir izin, genellikle çalışma izni, almaları gerekir. Estonya, Litvanya, Polonya, Slovenya ve İsveç, uluslararası öğrencilerin eğitim programları boyunca, öğrenim durumlarını etkilememesi koşuluyla, saat kısıtlaması olmaksızın tam zamanlı çalışabilecekleri ülkelerdir. Diğer ülkelerde, iş gücü piyasasına erişim, çoğunlukla dersler sırasında izin verilen saatlik çalışma sınırı gibi bazı yollarla kısıtlanır. Bunun yanında, saatlik sınırın ötesinde ikinci en yaygın kısıtlama istihdam sektöründedir. Örneğin, Güney Kore'de yarı zamanlı çalışma izni alan uluslararası öğrenciler vasıfsız bir sektörde çalışamaz, ancak sektörün kendi çalışma alanlarıyla veya çeviriyle ilgili olması durumunda vasıflı bir sektörde çalışabilir. Lüksemburg ve Meksika'da iş, uluslararası öğrencinin eğitim alanıyla ilgili olmalıdır. Bunların dışında bazı ülkelerde diğer bir takım özel gereklilikler ve kısıtlamalar mevcuttur (Geddie, 2015; OECD, 2022; Crumley-Effinger, 2023).

Bir ülkede geçmişte eğitim almış eski uluslararası öğrenciler, birçok ülkede işçi göçünün önemli bir kaynağıdır. 2019 yılında çalışma izni olarak değiştirilen eğitim izinlerinin payı, ülkelerdeki toplam çalışmaya kabullerin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu oran, Fransa'da %52, İtalya'da %46 ve Japonya'da %37 olarak kayıtlara geçmiştir. Aynı yıl ABD'deki eski çalışma izni sahipleri, geçici yüksek vasıflı izni alanların %57'sine tekabül etmektedir. Ayrıca bir bütün olarak OECD ülkelerinde, uluslararası öğrencilerden elde edilen nominal anlamda doğrudan ihracat gelirleri 2010'da 50 milyar avronun üzerindeyken, 2019'da 115 milyar avronun üzerine çıkmıştır. Eğitimle ilgili bu hizmet ihracatı, uluslararası öğrencilerin eğitim süreçlerinde ev sahibi ülke ekonomisine, öğrenim, yiyecek, konaklama, yerel ulaşım ve diğer hizmetler için yapılan doğrudan katkısını da içermektedir (Cheung et al., 2008). Buna ek olarak, İngilizce konuşulan ülkelerde eğitimle ilgili hizmetler önemli ihracat kalemleridir. Eğitimle ilgili hizmetlerin ihracatı, 2019 yılında toplam ihracatın Avustralya'da %8'ini ve Yeni Zelanda'da ise %5'ini oluşturmaktadır. Bu ülkeleri, toplam ihracatlarının yaklaşık %2'sine tekabül eden Kanada, Birleşik Krallık ve ABD takip etmektedir (Kasa and Mhamed, 2013; OECD, 2022).

Öğrenimleri sırasında, uluslararası öğrencilerin üçte biri ile dörtte biri Avrupa Birliği (AB), Birleşik Krallık ve ABD'de, yaklaşık ikide biri Avustralya'da ve on kişiden dokuzu ise Japonya'da çalışmaktadır. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler, özellikle büyük şehirlerde ve yerli öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla temsil edildikleri konaklama ve eğitim sektörlerinde, yerel iş gücü piyasalarına önemli katkıda bulunmaktadır. Örneğin, European Labour Force verilerine göre, 2020'de AB dışından gelen öğrencilerin dörtte biri konaklama sektöründe istihdam edilmiştir. Buna karşın bu oran yerli öğrenciler arasında onda birdir. Ayrıca, uluslararası öğrencilere yönelik burslar ve ülke içi maliyetler genellikle RKY'nin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. 2020 yılında bu bütçe kalemi, Avusturya'daki toplam RKY'nin %24'üne, Macaristan'dakinin %45'ine ve Polonya ve Slovenya'daki tüm RKY'nin yarısından fazlasına tekabül etmektedir. Almanya, 1,8 milyar ABD doları ile ülke içindeki uluslararası öğrencilere en fazla RKY tahsis eden ülke olurken, bu miktar ülkenin toplam RKY'sinin yalnızca %7'sidir. Ancak ülkeler uluslararası öğrencilerin öğrenim ücretlerine çeşitli şekillerde yaklaşmaktadır. Harçların yüksek olduğu ülkelerde, uluslararası öğrenci harcamaları genellikle hizmet ihracatının ve yükseköğretim sisteminin finansmanının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Çok az harç ödenen veya hiç harç ödenmeyen ülkeler, kamu bütçesi açısından uluslararası öğrencilerin varlığından faydalanmamakla birlikte, ilgili maliyetleri RKY olarak beyan edebilmektedirler. Uluslararası öğrencileri RKY'ye yönlendirmenin maliyet hesaplamasındaki mantık, uluslararası öğrencilerin, kalkınma yardımı anlamına gelen yeni beşeri sermayeleriyle evlerine dönecek olmalarındandır. Ancak eğitim sonrası ülkelerde kalan öğrenci sayısının artması ve ülkelerin uluslararası mezunları elde tutma çabaları bu hedefle çelişebilir (Liu-Farrer, 2009; OECD, 2022; Dias Lopez et al., 2023).

Öğrenim sonrasında ev sahibi ülkede kalan uluslararası öğrencilerin uzun vadeli istihdam oranları, işçi göçmenleriyle aynı seviyede ve genel olarak göçmenlerinkinden çok daha yüksek seviyededir. Bunun yanında aşırı niteliklilik oranları, işçi göçmenleri veya diğer göçmen gruplarınınin yarısı kadardır. Diğer göçmen gruplarla karşılaştırıldığında uluslararası öğrenciler, ev sahibi ülkelerdeki işçi göçü kanallarına erişimde bir takım avantajlara sahiptir. Ev sahibi ülke toplumuna önceden/hâlihazırda entegre olmuşlardır ve yarı zamanlı istihdam veya staj nedeniyle çoğu zaman ev sahibi ülkenin iş gücü piyasalarıyla ilgili bağlantılar kurmuşlardır (Raghuram, 2013; Waters and Brooks, 2021).

Genel olarak, uluslararası öğrenci göçünün, özellikle iş gücü piyasası entegrasyonu açısından, açık faydaları vardır. Buna rağmen uluslararası öğrenci göçünün, birçok ülkenin karşı karşıya olduğu iş gücü piyasasının orta ve düşük vasıflı kesimlerindeki eksikliklere de bir çözüm olmadığı aşikârdır. Ayrıca birçok ülkenin başkentlerinde ya da önemli şehirlerinde uluslararası öğrencilerin yüksek oranda yoğunlaşması, uluslararası öğrenci göçünün sıklıkla bölgesel eşitsizlikleri artırabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla ülkelerin bu kanala aşırı bağımlı hale gelmemesi ve bunun özelliklerinin farkında olması adına göç sisteminde bir dengenin korunması gerekmektedir. Bununla birlikte, uluslararası öğrencileri çekmenin ve ülkede tutmanın, diğer göçmen gruplarla karşılaştırıldığında geniş bir ekonomik getirisi olduğu bir gerçektir. Mevcut veriler ve göstergeler, ülkelerin eğitim görmek için kendi ülkelelerine gelen öğrencileri çekme ve elde tutma konusunda daha iyi hale geldiğini kanıtlamaktadır (Liu-Farrer, 2009; OECD, 2022; Umar and Rahman, 2023).

2.6 Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Ülkede Kalması

Uluslararası öğrenciler nerede eğitim göreceklarine karar verirken, o ülkeye yerleşme olasılıklarını da göz önünde bulundurmaktadırlar. Avustralya'daki uluslararası mezunlar arasında 2019 yılında yapılan bir anket, bu öğrencilerin, %76'ya varan oranda eğitim sonrası çalışma haklarına erişimin, eğitim alınacak hedef ülke olarak Avustralya'yı seçme kararlarında önemli bir faktör olduğunu düşündüğünü göstermektedir (Nghia, 2019). Benzer şekilde, Kanada'da yapılan araştırmalara göre dört uluslararası öğrenciden üçü, eğitimlerinin ardından Kanada'da çalışma fırsatını, ülke seçiminde önemli bir faktör olarak görmektedir (CBIE, 2018). Ayrıca, uluslararası anket verilerine göre potansiyel uluslararası öğrencilerin yaklaşık yarısı mezun olduktan sonra, en azından geçici olarak, öğrenim gördükleri ülkede kalmak istemektedir (Symonds, 2021).

Uzun süreli ikamet yoluyla uluslararası öğrencileri elde tutma girişimleri, uluslararası öğrenci göçünün önemli araçlarından birisidir. Örneğin Avustralya'da, en az iki akademik yılını tamamlayan uluslararası öğrenciler, kalıcı olarak göç etme konusundaki ilgilerini ifade etmek için hâlihazırda gerekli olan 60 puanlık geçiş notunun 5 puanını kazanabilmektedirler.

Bu, Avustralya'nın kırsal kesimlerinde öğrenciye 10 puan kazandırmaktadır. Bu ülkedeki mühendislik, muhasebe ve bilgisayar bilimleri mezunları, mezun olduktan sonra bir yıllık "Professional Year" adlı programı tamamlayabilirler ve bu, onlara vasıflı göçmen vizesi puan testinde ekstra beş puan kazandırır. Bunun yanında Kanada'da, yüksek vasıflı kalıcı göç programına başvurular, ortaöğretim sonrası Kanada eğitimleri için ek puan alırlar. Dahası, yalnızca bir yıllık Kanada vasıflı iş deneyimine sahip olanların ilgilerini beyan etmelerine olanak tanıyan bir göçmenlik programı olan "Canadian Experience Class", ülkede mezuniyet sonrası izinle çalışmış olan herkese açıktır (Sweetman and Warman, 2010; Ferguson and Sherrell, 2019; OECD, 2022).

Uluslararası öğrenciler mezuniyetlerinden sonra genel itibarıyla iş arama süreleri boyunca yaşam masraflarını karşılamak için çalışabilirler. Ülkeler ayrıca uluslararası mezunlar için istihdama yönelik başka kolaylıklar da sunar. Örneğin İtalya'da, bir İtalyan eğitim kurumundan mezun olan uluslararası mezunlar, çalışma amaçlı oturma izni verilmesine ilişkin belirlenen yıllık kotalardan muaf tutulmaktadır. Avusturya'da en az bir lisans programını tamamlayan mezunlar puan sisteminden muafır. Ayrıca bu kişiler, Avusturya'ya geçici olarak yerleşmek ve belirli bir işveren için çalışmak üzere, ülkeye özel olan ve kişiye ayrıcalıklar sunan bir kimlik kartına doğrudan başvurabilirler. Uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkede öğrenim görmek için harcadıkları zaman çoğunlukla, tamamen veya kısmen, daimi ikamet ya da vatandaşlığa geçiş için geçerli sayılır. Kolombiya, Danimarka, Japonya, Güney Kore ve Türkiye gibi ülkelerde bu tür amaçlar için eğitim süresi tamamen ikamet süresinden sayılmaktadır (McFadden and Seedorff, 2017; OECD, 2022).

Mezun olduktan sonra uluslararası öğrencilerin nasıl elde tutulacağı birçok ülkede önemli bir sorudur. Avrupa Göç Ağı tarafından yapılan bir çalışmanın kapsadığı ülkelerin neredeyse yarısı, uluslararası öğrencileri çekmeyi ve elde tutmayı bir politika önceliği olarak görmektedir (European Migration Network, 2018). Örneğin Letonya Hükümeti, mezun olduktan sonra ülkede kalan uluslararası öğrencilerin payını 2030 yılına kadar %10'a çıkarmayı hedeflemektedir. (OECD, 2017). Estonya yüksek öğreniminin uluslararası tanıtımına yönelik geliştirilen strateji, eğitim sürecinden sonra ülkede istihdama ilişkin bir gösterge içerir. Hedef, yüksek lisans veya doktora seviyesindeki uluslararası öğrencilerin %30'unun Estonya'da çalışmaya devam etmesi olarak kararlaştırılmıştır. Bunun yanında Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık, uluslararası eğitim stratejilerinde uluslararası mezunların boş pozisyonları doldurmadaki rolünü vurgulamaktadır (Australian Department of Education, Skills and and Employment, 2021; Government of New Zealand, 2018).

Uluslararası öğrencilerin ülkede kalma oranı ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Örneğin ülkeye ilk kabulden beş yıl sonra, 2015 yılında eğitim amaçlı izin alan uluslara-

rası öğrencilerin %60'ından fazlası hâlâ Kanada ve Almanya'da, yaklaşık yarısı Avustralya, Estonya ve Yeni Zelanda'da ve yaklaşık beşte ikisi Fransa ve Japonya'da bulunmaktadır. Bu durum Birleşik Krallık'ta her altı kişiden biri için geçerliken, Danimarka, İtalya, Norveç ve Slovenya'da ise yedide birinden azı için geçerlidir. Bu öğrencilerin eğitim aldıkları ülkede kalma oranları, yeni uluslararası öğrenci grupları için daha yüksektir. Bu durum, onların öğrenimleri bittikten sonra gelişimlerini sağlamak için daha fazla çaba göstermeleri neticesinde buldukları ülkelerde kalmalarıyla ilgilidir. Bunun yanında dünya genelindeki en büyük iki uluslararası öğrenci grubu olan Çin ve Hindistan'dan gelen öğrenciler, eğitim aldıkları ülkelerde kalma konusunda birbirleri arasında dikkate değer ölçüde farklı davranışlar göstermektedir. Hintli öğrenciler genel uluslararası öğrenci nüfusuna göre daha yüksek konaklama oranına sahiptir. Buna karşın Çinli öğrencilerin ülkede kalma davranışları daha çeşitlidir (Huang, 2022; OECD, 2022).

2.7 Uluslararası Öğrencilerin Aile Birleşimi

Aile birleşimi, göçmenleri çekmek ve onların ev sahibi topluma entegrasyonunu teşvik etmek için önemli bir faktördür. Bu durum uluslararası öğrenciler için de geçerlidir. Çoğu ülkede, uluslararası öğrencilerin eşleri ve/veya aileleri eğitim süreci içerisinde uluslararası öğrencilere katılabilir. Bunun yanında İrlanda, Litvanya, Lüksemburg ve Türkiye gibi bazı ülkelerde uluslararası öğrenciler yurt dışına taşınırken eşlerini yanlarına alamaz. Uluslararası öğrencilerin eşlerinin kabulü veya yeniden birleşmesi şart ve koşulları ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Çoğu zaman bununla ilgili vizenin türü (ziyaretçi, aile birleşimi veya ikamet) ve süresi de farklıdır. Çoğu ülkede uluslararası öğrencilerin eşleri çalışabilir. Bu ülkelerin kimisinde eşler otomatik olarak iş gücü piyasasına erişime sahiplerken, bazılarında koşulları ülkeye göre değişen çalışma iznine başvurmak zorundadır. Buna rağmen eşlerin uluslararası öğrencilere katılabildiği az sayıda ülkede, genellikle çalışmalarına izin verilmez (Arthur and Nunes, 2014). Uluslararası öğrenciler genellikle, gerekli şartları yerine getirmeleri koşuluyla, eğitim süreçleri bitmeden önce çalışma izinlerini başka bir oturma izniyle değiştirebilir. Bazı ülkelerde bu, yalnızca aile izinleri gibi belirli kategorilerle sınırlıdır. Çoğu ülkede, uluslararası öğrencilerin eğitimleri bittikten sonra kalmalarına ve iş aramalarına olanak tanıyan politikalar vardır. Ancak bu ileri seviye eğitim hedefiyle yapılan uzatmalara erişim ve bunların süresi ülkeden ülkeye değişiklik gösterir (Strik et al., 2013; OECD, 2022).

2.8 Uluslararası Öğrencilere Yönelik Kolaylaştırıcı Hususlar

Özellikle son yıllarda birçok ülke, uluslararası öğrencileri korumak için geniş kapsamlı politikalar uygulamaktadır. Bu politikalar, eğitim süreci bitmeden önce oturma izinlerini değiştirme seçeneklerini, normal ya da otomatik öğrenim izni uzatmalarını veya eğitim sonrası iş aramak ve işe başlamak için belirli izinleri içerebilmektedir. Bu kolaylaştırıcı tedbirlere

ek olarak, iş gücü piyasası testinin kaldırılması yoluyla istihdam teşvik edilmektedir. Bazı politikalar aynı zamanda uzun süreli kalışı da destekler. Örneğin bazı ülkeler, daimi ikamet ve vatandaşlığa kabul için başvuru sürecinde eğitim süresinin bir kısmını da hesaba katar. Hatta COVID-19 Pandemisi bağlamında bazı ülkeler, bu politikaları tam zamanlı çevrimiçi kurslara kayıtlı uluslararası öğrencileri de kapsayacak şekilde genişletmiştir (Gopal, 2014; OECD, 2022).

Öğrenim süreleri açısından uluslararası öğrencilere yönelik yürürlükte olan politikalar ülkeden ülkeye değişir. Ancak genellikle öğrenim izni, eğitimin tamamı boyunca verilir ve çeşitli aralıklarda yenilenmesi gerekir. Buna rağmen, çoğu ülkede bir kişinin, yenilemeler dâhil, öğrenci iznine sahip olabileceği süre konusunda bir sınırlama vardır. Yine de az sayıda ülkede bu tür kısıtlamalar mevcut değildir ve öğrenci vizesi, koşulları yerine getirildiği sürece uzatılabilir (Gopal, 2016; OECD, 2022; Liu, 2024).

2.9 Uluslararası Eğitim Göçü Çerçevesindeki Suistimler ve Tehditler

Uluslararası öğrenci sayısını artırma ve öğrenim sonrasında ikamete geçişi destekleme yönündeki bu çabaların yanı sıra, program bütünlüğü ve uluslararası öğrenci programlarının denetimi konusunda endişeler de bulunmaktadır. Uluslararası öğrenci programları, kötü niyetli öğrenciler, araçlar ve kurumlar tarafından, tasarlandıkları amaçlar dışında ve yasa dışı kazanç elde etmek amacıyla kötüye kullanılabilir. Kurumlar iyi niyetli olsa bile kötü niyetli öğrenciler tarafından dolandırılabilen veya istismar edilebilmektedir. Bu programlara katılan öğrenciler iyi niyetli olsalar bile meşru olmayan, akredite olmayan ve hatta hayali programlar için ödeme yapma konusunda aldatılabilmektedirler. Böylesi durumlar ülkeleri, konuyla ilgili sürece yönelik uygulamakta oldukları tüm kolaylaştırıcı hususlara rağmen, kurdukları sistem içindeki tüm unsurların kötüye kullanılma ihtimallerine karşın tedbirler almaya iter. Bu tür düzenlemelerdeki kaygılar farklı alanlarda yoğunlaşır. Bunlar arasında öncelikle işçi göçüne ilişkin kısıtlamaları aşmak amacıyla öğrenci vizesinin kötüye kullanılması ve aynı zamanda ilgili dolandırıcılık türleri vardır. Ayrıca, casusluk yapan uluslararası öğrencilerin temsil ettiği fikri mülkiyet haklarının ve stratejik bilginin korunmasına yönelik risklere ilişkin tartışmalar da giderek artmaktadır. Bu konuda yaşanan sorunlar ve risk alanları içinde bazıları öne çıkmaktadır. Örneğin öğrenci vizesi için başvuranların, vizeyi ülkeye girmek için kullanması ve süresi dolduktan sonra hiçbir zaman eğitim alma niyeti olmadan ülkede fazladan kalma riski bulunmaktadır. Bir diğer husus, uluslararası öğrencileri dolandırmak için kurulan veya bilerek yalnızca vize verilmesi için aracı olarak hizmet veren, öğrencilerle ödeme karşılığında vize sponsorluğu yapma konusunda işbirliği yapan sahte veya düzmece okullarla ilgili sorunlarla karşılaşılmasıdır. Başvuru sahiplerinin öğrenci vizesini işe gelmek için kullanmaları ve çalışırken, eğitimlerini tamamlamadan, süresiz olarak öğren-

ci statüsünde kalma riskleri bir diğer sorun alanıdır. Ayrıca, tamamen yasal olarak gelen uluslararası öğrencilerin fazla saat çalışarak veya kendi statüleri açısından izin verilmeyen işlerde ya da yerlerde çalışarak istihdam kısıtlamalarını ihlal etmeleri riski de bulunmaktadır. Hatta uluslararası öğrencilerin menşe ülkeleri veya diğer kötü niyetli aktörler adına teknolojik veya endüstriyel casusluk yapma riski, son yıllarda artan uluslararası öğrenci sayılarıyla birlikte ülkeler açısından büyüyen bir tehdit algısına sebep olmaktadır. Ülkelerin öğrenci vizelerinin kötüye kullanılmasıyla ilgili olarak suç veya terörist faaliyet potansiyeli gibi başka endişeleri de vardır, ancak bunlar uluslararası öğrenci vizelerine özel değildir ve tüm göç kabulleri için geçerlidir. Bu alandaki her kaygının kendine özgü politika yanıtları ve çözümleri ülkeler tarafından geliştirilmektedir (Dale, 2021; OECD, 2022).

Özellikle son yıllarda uluslararası öğrencileri çekmek ve elde tutmak için bu alandaki ülkeler arasında açık bir politika eğilimi mevcuttur. Dolayısıyla birçok ülke, daha uzun oturma izinleri, daha geniş istihdam fırsatları ve mezuniyet sonrası istihdama daha kolay geçiş sağlayarak uluslararası öğrencilere yönelik kolaylıkları artırmaktadır. Mezun olan uluslararası öğrenciler açıkça iş gücü göçü açısından arzu edilen bir bileşendir. Bu politikaların doğal bir sonucu olarak genellikle yükseköğretim kurumlarına daha fazla beklilik sorumluluğu ve gücü verilmektedir, çünkü onların kayıt tercihleri göçmenlerin alt kesimdeki kompozisyonunu etkilemekte, hatta bazı durumlarda işçi göçmenlerini bile dışarıda bırakmaktadır. Bu muhafazlık sorumluluğu aynı zamanda göç düzenlemelerini atlatmak için öğrenciliğin kötüye kullanılmasıyla mücadele etmek adına daha fazla uyum yükümlülüğü anlamına da gelir. Bu aynı zamanda bu sorumluluğun istismar edilmemesini sağlamak için eğitim kurumlarının daha fazla denetlenmesi demektir. Ayrıca, öğrencilere tanınan daha geniş istihdam hakları genellikle karmaşık kısıtlamalara tabidir ve bunların uygulanması zor olabilir. Uluslararası öğrenci göçü öğrenciye, ev sahibi kuruma ve ev sahibi ülkeye açıkça büyük faydalar sağlamakla birlikte, aynı zamanda iş gücü piyasası düzenlemeleri ve hatta ulusal güvenlik açısından göç çerçevesine yönelik bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Ülkeler uluslararası öğrenciler için en çekici politikalara sahip olmak adına yarışırken bu riskler dikkate alınmalıdır (Grubbs, 2019; György, 2022; OECD, 2022).

Sonuç ve Öneriler

Uluslararası öğrenciler, dünyanın belirli alanlarında yoğunlaşmış olsalar da 21. yüzyıl içinde oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmışlardır. Günümüzde neredeyse tüm ülkeler bu sürecin bir yerinde varlıklarını sürdürmektedir. Bugün dünya genelinde yaklaşık 8 milyon uluslararası öğrenci vardır. Bu istatistikî veri, aynı zamanda, kendine özgü şartları içinde barındıran kitlesel bir göç hareketi anlamına gelir. Kısa veya uzun süreli olsun, hatta ileriki aşamalarında daimi ikamete dönüşsün, eğitim amacıyla gerçekleştirilen bu küresel hareketlilik, özellikle

son 15 yıllık bir süreçte hız kazanmıştır. Böylesi bir durumu ön gören/farkına varan ülkeler, bir yandan bu pazardaki mevcut konumlarını korumak ve güçlendirmek, diğer yandan bu pazardan daha fazla pay almak adına çeşitli politikalar uygulamaktadır çünkü uluslararası öğrenci göçünün, ekonomi başta olmak üzere farklı alanlarda çeşitli faydaları söz konusudur.

Uluslararası öğrenci göçünün özellikle yoğun olarak hissedildiği belirli ülkeler bulunmaktadır. Günümüzde genel itibarıyla Anglosakson ülkelerin ilk sıralarda yer aldığı hedef ülkeleri, diğer Batılı ülkeler takip etmektedir. Buna karşın en çok uluslararası öğrenci gönderen menşe ülkeler Asya kökenli olanlardır. Türkiye ise son yıllarda bu alandaki yenilikçi uygulamalarıyla sürece aktif olarak katılmış durumdadır. Hatta kısa süre içinde bu alanda gerçekleştirdiği atılımlarla en çok uluslararası öğrenci kabul eden ilk 10 ülke arasındaki yerini şimdiden almıştır. Buna karşın, uluslararası öğrenci göçüyle ilgili hissedilen küresel kaygılar ve tehditler, Türkiye'nin gündemine de yansımaktadır.

Tüm olumlu yönlerine ve kazanımlarına rağmen uluslararası öğrencilerle ilgili konular, özel ihtimam gösterilmesi gereken hususları içermektedir. Bugün tüm ülkeler tarafından az veya çok hissedilen küresel güvenlik kaygıları ve tehditler, eğitimi iş gücü göçünün bir aracı olarak kullanmak gibi bazı suiistimale açık unsurları içinde barındıran uluslararası öğrenci göçüyle ilgili konuları ülkelerin gündemine taşımaktadır. Nitekim son birkaç yıldır, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık temelinde Türk kamuoyuna uluslararası öğrencileri hedef alan haberlerin servis edilmesi, bu bağlamda değerlendirilmelidir. Tüm boyutlarıyla araştırılması gereken bahse konu iddialar, kamu otoriteleri tarafından yapılacak tahkikatlarla elbet açıklığa kavuşturulacaktır. Ancak Türkiye'deki tüm yabancı uyruklu öğrencilerin suçlanması ya da belirli bir ırka mensubiyeti olanların veyahut belirli menşe ülkeden gelenlerin hedefe oturtulması, mevcut öğrencileri zan altında bırakırken, gelmesi muhtemel öğrencilerin de kararlarını yeniden gözden geçirmelerine sebep olacaktır. Bu bağlamda, şu ana kadar elde edilen her anlamdaki kazanımlar da maalesef heba olacaktır. Böylesi bir durumun, Türkiye'de öğrenim görmekte olan mevcut uluslararası öğrencileri ve ileride Türkiye'de eğitim almayı planlayan potansiyel uluslararası öğrencileri olumsuz etkileyeceği muhakkaktır. Kısacası, uluslararası öğrencileri, yabancı düşmanlığıyla karşı karşıya bırakmak, Türkiye'ye her anlamda pahalıya mal olabilir.

Türkiye, uluslararası öğrenci göçüne yönelik son yıllarda geliştirdiği aktif politikalarla süreci yönetmektedir. Bunlar arasında YTB'nin kurulması ve Türkiye Burslarının tek bir çatı altında birleştirilmesi, Türkiye Maarif Vakfı'nın (TMV) kurulması, YÖK tarafından uluslararası öğrencilere yönelik strateji belgesinin yayınlanarak yürürlüğe konması gibi hususların altı çizilmelidir. Böylece bir yandan, konuyla ilgili önceden var olan kurumlar daha işlevsel hale getirilirken, diğer yandan yeni kurumlar ve politikalar sürece dâhil edilerek Türkiye'nin bölgesel ve küresel etkinliği artırılmak istenmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin

şu ana kadar yürütmekte olduğu faaliyetlerin genel olarak olumlu sonuçlar verdiği istatistiksel verilere de yansımıştır. Ancak bu gelişmelerle eş zamanlı olarak, özellikle on yılı aşkın bir süre önce başlayan ve günümüz sosyo-politik ortamını etkileyen göç dalgaları sebebiyle öğrenci göçmenlerin hedef alındığı bir atmosfer ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin 2023 ve 2024 yıllarında geçirdiği genel ve yerel seçim süreçleri öncesinde ve esnasında giderek artan oranda gündeme getirilen, hatta bilinçli şekilde gündemde tutulduğu izlenimi uyandıran yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili haberler, uluslararası öğrencilerle ilgili olumlu seyri sekteye uğratma potansiyeli taşımaktadır. Bu tehlikenin farkında olan kamu otoriteleri tarafından konuyla ilgili çeşitli bilgilendirmeler yapılarak oluşturulan algılarla ilgili düzeltmeler sağlanmaktadır. Farklı zamanlarda farklı kamu otoriteleri tarafından yapılan bu bilgilendirmeler ışığında dezenformasyona varan bir takım mesajların topluma verilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır (Anadolu Ajansı, 2024; gdh, 2024; YÖK, 2024). Bu bağlamda, çalışmada aktarılan bilgiler ve bu alandaki iyi örnekler doğrultusunda Türkiye için bazı öneriler sıralamak mümkündür.

- Bu alanla ilgili mevcut durum ve gelecek projeksiyonları ele alındığında uluslararası öğrencilere yönelik ciddi bir potansiyelin varlığını vurgulamak gerekmektedir. Her anlamda bunun farkında olan, bu alana ciddi yatırımlar yapan ve uluslararası öğrenci piyasasından oldukça fazla pay kaptan ülkeler, yaklaşık on yıl öncesinden başlayan yeni bir yapılanmaya gitmişlerdir. ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya, Kanada, Fransa gibi öne çıkan ülkeler, bu alana yönelik stratejik yaklaşımlarını birkaç dönemdir uygulamaktadır. Türkiye'nin de konuya bu şekilde stratejik açıdan ve diğer politika öncelikleriyle koordineli yaklaşması yerinde olacaktır. Bu bağlamda, Türkiye'nin kendine özgü değerlerini içeren bir "Uluslararası Eğitim", "Uluslararası Öğrenci" ya da "Eğitim Diplomasisi" Stratejisi (Akar, 2023) benzeri bir belgeyi kısa zaman içinde hazır hale getirmesi gereklidir.
- Uluslararası öğrencilerle ilgili tanıtım, pazarlama, reklam, burslar, hibeler vb. faaliyetler, ülkelere kısa-orta ve uzun vadede önemli kazanımlar sağlayabilir. Bu kazanımlar, ülkenin ekonomi başta olmak üzere çeşitli alanlarında kendini göstermektedir. Konunun özellikle yumuşak güç ve kamu diplomasisi bağlamlarındaki ehemmiyeti, ülkelerin faaliyetlerini zenginleştirmekte ve farklı politika tercihlerini gündeme getirmektedir. Bu alandaki mevcut rakipler, hâlihazırda konuya yönelik çeşitli yaklaşımları bir süredir uygulamaktadır. Türkiye, bu alandaki kazanımlarını en üst düzeye çıkarmak adına bütüncül ve kapsamlı bir planlamaya gitmelidir.
- Uluslararası öğrencilere yönelik faaliyet göstermekte olan TMV, YTB, YÖK, üniversiteler gibi Türkiye'deki belli başlı kurumlar, son yıllarda kayda değer oranda gelişim göstermişlerdir. Bu kurumların geniş bir faaliyet yelpazesine sahip oldukları ifade edilebilir. Ancak bu kurumların bir kısmının benzer amaçlarla, benzer faaliyetleri yaptıkları gözlenmektedir. Bu nedenle, konunun farklı

veya aynı yönlerini ele alan bu kurumlar arasında, benzer faaliyetlerin tekraren uygulanması nedeniyle iyi bir koordinasyon olduğunu söylemek zordur. Dolayısıyla, konuyla ilgili faaliyet gösteren tüm kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak bir yapı kurulmalıdır.

- Uluslararası öğrenciler, eğitimin uluslararası boyutu çerçevesinde son yıllarda öne çıkan bir yaklaşım olarak eğitim diplomasisinin bir bileşeni şeklinde ele alınabilir. Uluslararası öğrenci göçü alanında öne çıkan özellikle Anglosakson ülke örneklerinde görüldüğü üzere, eğitim diplomasisi uygulamaları, ülkelere ekonomik, kültürel, akademik, sanatsal vb. çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bundan maksimum verim almak adına uygulanacak birkaç yıllık stratejik planlamalar konu hakkında önemli bir yol haritası sunabilir. Bu bağlamda Türkiye, yeni eğitim öğretim yılına yetiyecek şekilde en az beş yıllık stratejik planlamasını hazır hale getirmelidir.
- Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin menşe ülkelerine bakıldığında, belirli bölge, ülke veya coğrafyaların öne çıktığı görülmektedir. Her ne kadar ülkenin genel politika önceliğinin bir bileşeni olarak görülebilecek bu husus, küresel eğilimlere paralel olarak zenginleştirilmeli ve menşe ülkeler çeşitlendirilmelidir. Bugün dünya genelinde en çok uluslararası öğrenci gönderen ülkeler sırasıyla Çin ve Hindistan olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha doğrusu 21. yüzyılda genel itibarıyla her anlamda Asya kıtasının öne çıktığı bir küresel durum ortadadır. Türkiye'nin de mevcut öncelik verdiği ülke ve bölgelere ek olarak Çinli ve Hintli öğrencileri ülkeye çekme politikası geliştirmesi, en azından Asya'nın diğer kalabalık nüfuslu coğrafyalarını hedeflemesi ve buna yönelik özel yaklaşımlar geliştirmesi yerinde olacaktır.
- Türkiye, dünya tarihi içerisindeki yeri, bu bağlamdaki köklü geçmişi, coğrafi anlamdaki önemi nedeniyle bölgesel ve küresel alandaki jeostratejik konumu ve özellikle 21. yüzyıldaki aktif, ön alıcı politikaları ve yaklaşımlarıyla, uluslararası eğitim bağlamında hâlihazırdaki durumundan daha büyük bir potansiyele sahiptir. Bu açıdan, Türkiye'nin mevcut durumunun geliştirilmesi ve daha çok öğrenci çekebilmesi kısa vadede sağlanabilir. Son yıllardaki istatistiki veriler anlamında kısa zaman içinde yakalanan sayısal artışın sebeplerinden birisi de budur. Böylesi fırsatların değerlendirilmesi için kamu sektöründe ve özel sektörde faaliyet gösteren toplumun her kesiminden konuyla ilgili kurumlar sürece dâhil edilmelidir.
- Bu alanla ilgili devletleri ilgilendiren bir diğer önemli husus, güvenlik ve istihbarat konularıyla ilgili kaygıları gidermek adına alınması gereken tedbirlerdir. Uluslararası öğrencilerin ve bu nedenle yaşanan göçlerin ülkelerin güvenlik kaygılarını artıran ciddi ve haklı gerekçeleri bulunmaktadır. Bu durum, yakın geçmişte eğitim kurumları temelinde yapılanmış devlet ve hükümet karşıtı bazı örgütlerin oluşturduğu tahribat gibi acı bir tecrübe yaşamış özellikle Tür-

kiye için göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Her türlü istismara açık olan böyle bir konu başlığı, ülke genelinde İçişleri, Dışişleri, Gençlik ve Spor, Ticaret, Milli Eğitim, Milli Savunma Bakanlıkları ile YÖK, üniversiteler, Göç İdaresi Başkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), YTB, TMV gibi çok çeşitli kurumların eşgüdümünde ilgilenilmesi gereken bir süreç gerektirmektedir. Bu bağlamda, en azından ülkenin iç ve dış politikalarıyla güvenlik, istihbarat ve göç yaklaşımlarına yönelik bütüncül bir anlayış ortaya konulmalıdır.

- Çalışmanın önceki kısmında aktarıldığı üzere çeşitli tehditleri ve suistimalleri beraberinde getirme ihtimali bulunan günümüz uluslararası öğrenci göçü, Türkiye’de son birkaç yıldır gündeme getirilen yabancı düşmanlığının bir tezahürü olarak karşımıza çıkarılmaktadır. Konuyla ilgili yaşanan bu dezenformasyonlar, uluslararası öğrencilere yönelik karalama kampanyalarına dönüştürülmektedir. Ancak ilgili kamu otoritelerinden yapılan açıklamalar dikkate alındığında, bu haberlerin gerçeği yansıtmadığı veya en azından gerçeği saptırdığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, konunun hassasiyetine binaen kamuoyuyla sağlıklı iletişim kurulması elzemdir. Hem ırkçılık ve yabancı düşmanlığı hem de yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili önceden yapılacak düzenli bilgilendirmeler, kamuoyunu rahatlatarak ve tepkileri azaltacaktır. Uluslararası öğrencilerin, Türkiye’ye kısa–orta–uzun vadelerdeki olumlu katkıları vurgulanmalı ve sürecin kazanımları doğru bir şekilde topluma aktarılmalıdır.
- Uluslararası öğrencilerle ilgili istismar edilme potansiyeli olan durumların Türkiye’de tekrar yaşanmaması adına belirli tedbirler ivedilikle alınmalıdır. Her şeyden önce tüm kamu ve özel sektörden kesimlerin geniş katılımıyla bir yol haritası belirlenebilir. Buradaki amaç, süreç içerisinde en çok ihtiyaç duyulan hususların bir an önce karşılanmasını temin etmektir. Bu alanda faaliyet gösteren Türkiye’deki tüm kurumlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir yapılanma ve dezenformasyona karşı önlem alacak bir iletişim mekanizması oluşturulmalıdır. Diğer ülke örnekleri ve mevcut şartlar incelendiğinde, Türkiye’nin bu alanda acilen bir stratejik planlamaya ihtiyaç duyduğu değerlendirilmektedir. Bu planlamanın genel ve özel unsurları, tüm kurumsal yapılanma içerisinde uygulanmalıdır.

Kaynakça

Adams, W. & Infeld, D. (2011). Fulbright Scholars in Political Science. *Political Science and Politics*, 44(3), 509-513. <https://doi.org/10.1017/s1049096511000588>.

Akar, E. (2023). *EĞİTİM DİPLOMASİSİ Dünyadan Örnekler – Türkiye İçin Öneriler*, Nobel Bilimsel, Ankara.

Anadolu Ajansı. (2024, Mayıs 14). *YÖK Başkanı Özvar 'dan Uluslararası Öğrencilere İlişkin Açıklama*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/yok-baskani-ozvar-dan-turkiyedeki-uluslararasi-ogrencilere-iliskin-aciklama/3219005> adresinden alındı.

Arthur, N., & Nunes, S. (2014). Should I stay or should I go home? Career guidance with international students. In *Handbook of career development: International perspectives*. 587-606. New York, Springer.

Aslan, Ş. (Ed.). (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber*. Eğitim Yayınevi, Konya.

Australian Department of Education, Skills and Employment (2021), *Australian Strategy for International Education 2021-2030 - Department of Education, Skills and Employment, Australian Government*, <https://www.dese.gov.au/australian-strategy-international-education-2021-2030/resources/australian-strategy-international-education-2021-2030>.

Barnett, G. A., Lee, M., Jiang, K., & Park, H. W. (2016). The flow of international students from a macro perspective: A network analysis. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 46(4), 533-559.

Brooks, R., & Waters, J. (2011). *Student mobilities, migration and the internationalization of higher education*. Palgrave Macmillan.

CBIE (2018), *The Student's Voice: National Results of the 2018 CBIE International Student Survey*, Canadian Bureau for International Education, https://cbie.ca/wp-content/uploads/2018/08/Student_Voice_Report-ENG.pdf.

Cheung, A., Yuen, T. W. W., & Yuen, Y. M. C. (2008). Exporting hong kong's higher education in asian markets: strengths, weaknesses, opportunities, and threats. *International Journal of Educational Reform*, 17(3), 308-328. <https://doi.org/10.1177/105678790801700307>

Choudaha, Rahul (March 2017). Three waves of international student mobility (1999-2020). *Studies in Higher Education*. 42 (5): 825–832.

Collins, F. L. (2008). Bridges to learning: international student mobilities, education agencies and inter personal networks. *Global Networks*, 8(4), 398-417.

Collins, J. (2012). Perspectives From The Periphery? Colombo Plan Scholars in New Zealand Universities, 1951-1975. *History of Education Review*, 41(2), 129-146. <https://doi.org/10.1108/08198691311269501>

Consterdine, E., & Everton, A. (2012). European Migration Network: Immigration of International Students To The EU: Empirical Evidence and Current Policy Practice. *Science*, 290, 1768-1771.

Crumley-Effinger, M. (2023). ISM Policy Pervasion: Visas, Study Permits, and the International Student Experience. *Journal of International Students*, 14(1), 78-96. <https://doi.org/10.32674/jis.v14i1.5347>

Dale, Y. (2021). Visa fraud in the commercial sex market in the united states: an overview. *Dignity: A Journal on Sexual Exploitation and Violence*, 6(1). <https://doi.org/10.23860/dignity.2021.06.01.01>

Dias Lopes, A., Mateos Gonzalez, J. L., & Wakeling, P. (2023). How do tuition fee increases affect international mobility? the case of european union students in england. *European Journal of Education*, 59(1). <https://doi.org/10.1111/ejed.12592>

Diriliş Postası. (2024, Nisan 1). *Yabancı Öğrenciler Üzerinden İrkçılık*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.dirilispostasi.com/yabanci-ogrenciler-uzerinden-irkcilik> adresinden alındı.

Dostál, J. & Kéri, A. (2021). The Economic Dimension Of International Students' Volunteering – Opportunities For Central Europe. *The Hungarian Educational Research Journal*, 10(4), 327-345. <https://doi.org/10.1556/063.2020.00033>

Eskelä, E. (2013). Migration Decisions Of Skilled Migrants: International Degree Students In An Offbeat Destination. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(3), 145. <https://doi.org/10.2478/njmr-2013-0004>

European Migration Network (2018), *Attracting and retaining international students in the EU*, http://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2019-09/00_eu_international_students_2018_synthesis_report.pdf

Evrensel. (2024, Nisan 22). *Ayrımcı, damgalayıcı ve ırkçı ifadeler yabancı öğrencileri hedef haline getiriyor*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.evrensel.net/haber/516512/ayrimci-damgalayici-ve-irkci-ifadeler-yabanci-ogrencileri-hedef-haline-getiriyor> adresinden alındı.

Ferguson, H., & Sherrell, H. (2019). *Overseas Students In Australian Higher Education: A Quick Guide*.

Flynn, S., & Arthur, N. (2013). International Students Views Of Transition To Employment

And Immigration. *Canadian Journal of Career Development*, 12(1), 28-37.

gdh. (2024, Mayıs 28). *Yabancı Öğrenci Meselesinde Hiç Bilinmeyenler*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://gdh.digital/yabanci-ogrenci-meselesinde-hic-bilinmeyenler-115264> adresinden alındı.

Geddie, K. (2015). Policy Mobilities in The Race For Talent: Competitive State Strategies In International Student Mobility. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 40(2), 235-248.

Gonnot, J., & Lanati, M. (2024). *Visa Policy and International Student Migration: Evidence from Canada*.

Gopal, A. (2014). Canada's immigration policies to attract international students. *International Higher Education*, (75), 19-21. <https://doi.org/10.6017/ihe.2014.75.5435>

Gopal, A. (2016). Visa and immigration trends: a comparative examination of international student mobility in canada, australia, the united kingdom, and the united states. *Strategic Enrollment Management Quarterly*, 4(3), 130-141. <https://doi.org/10.1002/sem3.20091>

Government of New Zealand (2018), *International Education Strategy 2018 – 2030*, <http://www.enz.govt.nz/assets/Uploads/International-Education-Strategy-2018-2030.pdf>

Gribble, C. 2008, Policy Options For Managing International Student Migration: The Sending Country's Perspective, *Journal of Higher Education Policy and Management*, Vol. 30, No. 1, pp. 25-39

Grubbs, E. N. (2019). Academic Espionage: Striking The Balance Between Open And Collaborative Universities And Protecting National Security. *North Carolina Journal of Law & Technology*, 20(5), 235.

György, B. Z. (2022). National Security and Higher Education—Challenges, Risks and Threats. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 10(3), 91-99.

Hamid, M. O., Hoang, N. T. H., & Kirkpatrick, A. (2018). Language Tests, Linguistic Gatekeeping And Global Mobility. *Current Issues in Language Planning*, 20(3), 226–244. <https://doi.org/10.1080/14664208.2018.1495371>

Handler, H. (2018). Economic Links Between Education And Migration: An Overview. *Flash Paper Series, Policy Crossover Center Vienna-Europe*, (4).

Heck, R.H., Mu, X.I. (2016). Economics of Globalization in Higher Education: Current Issues in Recruiting and Serving International Students. In: Papa, R., English, F. (eds) *Educational Leaders Without Borders*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-12358-5_7

Huang, R. (2022). A case study to explore the key factors that influence international students' immigration intention in taiwan: a revised model of goal directed behaviour. *Interna-*

tional Migration, 61(3), 102-115. <https://doi.org/10.1111/imig.13022>

İHA. (2024, Nisan 13). *İrkçılık, Yabancı Öğrenciyi Kaçırıyor*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.iha.com.tr/istanbul-haberleri/irkcilik-yabanci-ogrenciyi-kaciriyor-73804067> adresinden alındı.

Johnstone, D. B., & Marcucci, P. N. (2010). *Financing higher education worldwide: Who pays? Who should pay?*. jhu Press.

Kang, D. S. (2014). How International Students Build A Positive Relationship With A Hosting Country: Examination Of Strategic Public, Message And Channel Of National Public Relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 43, 201-214.

Kaša, R., & Mhamed, A. A. S. (2013). Language Policy and the Internationalization of Higher Education in the Baltic Countries. *European Education*, 45(2), 28–50. <https://doi.org/10.2753/EUE1056-4934450202>

Ke H., Junfeng D. & Xiaojing L. (2022) International Students' University Choice To Study Abroad In Higher Education And Influencing Factors Analysis. *Front. Psychol.* 13:1036569. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1036569

King, R., & Raghuram, P. (2013). International Student Migration: Mapping The Field And New Research Agendas. *Population, Space and Place*, 19(2), 127–137. <https://doi.org/10.1002/psp.1746>

Levatino, A., Eremenko, T., Molinero Gerbeau, Y., Consterdine, E., Kabbanji, L., Gonzalez-Ferrer, A., ... & Beauchemin, C. (2018). Opening or Closing Borders to International Students? Convergent and Divergent Dynamics in France, Spain and The UK. *Globalisation, Societies and Education*, 16(3), 366-380.

Levent, F. (2016). The Economic Impacts Of International Student Mobility In The Globalization Process. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3853. <https://doi.org/10.14687/jhs.v13i3.3877>

Lim, S. S., & Pham, B. (2016). ‘If You Are A Foreigner In A Foreign Country, You Stick Together’: Technologically Mediated Communication And Acculturation Of Migrant Students. *New Media & Society*, 18(10), 2171-2188.

Liu, W. (2024). The impact of visa policy on higher education international students. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 26, 92-99. <https://doi.org/10.54097/0bkcyjg13>

Liu Farrer, G. (2009). Educationally channeled international labor mobility: contemporary

student migration from china to japan. *International Migration Review*, 43(1), 178-204. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2008.01152.x>

Machin, S., & Murphy, R. (2017). Paying Out And Crowding Out? The Globalization Of Higher Education. *Journal of Economic Geography*, 17(5), 1075-1110.

Mahmoud, M. A., Oppong, E., Twimasie, D., Hussein, M. M., Kastner, A. N. A., & Oppong, M. (2019). Culture and Country Choice of International Students: Evidence from Ghana. *Journal of Marketing for Higher Education*, 30(1), 105–124. <https://doi.org/10.1080/08841241.2019.1688444>

Matsumoto, R., & Viczko, M. (2023). Categorizations of Crisis: Access To Higher Education In Canada As International Students And Forcibly Displaced People. *Higher Education Research & Development*, 42(5), 1119-1132.

McFadden, A., & Seedorff, L. (2017). International Student Employment: Navigating Immigration Regulations, Career Services, And Employer Considerations. *New Directions for Student Services*, 158(2017), 37-48.

Mihi-Ramírez, A. (2016). Trends In The International Academic Migration: A Case of Spain. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 4(1), 113-128.

Milliyet. (2024, Mart 24). *Sosyal Medyada Karabük Üniversitesi Tartışması, Yabancı Öğrenciler Yine Gündemde*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sosyal-medyada-karabuk-universitesi-tartismasi-yabanci-ogrenciler-yine-gundemde-7100810> adresinden alındı.

Minaeva, E., Wang, L., & de Wit, H. (2022). National Agencies And Private Actors In International Student Recruitment. In *International Student Recruitment and Mobility in Non-Anglophone Countries* (pp. 17-31). Routledge.

Nghia, T. (2019), “Motivations for Studying Abroad and Immigration Intentions”, *Journal of International Students*, Vol. 9/3.

NTV. (2024, Mart 27). *Karabük Üniversitesi'nde yabancı öğrencilere sağlık raporu şartı getirildi*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/turkiye/karabukte-yabanci-ogrencilere-saglik-raporu-sarti-getirildi,62CGN4IHekitQCW0Y6LhDQ> adresinden alındı.

Oding, M., Palang-at, J., & Jose, A. (2021). To Pass Or Not To Pass: A Qualitative Inquiry On Students' Views On The Academic Retention Policy. *Journal of Education and Learning (Edulearn)*, 15(2), 161-167. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v15i2.20067>

OECD (2017), *OECD Economic Surveys: Latvia 2017*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/eco_surveys-lva-2017-en.

OECD (2022), *International Migration Outlook 2022*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/30fe16d2-en>.

Omoruyi, T., Rembielak, G., & Parlińska, A. (2014). International Students Contribution To Business Schools In The UK HEIs. *Review of Agricultural and Applied Economics*, 17(02), 45-48. <https://doi.org/10.15414/raae.2014.17.02.45-48>

Paulino, M. A., & Castaño, M. C. N. (2019). Exploring Factors Influencing International Students' Choice. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 8, 131-149.

Quacquarelli Symonds (2021), "EU International Student Survey 2021", in *Supporting recovery and driving growth in global higher education*, Quacquarelli Symonds, London.

Qureshi, F. & Khawaja, S. (2021). Is COVID-19 Transitioning Cash Cows International Students Into Cats?. *European Journal of Education Studies*, 8(7). <https://doi.org/10.46827/ejes.v8i7.3816>

Raghuram, P. (2013). Theorising The Spaces Of Student Migration. *Population, space and place*, 19(2), 138-154.

Rao, N. (2010). *Migration, Education And Sociol Economic Mobility*.

Rui, J. R., & Wang, H. (2015). Social Network Sites And International Students' Cross-Cultural Adaptation. *Computers in Human Behavior*, 49, 400-411.

Shanka, T., Quintal, V., & Taylor, R. (2006). Factors Influencing International Students' Choice Of An Education Destination – A Correspondence Analysis. *Journal of Marketing for Higher education*, 15(2), 31-46.

Shih, K. (2015). Labor market openness, h-1b visa policy, and the scale of international student enrollment in the united states. *Economic Inquiry*, 54(1), 121-138. <https://doi.org/10.1111/ecin.12250>

Spring, J. 2009, *Globalization of Education: An Introduction*, Queens College & Graduate Centre, City University of New York.

Strik, M. H. A., Hart, B. D., & Nissen, E. J. W. (2013). *Family Reunification. A barrier or facilitator of integration?*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Sweetman, A., & Warman, C. (2010). A New Source Of Immigration: The Canadian Experience Class. *Policy Options*, 31(7), 58-61.

Türkiye Gazetesi, <https://arsiv.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/uluslararasi-ogrenci-sayisi-310-bini-asti-973969> , Erişim: 09.05.2023.

Umar, S. & Rahman, M. M. (2023). International student migration to the gcc states: a comparative study. *Migration and Development*, 12(1), 111-140. <https://doi.org/10.1177/21632324231194767>

UNESCO, Institute For Statistics, <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3804#>

Varghese, N.V. 2008, *Globalization Of Higher Education And Cross-Border Student Mobility*, International Institute for Educational Planning, UNESCO.

Waters, J., & Brooks, R. (2021). Student Migrants And Contemporary Educational Mobilities. In *Student Migrants And Contemporary Educational Mobilities* (pp. 1-19). Cham: Springer International Publishing.

World Education Service (2017), Career Prospects and Outcomes of U.S.-Educated International Students: Improving Services, Bolstering Success, <https://knowledge.wes.org/wes-research-report-career-outcomes>.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin, Ankara.

YÖK. (2024, Nisan 18). *Uluslararası Öğrenciler İle İlgili Açıklama*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2024/uluslararasi-ogrenciler-ile-ilgili-aciklama.aspx> adresinden alındı.

EŞİTSİZLİK VE ŞİDDET İLİŞKİSİNE GÖÇ VE GÜVENLİK TARTIŞMASI ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ

*Alper Ekmekcioğlu**

Öz

Tarihten günümüze göç edenler daha iyi yaşam şartlarını elde etme umudunu taşıırken, vardıkları ülkelere ev sahibi toplumlar göç olgusunun etkilerini toplumun tüm alanlarında hissetmiştir. Bu çalışma, eşitsizlik ve şiddet arasındaki ilişkinin dinamiklerinin sığınmacılar-göçmenler üzerinden incelenmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda, ilk olarak eşitsizlik ve şiddet olgusu ele alınmıştır. İkinci kısımda, sığınmacı ve göçmen statülerine madun kavramı üzerinden yaklaşılmıştır. Tartışma kısmında, güvenlik politikaları odaklı bir bakışla sığınmacılar-göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki eşitsizlik ve şiddet ilişkisinde oluşan baskı incelenmiştir. Bu baskının incelenmesinde sığınmacıların-göçmenlerin akıbetinin belirsizliği, uyum politikalarının başarısı ve misafirliğin süresinin uzamasının her iki grup üzerindeki etkisi belirleyici olmuştur. Baskının analizi üç düzeyli bir çerçevede bireysel, toplumsal ve milli güvenlik tehditleri ve hassasiyetleri bağlamında yapılmıştır. Neticede, sığınmacılar-göçmenler mekân ve statülerine bağlı olarak oluşan baskının yönetiminde ev sahibi toplumlar üzerinde birbirinden farklı etkiler barındırmaktadır. Sığınmacılar-göçmenler ile ev sahibi toplum ilişkisi odağında kamu güvenliğinin sürdürülmesindeki çok düzeyli göç ve güvenlik yönetimi ihtiyacı artık bir tercihin ötesinde zorunluluk haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eşitsizlik, şiddet, sığınmacı, göçmen, güvenlik

*Dr., Jandarma Genel Komutanlığı, alper2197@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7322-4879 DOI: 10.70045/mejrs.1492595

A LOOK TO THE LINK BETWEEN INEQUALITY AND VIOLENCE THROUGH MIGRATION AND SECURITY DEBATE

*Alper Ekmekcioğlu**

Abstract

From historical to contemporary times, migrants sought to improve their living conditions, whilst host societies in the countries they arrived experienced the effects of migration in all parts of society. This study aims to examine the dynamics of the relationship between inequality and violence through the lens of asylum-seekers and migrants. Within this framework, the first part examines the definition and scope of inequality and violence. In the second part, the asylum-seeker and migrant statuses are approached through the concept of the subaltern. In the discussion part, the tension over the interaction of inequality and violence between asylum-seekers and migrants and the host society has been examined with a security-focused policy perspective. In analyzing this tension, the uncertainty of the fate of asylum-seekers-migrants, the success of integration policies, and the impact of the prolonged stay on both groups have been decisive. Within a three-level framework, the tension has been studied through levels of individual, social, and national security threats and vulnerabilities. Consequently, the impact of asylum-seekers and irregular migrants on the management of tension varies depending on their location and status. The multi-level migration and security management on the asylum-seeker and migrant and host society issue is not an alternative but a mandatory one.

Keywords: Inequality, violence, asylum-seeker, migrants, security

*Dr., Gendarmerie General Command, alper.2197@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7322-4879
DOI: 10.70045/mejrs.1492595

Received: May, 30, 2024
Accepted: July, 12, 2024

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>
ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962
Autumn 2024 • 9(2) • 59-87

Giriş

21. Yüzyılda göç hareketleri tüm dünyayı derinden etkilemeyi sürdürmektedir (Baldwin-Edwards, 2005; Castles vd., 2005). Göç edenler daha iyi yaşam şartlarını elde etme umudunu taşıırken, vardıkları ülkelerdeki ev sahibi toplumlar da göç olgusunun etkilerini günlük yaşamın tüm katmanlarında derinden hissetmektedir (de Haas vd., 2019; Faist, 2018). Bu etkileri azaltmak üzere, hükümetlerin yönlendirdiği ev sahibi toplumlar göç yönetiminde önceliği sığınmacı ve göçmenlerin ülkeye girişini engellemek üzere sınır denetimine vermiştir (Özdemir ve Ayata, 2018; Wagner, 2021). Ancak sığınmacı ve göçmen olarak bir ülkeye girip yaşayanlar ile ev sahibi toplum arasındaki ilişkinin göç yönetimi sürecinde kamu güvenliğine etkisi göç ve güvenlik yönetimi üzerine daha fazla düşünülmesi ihtiyacına işaret etmektedir. Bu bağlamda uyum çalışmalarında eşitsizliğin şiddet ile ilişkisi incelemeye değer bir alan olarak ilgi celp etmiştir.

Bu kapsamda, öncelikle eşitsizliğin anlamı ve kapsamı, sonrasında ise benzer bir yaklaşımla şiddet olgusu ele alınmıştır. Böylece eşitsizlik ve şiddet olguları bir arada kullanıldığında nasıl bir etkileşim içine girebilecekleri incelenebilir zemine kavuşmuştur. Ardından bu çalışmanın temel aktörleri olan ‘madun’ sığınmacılar ve göçmenlerin statüleri açıklanmıştır. Sığınmacılar-göçmenler üzerinden eşitsizlik ve şiddet ilişkisini tartışmadan önce ihtiyaç duyulan epistemolojik altyapı oluşturulmuştur.

Tartışma bölümünde, sığınmacılar-göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki eşitsizlik ve şiddet ilişkisinde oluşan baskı düzeyi incelenmiştir. Bu çerçevede akıbetin belirsizliği, misafirliğin süresi ve uyum politikalarının başarısı iki grup üzerindeki baskının bileşenleri olarak ele alınmıştır. Bu baskının oluşturduğu tansiyonun yönetimindeki beceri sığınmacılar-göçmenler ile kurulan ilişkide belirleyici olmaktadır. Bu çalışmada, kamu politikalarının oluşturulmasında akademisyenleri ve karar vericileri etkilemek üzere, bu baskının yönetimine göç ve güvenlik yönetimi bağlamında üç düzeyli bir yaklaşımın bileşenleri olan bireysel, toplumsal ve milli güvenlik tehditleri ve hassasiyetleri üzerinden yaklaşmıştır.

Bu yaklaşımla mekânsal bakımdan sınır ötesinde (Koka ve Veshi, 2019; Stock vd., 2019; Ferder-Gallardo ve Gabrielli, 2022) ve sınırdaki (Ulusoy vd., 2019; Miller ve Chtouris, 2017) yoğunlaşan göç ve güvenlik çalışmalarının, uyum politikalarının bir parçası olarak kamu güvenliğini de merkeze almasıyla ülke içerisine odaklanması yazında bir boşluğu dolduracaktır. Böylece bilgi savaşlarının baskı altına aldığı (Stengel, 2019; Taddeo, 2020) istismara açık bir göç ve güvenlik ilişkisinin ötesinde analitik bir yaklaşımla çok aktörlü ve çok düzeyli bir yaklaşım benimsenebilir. Esasında, günümüzde sığınmacı-göçmen ile ev sahibi toplum ilişkisi odağa alınarak kamu güvenliğinin sürdürülmesinde çok düzeyli göç ve güvenlik yönetimi ihtiyacı bir tercihin ötesine taşınarak bir zaruret haline gelmiştir.

Bu çalışmanın amacı, eşitsizlik ve şiddet arasındaki ilişkiyi sığınmacılar-göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki tansiyon üzerinden incelemektir. Bu kapsamda araştırma problemini aynı mekanda yaşayan gruplar arasında eşitsizlik algısı temelli şiddet eğiliminin bir arada ya-

şama olası etkileri oluşturmaktadır. Araştırma sorusu “Eşitsizlik ve şiddet ilişkisi bir arada yaşama nasıl etki etmektedir?” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, ikincil kaynaklar üzerinden yapılan bu betimleyici araştırmanın kuramsal arka planında Buzan vd.nin (1998) güvenlikleştirme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşım geleneksel güvenlik yaklaşımından farklı olarak göç ve güvenlik tartışmalarını da içeren daha geniş bir çerçeve olanağı sağladığından tercih edilmiştir.

1.Eşitsizlik ve Şiddet İlişkisi

Toplumsal eşitsizlik ile şiddet ilişkisini doğru bir noktada ele almak için öncelikle bu kavramları açıklamak gerekir. Toplumsal eşitsizlik veya eşitsizlik tipik olarak başkalarıyla eşit haysiyet, statü, rütbe, ayrıcalık, hak veya fırsatların bulunmamasını ifade etmektedir. Genellikle sınıf, ırk, din ve cinsiyet gibi sosyal farklılıklardan bağımsız olarak kişinin seçtiği alanda başarı elde etmek için eşit şans ve hak eksikliğine atıfta bulunulur (UNCTAD, 2023).

Eşitsizlik sosyal, politik ve ekonomik faktörlerin karmaşık koşullarda birleşiminden oluşmaktadır. Gramsci'nin *Hapishane Notları* çalışması, toplumsal eşitsizliğin mağdurlarını siyasi bir gücü bulunmayan ve toplumda kendini ifade etme şansı olmayan ötekileştirilmiş insanları temsilen *madun* olarak tanımlamıştır (Hoare, 1999). Spivak (2005, s. 475) madun kavramını toplumsal hareketliliğin tüm alanlarından dışlanmak olarak benimsemiştir. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletlerin (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında bulunan *Eşitsizliği Azaltma (Hedef 10)* başlığı, gelir artışı, sosyal ve ekonomik birleşme, fırsat eşitliği, ücret ve sosyal güvenlik, finansal düzenleme ve insanların güvenli göçüne odaklanarak gelişmekte olan ülkeler için karar alma süreçlerinde ve uluslararası alanda daha iyi temsilini teşvik eden bir dizi hedef belirlemiştir.

Eşitsizliğin ekonomileri ve toplumları nasıl etkilediği politikacılar, ekonomistler ve küresel toplum tarafından paylaşılan bir endişe konusudur. Mevcut eşitsizlik seviyelerinin ekonomik ve politik açıdan zarar verici ve aşındırıcı olduğu üzerinde bir fikir birliği bulunması ile birlikte ahlaki bakımdan büyük sorunlara yol açtığı da kabul edilmektedir (Stiglitz, 2015). Sosyal adalet çerçevesinden bakıldığında, medeni veya siyasi haklar, ırk, etnik köken, dil, din veya yasal, politik ve sosyal özgürlüklerdeki ayrımcılık eşitsizliğin kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu anlamda, toplumsal düzene olumsuz etkileri bulunan eşitsizlik, aynı zamanda toplumsal barış ve güvenliği de tehdit edebilmektedir. Adaletsizliğe duyulan kızgınlık, kamu mallarına ve sosyal hizmetlere eşit olmayan erişim ile siyasi ve sosyal dışlanma gruplar arasında huzursuzluğu, düşmanlığı ve şiddeti tetikleyebilmektedir (Brinkman vd., 2013).

Meseleyi daha iyi anlamak için bir sınıflandırma yapmak gerekirse, eşitsizlikler dikey ve yatay olmak üzere iki boyutlu bir yapıya sahiptir. Doğrudan farklı sosyal gruplar arasındaki gelir dağılımı ile ilgilenen dikey eşitsizlikler *bireyleri* ve *hanehalkını* merkeze almaktadır. *Grupları* merkezine alan yatay eşitsizlikler ise sosyal gruplar arasındaki fırsatların ve kısıt-

lamaların dağılımına karşılık gelmektedir (örneğin, cinsiyet, nesil, mekân, din, etnik köken vb.). Stewart (2000) yatay eşitsizliği ‘kültürel olarak tanımlanmış gruplar arasındaki kuvvetli eşitsizlikler’ olarak açıklamaktadır.

Kabeer (2010) sosyal olarak dışlanmış grupların özellikle kültürel, mekânsal, ekonomik ve politik seviyelerde kendini gösteren çoklu, kesişen ve birbirini destekleyen eşitsizliklerle karşı karşıya olduğuna işaret etmiştir. Bu karmaşık eşitsizlik sarmalında, bütüncüllükten uzak yalnızca bir eşitsizlik kaynağını ele alan müdahalelerin yoksulluğu azaltma ve sosyal hayata katılımı artırmaya etkisi düşük olacaktır. Diğer yandan, eşitsizliklerin ekonomik kalkınma üzerindeki olumsuz etkilerine sıkça odaklanılırken nedense şiddet üzerindeki negatif etkileri sıklıkla gözden kaçırılmaktadır. Bu bağlamda, yatay eşitsizliklerin ekonomik, sosyal, politik ve kültürel boyutları toplumda şiddetin ortaya çıkma eğilimini artırmaktadır. Sosyal dışlanmaya kadar götüren bu boyutların oluşumunun temelinde tarihsel arka plan ve toplumların günlük rutinlerinin payı da rol oynamaktadır. Bu boyutların birkaçı aynı anda oluştuğunda şiddet ve çatışmayı artırıcı bir çarpan etkisine neden olmaktadır.

Schneider and Turshen (2011) eşitsizlik uygulamalarını siyasi bağlamda vatandaşlığın anlamı üzerinden tartışmıştır. Buna göre, tam vatandaşlığın engellenmesi, siyasi temsil eksikliği, haksız tutuklamalar, alıkoymalar, köleleştirme ve yaşam alanından zorla çıkarma gibi devletsizlik hissiyatı oluşturan eylemleri *siyasi şiddet* uygulamaları olarak tanımlamıştır. Siyasi şiddetin ekonomik fırsatları belirleme gücü bakımından ekonomik şiddet üzerinde de doğrudan bir etkisi bulunmaktadır. Sığınmacılar-göçmenler bahsedilen bu siyasi şiddet uygulamalarına maruz kaldığı hissine kapıldığında eşitsizlik temalı sorunlar ve tepkiler doğmaya başlamaktadır. Buradan hareketle, eşitsizliğin şiddet eylemlerine bir taban oluşturması göz ardı edilmemelidir.

Şiddet olgusu, tüm hallerinde insanların güvenliğini, ülkelerin istikrarını ve gelişimini tehlikeye düşürmektedir. Grupsal anlamda biraz daha somuta indirgemek gerekirse, örgütlü şiddet eylemleri devletlerin başka devletlere yönelik eylemlerinden tutun da iç savaşları, seçim şiddetini, bölgesel, dini, etnik veya diğer aidiyetlere dayalı toplumsal çatışmaları veya ekonomik çıkarları, çetelerin şiddetini, örgütlü işlenen suçları ve ideolojik amaçlarla hareket eden yabancı savaşçıları olmak üzere karmaşık bir yapıyı içermektedir (Brinkman vd., 2013).

Örgütlü şiddet eylemlerinin gelişimi bazı durumlarda daha karmaşık ve köklü bir hale bürünerek günlük bir rutin haline gelebilmektedir. Rylko-Bauer ve Farmer (2016) bu olguyu yapısal şiddet olarak tanımlamaktadır. Yapısal şiddet ile bir sosyal sistem içerisinde bireylerin ve grupların etkileşimini şekillendiren sosyal ilişkiler ve yasal düzenlemeler kastedilmektedir. Doğrudan şiddetin ötesinde, dolaylı şiddetin öğelerinden *yoksulluk*, *ötekileştirme* ve *sömürü* yapısal şiddetin somuta indirgenmiş başka bir halini yansıtmaktadır. Öyle ki yapısal şiddetin öğeleri kimi zaman düzenlemelerle bile meşrulaştırılabilir. Sığınmacı-göçmenlerin gittikleri

ülkelerde yapısal şiddetin mağduru madun gruplar² olarak ele alındığı birçok çalışma (Hernández-Hernández ve Gil, 2018; Terhmina, 2021; Díaz, 2019; Aboim ve Vasconcelos, 2021; Dođanođlu, 2022) bulunmaktadır.

Madun sığınmacılar-göçmenlerin yukarıda bahsedilen dikey ve yatay eşitsizliklere, siyasi şiddete ve yapısal şiddete maruz kaldığı tartışmasız kabul edilmekle birlikte, bu çalışmada eşitsizlik ve şiddet ilişkisinin yazında boş kalan başka bir boyutu incelenmiştir. Bu bağlamda, madalyonun diğer yüzüne odaklanılarak sığınmacılar-göçmenlerin maruz kaldığı şiddetin ev sahibi toplumda kamu güvenliğine etkisi ele alınmıştır. Başka bir ifadeyle, madun sığınmacılar-göçmenlerin içinde bulunduğu topluma yönelik şiddet eğilimi incelenmiştir.

Bu incelemede insani güvenlik odaklı yazın taramasından uzaklaşmadan çok düzeyli güvenliği esas almak üzere Buzan vd.'nin (1998) klasikleşen güvenikleştirme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşım, güvenliği geleneksel askeri-siyasi alanlara sıkıştırmanın ötesinde daha geniş bir çerçevede ele alarak ekonomik ve çevresel bazı tartışmaların yanında toplumsal tartışmaları da kapsayan bir çalışma alanı oluşturmuştur. İkincil kaynaklar üzerinden gidilerek hazırlanan bu betimleyici araştırmada, ilk olarak kuramsal ve kavramsal çerçevede eşitsizlik ve şiddet ilişkisinin incelenmesi sonrasında sığınmacı-göçmenlerin hukuki statüleri ve insani koşullarının kırılğanlıklarına yer verilmiştir. Tartışma kısmında, ele alınan madun sığınmacı-göçmen gruplar ve ev sahipleri üzerinde oluşan baskının güvenikleştirme yaklaşımı üzerinden irdelenmesine gidilmiştir. Buna göre, analitik bir yaklaşımla bireysel, toplumsal ve milli güvenlik olmak üzere üç düzeyli bir inceleme yürütülmüştür.

2. Göçün Bazı Kırılğanlıkları

Sığınmacı-göçmenliğin birçok kırılğanlığı bulunmasına karşın, bunların arasından çalışmanın sınırlılıkları göz önüne alınarak yalnızca vardığı ülkede ev sahibi toplum ile ilişkileri bağlamında çalışmanın bütünlüğüne katkı sağlayacak yönü incelenmiştir. Bu bölümde eşitsizlik ve şiddete maruz kalma potansiyelini taşıyan sığınmacı-göçmen grupların kırılğanlıkları incelenmiştir. Yapılan inceleme göçmenler ve sığınmacılar özelinde ayrı olmak üzere hukuki ve insani kırılğanlıkları üzerinden iki boyutta yürütülmüştür. Sığınmacıların-göçmenlerin vardıkları ülkelerdeki statülerinden bahsetmek tartışma öncesi altyapının oluşturulması bakımından elzemdir. Diğer taraftan, eşitsizlik ve şiddet ilişkisi insani kırılğanlıklar bağlamında sığınmacı-göçmen açısından incelendiğinde sorunların tespiti ve tansiyonun yükselmeden çözümlenmesinde faydalı olacaktır.

Göçmen kırılğanlıkları

Hukuki kırılğanlıklar bağlamında, Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM, 2023) göre göçmenin evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Buna rağmen göçmen kavramından bahsedilirken bireyin zorlayıcı dış etkenler olmadan *kendi özgür iradesiyle ve kişisel uy-*

²Bknz. Somay, B. (2008). Çokbilmiş Özne. İstanbul: Metis Yayınları.

gunluk gerekçeleriyle hareket ettiğine değinilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) uluslararası göçmen terimini herhangi bir sebebe dayandırmaksızın bir yıldan fazla bir süredir yabancı bir ülkede ikamet eden kişi olarak tanımlamaktadır. Bu çalışma özelinde göçmenden bahsedilirken özellikle tartışmaların yoğunlaştığı düzensiz göçmen grubu içerisine girenlere odaklanılmıştır. Düzensiz göçmen, hedef ülkeye yasa dışı yollardan giriş yapan, giriş koşullarını ihlal eden veya vizesinin bitmesi nedeniyle transit ya da ev sahibi ülkedeki varlığı hukuki olarak sona eren kişidir (Perruchoud ve Redpath, 2013; Triandafyllidou vd., 2019). Üstelik düzensiz göçmenlerin vardığı ülkenin vatandaşlığını kazanması da hiç kolay değildir (Lombardi, 2017; Villalón, 2010). Kısacası, düzensiz göçmenler hukuki bir karşılıkları olmadığından eşitsizliğin her boyutunu derinden yaşamaktadır.

İnsani kırılğanlıklar bağlamında, düzensiz göçmenler için insani koşullar karmaşık ve sorunludur (Faist, 2018). Düzensiz göçmenler hem kendi ülkelerinde hem göç yollarında hem de vardıkları ülkelerde doğrudan ve dolaylı şiddetin ve sömürünün türlerine maruz kalabilmektedir (Vogt, 2013). Düzensiz göçmenler diğer ülkelere yasa dışı yollarla giriş yaptıklarından hiçbir meşruiyetleri ve hukuki statüleri bulunmamaktadır. Bu grupların gelme nedenleri genellikle ekonomi odaklı ve gönüllü olsa da kendi ülkelerinde farklı düzeylerde şiddeti, yönetim başarısızlığını veya çevresel yıkımları tecrübe etmiş olmaktadır (Faist, 2016).

Uluslararası hukukun üzerinde hassasiyetle durmasına rağmen, düzensiz göçmenlerin pratikte vardıkları ülkelerde memnuniyetle karşılandığını söylemek doğru olmayacaktır. Örneğin, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinden göç eden ekonomik göçmenlerin tecrübeleri şiddeti de içeren birden fazla boyutu barındırmaktadır (Dibeh vd., 2019; Loschmann vd., 2014). Diğer bir örnekte, Avrupa'ya ulaşmak isteyen göçmenler Adalar Denizi'nde hudut güvenliğinden sorumlu görevliler tarafından tespit edildiklerinde Yunan adalarındaki kamplarda kötü ve insani olmayan koşullarda yaşamaya maruz bırakılmaktadır. İçeriden ve dışarıdan yapılan yoğun eleştirilere rağmen henüz bu konuda bir politika değişikliği olduğunu söylemek mümkün değildir (Davies vd., 2017; Ulusoy vd., 2019).

Dahası, düzensiz göçmenler vardıkları ülkelerde kötü barınma ve çalışma koşullarında hiçbir sosyal güvenceleri olmaksızın ucuz iş gücü olarak toplumun çalışmak istemediği iş kollarında kendilerine alan bulabilmektedir. Örneğin, ABD'de işçi pazarında ekonomik statü bakımından en dipte bulunan kayıt dışı Latin göçmen işçiler siyasi dışlanma, kamusal hizmetlere erişememe ve temel haklardan yoksun kalma gibi yapısal şiddetin çeşitli boyutlarına maruz kalmaktadır. Bunun yanında, göç kanunları ve dinamik göç politikalarına bağlı olarak işgücü pazarı ayrımı, mekânsal ayrışma ve her an ülkelerine geri gönderilme kaygısını da taşımaktadırlar (Quesada vd., 2011).

Uluslararası Göç Örgütü Raporu (International Organization of Migration, 2021) verilerine göre Türkiye'de toplam 6,05 milyon (%7,2) uluslararası göçmen bulunmaktadır. Bu çalışmanın odağına aldığı tespit edilen düzensiz göçmen rakamları **Şekil 1**'de incelendiğinde, 2015 yılından itibaren bu rakamın bir daha 100 binin altına düşmeden süregeldiği görülmektedir. Öyle ki bu rakamın 2019 yılında müthiş bir ivme ile zirve yaptığı (454.662) anlaşılmaktadır.

Her ne kadar Covid-19 sürecinde bu rakamda bir düşüş olsa (122.302) da sonrasında tekrar yükselişe (285.027) geçmiştir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Tespit edilen göçmenlerin sayısının yüksekliği Türkiye'nin düzensiz göçmenler için bir hedef ülke olduğunu göstermektedir. Toplam rakamın içerisinde uyrukların dağılımındaki çeşitlilik ilgi uyandırmasına rağmen, Afganlıların rakamının (Ör: 2019'da 201.437 ve 2022'de 115.775) başı çekmesi bu göçmen grubunu tartışılmalı hale getirmiştir.

Şekil 1: Türkiye'de Yıllara Göre Tespit Edilen Düzensiz Göçmen Sayısı
Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2023)

Sığınmacı kırılganlıkları

Hukuki kırılganlıklar bağlamında incelendiğinde, uluslararası korumanın bir parçası olan mültecinin tanımı göçmene kıyasla daha belirgindir. BM'nin 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Konvansiyonunda (Md. 1A(2)) mülteci şu şekilde tanımlanmaktadır: "Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da yararlanmak istemeyen yabancılar ile bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya dönmek istemeyen vatansızlar."

Sığınmacı ise, mültecilik statüsüne ilişkin başvuru yapmış olup sonucunu bekleyen kişi olarak kabul edilmektedir. Bu kişiler, sığınma taleplerinin kabul edilmemesi halinde, muhtemelen ölümcül sonuçlara maruz kalabilecek insanlardır (McConnell, 2016; Worster, 2012). Uluslararası koruma türlerinin dışında kalan geçici koruma ise çatışma veya yaygın şiddet ortamlarından kitlesel olarak kaçan kişilere başka bir devlet insiyatifinde bireysel olarak in-

celemeksizin tanınan koruma tedbiri anlamına gelmektedir (Perruchoud ve Redpath, 2013).

Bu bağlamda, Türkiye’deki mülteci mevzuatı hukuki anlamda bazı çekinceleri içermektedir. Nitekim 1951 tarihli “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme” kabul edilmesine karşın, Türk hükümetleri yalnızca “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da meydana gelen olaylar” maddesini kabul ederek mülteci kabulünde coğrafi çekinceyi benimsemiştir. Daha sonra, 1967 Protokolünde tarih sınırlaması kaldırılmasına rağmen coğrafi çekince şerhi korunmuştur (İçduygu, 2015). Buna rağmen, bu coğrafi kısıtlama günümüz koşullarında pratikte pek uygulanamamaktadır. Bu kapsamda, Göç İdaresi Başkanlığı (2023) rakamlarına göre, Türkiye’de aralarında mülteci olmak isteyen sığınmacıların da bulunduğu geçici koruma kapsamında 3 milyon 444 bin Suriyeli³ bulunmaktadır.

Suriyelilerin tabi olduğu geçici koruma, kanunda (YUKK⁴, Md. 91) şöyle tanımlanmaktadır: “Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.” Bu tanıma göre, toplu sığınma olmasına rağmen insanların zulüm görme endişesiyle yerini terk ettiği kabul edilerek varışta (prima facie) sağlanan acil ve geçici bir korumadan bahsedilmektedir (Uluslararası Korumaya Dair 11 Numaralı Kılavuz, 2015). Dahası, mültecilik kriterlerine uyanları *geri göndermeme ilkesi*⁵ (Goodwin-Gill, 2011; Stoyanova, 2008) ve bireysel anlamda makul ve nesnel bir incelemeyi esas alan *toplu sınır dışı yasağı*⁶ (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2020; Göztepe, 2014) bu kapsamda gelen insanlara koruma sağlanmasını güvence altına almaktadır.

Buna göre, 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı’ndan bu yana Türkiye’ye sığınan Suriyeliler için pratikte coğrafi kısıtlamanın beklendiği gibi bir çözüm getirmediği anlaşılmaktadır. Üst süre sınırı bulunmayan geçici korumanın kaldırılması tartışmalarında, geri göndermeme ilkesine temel oluşturan kaynak ülkedeki güvenlik kaygıları belirleyici olmaktadır. Geçici koruma kararının alınması ve kaldırılması yetkisi Geçici Koruma Yönetmeliğinde (Md. 9-10) belirlendiği üzere İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanında bulunmaktadır (Öztürk, 2017).

İnsani kırılganlıklar bağlamında bakıldığında, kendi ülkelerindeki şiddet ortamından etkilenmemek üzere güvenli ülkelere ulaşan sığınmacılar, bu ülkelere vardıklarında mültecilik statüsünü elde etmek için bireysel başvuruda bulunmayı beklemektedirler (Hirsch ve Bell, 2017). Savaş, iç savaş ve ülke içindeki suç örgütlerinin eylemlerinin yaygın şiddet ortamını oluşturması neticesinde zulüm veya işkence görme korkusuyla başka bir ülkeye kitlesel ola-

³22.06.2023 tarihi itibarıyla

⁴Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013)

⁵Non-refoulement principle, 1951 Cenevre sözleşmesi, Md. 33 ve YUKK, Md. 4

⁶AİHS 4 No.lu Protokol Md.4, Bkz. Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya davası

rak sığınma istemi ise şüphesiz insani bir davranış biçimidir. Kadın, çocuk ve yaşlılar gibi kırılgan grupları barındıran bu kitleler bireysel kaygılarına öncelik verilmeden hiç bilmedikleri bir ülkede hükümet politikalarına bağlı olarak geçici veya kalıcı olup olmadıklarını bilmedikleri şartlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır (Aldoghmi, 2019; Long, 2010).

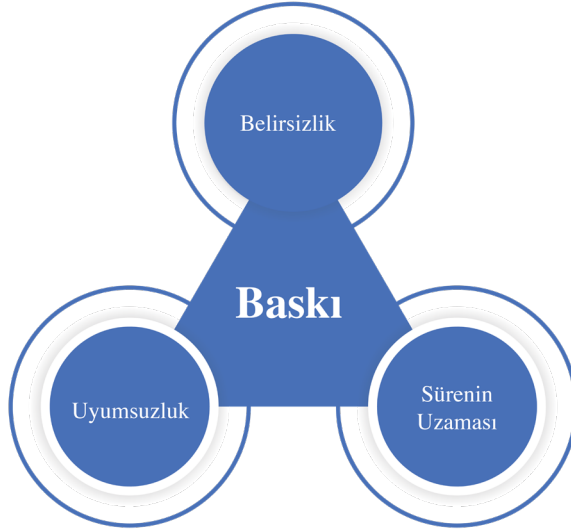
Buna karşın, kendilerine geçici bir koruma sağlandığında artık bir statüleri bulunduğundan barınma, eğitim, sağlık ve ucuz işgücü pazarında çalışma ihtiyaçlarını bir nebze karşılayabilmektedirler (Canefe, 2016; Siviş, 2021). Bu aşamanın ardından yeni sorunlar toplumsal veya sosyal uyumsuzluk merkezli nedenlerden kaynaklanabilmektedir. ‘Biz’ ve ‘öteki’ yaklaşımı misafirliğin süresi uzadıkça iki taraf açısından da olumsuz etkisini göstermeye başlamaktadır (Van Houtum ve Van Naerssen, 2002).

Türkiye’deki Suriyeliler örneğinde, geçici koruma altındakilerin uyum eğilimine karşın ev sahibi toplumda bu gruba karşı gelişen olumsuz bakış açısı aynı mekânda iki toplumun birbirinden farklı ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hayatlar sürdürmesine yol açabilmektedir (Erdoğan, 2020). Gelen kitlenin büyüklüğü ve geçici koruma statüsünün geleceğinin belirsizliği (sürekli geçicilik) sosyal uyumu zorlaştırmaktadır. Öyle ki baskının oluşturduğu tansiyon etkisiyle geri gönderme tartışmaları zemin kazanabilmektedir (İçduygu ve Demiryontar, 2022).

3. Tartışma

Yukarıda sığınmacılar-düzensiz göçmenlerin vatandaş olmadıklarından kaynaklı maruz kaldıkları sorunlar şiddet olgusu çerçevesinde insani bir yaklaşım merkeze alınarak anlatılmıştır. Başka bir ifadeyle, eşitsizlik ve şiddet ilişkisi sığınmacılar ve düzensiz göçmenlerin karşı karşıya kaldıkları doğrudan ve dolaylı şiddet üzerinden ele alınmıştır. Ancak bu bölümde şiddet bağlamında madalyonun diğer bir yüzü, yani bu madun grupların isteyerek ya da istemeyerek şiddet uygulamalarının bir parçası oldukları bazı durumlar incelenenektir. Buradaki amaç, göç politikalarının oluşturulmasında akademisyenlere ve karar vericilere rehberlik etmek üzere ilişkinin tüm boyutlarını gözden geçirmektir.

Madun sığınmacı-düzensiz göçmen grupların vardıkları ülkede doğrudan ve dolaylı şiddetin türlerine maruz kaldığı belirsiz süre uzadıkça, göç sonrası eşitsizliğin getirdiği yük üzerlerinde bir baskı oluşturmaya başlamaktadır. Öyle ki bu baskı göç öncesindeki koşullardan bile daha zorlayıcı olabilmektedir (Li, vd., 2016; Lindert vd., 2009). Bunun yanında, bütünleşme veya uyumlama süreçlerinin (Galera vd., 2018; Özçürümez vd., 2021) etkisi de bu baskının düzeyini doğrudan etkilemektedir. Şekil 2’deki olduğu üzere, akıbetin belirsizliği ve sürenin uzaması hem ev sahibi toplum hem de madun gruplar üzerindeki baskıyı artırırken, başarılı bütünleşme veya uyumlama bu baskıyı azaltmaya yaramaktadır.

Şekil 2: Toplumda Göç Baskısı

Burada şiddetin türlerinin bu madun gruplar üzerindeki baskısının karşısında, ev sahibi toplumun tahammülünün düşmesinin (Erdoğan, 2020) oluşturduğu baskı ile tansiyonun diğer bir yüzünden bahsedilmektedir. Şekil 3'te iki vektörün toplamı neticesinde oluşan baskı ev sahibi toplum ve madun gruplar arasında tansiyona neden olabilmekte ve bazen birey, toplum ve milli güvenlik bakımından tehditler ve hassasiyetler ortaya çıkabilmektedir.

Şekil 3: Baskının İki Yönü

Akademik yazında, bu madun grupların adli suç oranına etkisini inceleyen çalışmalarda (Bell vd., 2013; Kayaoglu, 2022; Ousey ve Kubrin, 2018) bu grupların ev sahibi toplum ile ilişkisinde çoğu zaman suçun mağduru (Knight ve Tribin, 2023; Zatz ve Smith, 2012) olduğunu içermesi sorunun nasıl bir çerçeveden ele alındığına bağlıdır. Bu madun grupların suç işleme motivasyonlarının düşük olduğu ve geri gönderilme korkusu (Bernat, 2017; Butcher ve Piehl, 2007) nedeniyle baskılandığı değerlendirilebilir. Burada şiddetin neden olabileceği adli suçun öncesinde önleyici bir yaklaşımla tansiyon yönetimine odaklanması ele alınmaktadır. Buzan vd. nin (1998) güvenlikleştirme yaklaşımı benimsendiğinde, bu tansiyonun yönetiminde ortaya çıkan tehditler ve hassasiyetleri yönetmenin kolay olmadığını ve çok düzeyli analitik bir bakış gerektirdiğini söylemek mümkündür. Bu analitik bakış bireysel, toplumsal ve milli güvenlik olmak üzere üç düzeyli çerçeve bir yaklaşım olarak önerilmiştir.

Bireysel güvenlik

Toplumda oluşan tansiyonun, bireyler düzeyinde ev sahibi ve madun gruplar arasındaki ilişkiye olumsuz yansımaları olmaktadır. Ev sahibi bireyler kendisine yabancı gördüğü gruplara ait insanlar ile temas kurduğunda ya da sayılarının çoğaldığını düşündüğünde güvende olmama kaygısını taşımaya başlamaktadır. Bu kaygı zaman içinde yeni geleni hoş karşılamama olarak kendini gösterebilmektedir.

Örneğin, İran Devleti 1979'da Sovyet işgali ile artan düzensizlik neticesinde Afganistan'dan gelen sığınmacıları 'mohajerin' olarak adlandırıp iyi karşılamış ve 'amayesh' adı altında oturma izni vermiştir. Ancak kalma sürenin uzaması ve belirsizliği İran'daki Afganlılar üzerinde zamanla etkisini göstermeye başlamıştır. Bunun neticesinde ortaya çıkan ötekileştirme politikaları İran'da on yıldan fazla süredir bulunan Afganlıların bile bir gelecek kurma hayalinden vazgeçerek Avrupa'ya yönelmesinde etkili olmuştur (Jauhiainen ve Eyvazlu, 2018, s. 16-17).

Bu bağlamda, ilk olarak 1992 yılında Afganistan'da Sovyet yanlısı Necibullah'ın iktidardan ayrılmasının ardından Afganlıların gönüllü geri dönüşü teşvik edilmiştir. Bu politika 2000'li yıllarda Taliban'ın iktidardan düşmesi sonrasında (2001) yeni gelenlerin kabul edilmemesi ve kayıt dışı olanların geri gönderilmesi politikasına dönüşmüştür (Crawley ve Kaytaz, 2022). Afganlı sığınmacılar bu süreçte yaşam alanlarındaki kısıtlamalar, kötü yaşam koşulları ve geri göndermeler ile zorlanmıştır. Bu politika değişikliği Afganlıların ikametinden ve seyahatinden arındırılmış eyaletler, şehirler ve bölgelerin oluşturulmasına kadar gitmiştir. 2020'li yıllarda gelindiğinde bile İran'da kayıt dışı istihdam edilen Afganlıların birçok şehre yaşamak ve seyahat amaçlı girişinin kısıtlanması⁷ sorunları daha karmaşık hale getirmiştir (Hyndman ve Giles, 2017).

Güvende olmama kaygısı bir yandan yabancı düşmanlığını (zenofobi) beslerken (Bernat, 2017; Wagner, 2020; Witteveen, 2017), diğer yandan da madun grupların bireylerinin öte-

⁷Sinaiee, Maryam (12 Nisan 2024), Iran Bans Afghan Migrants from living in 16 Provinces, <https://www.iranintl.com/en/202312045525>

kileştirme etkisi altında (Van Houtum ve Van Naerssen, 2002) kendisi ile aynı durumdaki bireylerle dayanışmasının kuvvetlenmesine (Bauder, 2021; García Agustín ve Jørgensen, 2016; Mainwaring vd., 2020) katkı sağlamaktadır. Bu ötekileştirme madun grupların bazı bireylerinde öfke patlamasına neden olarak radikalleşmelerine ve kimi koşullarda terörizm faaliyetlerine yönelmesine de ortam sağlayabilmektedir (Eleftheriadou, 2020; Sude, 2020).

Toplumsal güvenlik

Madun grupların dayanışma duygusunun yeni bir ekonomik alan oluşturarak bu grupların suça bulaşmalarının önüne geçtiği (Engbersen ve Van der Leun, 2001) ve kentleşme bakımından toplumsal ayrışmanın (gettolaşma/banliyöleşme) suça etkisinin gelen madun grupların etnik/kültürel yapısından etkilendiği (Kubrin vd., 2018) görüşlerinin yanında, bu dayanışmanın toplumsal açıdan bazen şiddetin türlerini de barındıracak biçimde çeteleşmeye (Decker vd., 2009; Van Ngo vd., 2017) de yol açtığı anlaşılmaktadır. Kendisine meşru alanlarda yer bulamadığını düşünen sığınmacı ve göçmenler gruplaştığında, aynı bölgede yaşayan ev sahibi toplumda güvenlik kaygılarının oluşmasına neden olmaktadır (Erdoğan, 2020, s. 122; Witteveen, 2017).

Örneğin, 2020’li yıllar itibarıyla İran toplumu ülkelerindeki Afganlıları birçok toplumsal sorunun kaynağı olarak görmektedir: terörizm, silah kaçakçılığı, uyuşturucu, çevresel bozulma, çocuk felci, yüksek işsizlik ve gerginlik (Crawley ve Kaytaş, 2022, s. 8). Başka bir örnekte, Pakistan’da ev sahibi toplum ülkeye silah kültürünü getirdiğini düşündükleri Afganlıları ‘silahlı ve öfkeli’ söylemiyle tasvir etmektedir. Dahası, Afganlılar sınır bölgelerinde artan suç oranlarından, kaçakçılıktan, silah ve uyuşturucu trafiğinden sorumlu tutulmaktadır. Özellikle, Afganistan-Pakistan sınırındaki narko-terör çarkı iç güvenlik sorunlarını derinleştirirken, yerel halk içinde Afganlıların geri gönderilmesi yönündeki talebin güçlenmesine yol açmıştır (Borthakur, 2017, s. 495).

Ötekileştirmenin derinliği arttıkça madun grupların büyüklüğüne bağlı olarak toplumsal ayrışma kar topu misali büyümekte olup doğrudan şiddete müzahir bir iç güvenlik ve asayiş hassasiyetinin gelişmesine sebep olmaktadır. İsveç’te akrabalık bağlarından beslenen göçmenlerin çeteleşmesi örneği bu doğrultuda incelemeye değebilir. Madun gruplardan oluşan suç odaklı bu çetelerin amacı sürekliliklerini sağlayarak gelirlerini sürdürmektir. Bu çeteler meşru otoriteye karşı oluşturdukları güvenli mahallelerde yerel toplumu baskı altına alırken kamu güvenliğini de hiçe saymaktadır. Bu mahallelerde kendisini güvende hisseden suçlular kolluk kuvvetlerine karşı çöp tenekelerini bariyer yapma, araç kundaklama, molotof atma vb. tekniklerle oldukça dirençli davranmaktadır. İsveç polisi bu kapsamda toplam 60 hassas mahalle olduğunu, 22’sinde kolluk güçlerinin faaliyetlerinin yürütülemediğini belirlemiştir (Martens, 1997; Sanandaji, 2020, s. 185-195).

Fransa’da siyasi ve resmî söylemlerin aksine, madun grupların hissettiği ötekileştirme neticesinde Paris’in banliyölerinde kamu görevlilerine öfke duyarak yetişen genç göçmen gruplar protestoların yanında kişilere karşı (kasten yaralama), mala karşı (hırsızlık, gasp, sabotaj vb.), kaçakçılık ve uyuşturucu ile ilişkili çeşitli suçlara bulaşmaktadır (Lukić, 2021; Tchumkam, 2019; Léonard, 2022). Esasında, Fransa toprakları Lyon’daki (1981) gösterilerden bu yana kentlerde genellikle kolluğun göçmenlere yönelik ölümle sonuçlanan güç kullanımı ile başlayan benzer gösterilere sahne olmaktadır. Bu gösterilerde nadiren ölüm olayı meydana gelirken, hükümet binalarına zarar verme, bir miktar yağma ve bolca araç kundaklaması gerçekleştirilmektedir. Kentlere özgü bu rutin olaylar, ikinci nesil göçmenlerden oluşan madun grubun biriken öfkesinden gelişen bir ilkel-lokal ayaklanma modeli olarak yorumlanabilir (Jobard, 2014).

Otorite karşıtı bu protestolarda ev sahibi toplumun ve madun grupların üzerindeki kolluk baskısının düzeyine bağlı olarak bireysel asayiş olaylarının kimi zaman (Ör. 2005, 2012, 2023 gösterileri) özellikle sosyal konut alanlarında doğrudan şiddeti içeren kitlesel tepkilere ve çatışmalara dönüşmesi olağandır. Bu çatışmalarda kolluk güçlerinin kendi güvenliklerini merkeze alarak kontrol edebildiği alanlarda kalması protestocuların bu rutini sürdürebilmesine olanak tanımaktadır (Moutselos, 2020; Castañeda, 2022).

Milli güvenlik

Bazı koşullarda milli güvenlik aleyhine tehdit ve hassasiyetler de oluşabilmektedir. Bu noktada meseleye mekânsal yaklaşmak ikna edici olabilir. Ev sahibi toplum ve madun gruplara ait nüfusun bir arada yaşadığı kentlerde madun grupların nüfus yüzdesinin yüksekliği ev sahibi toplum açısından bir milli güvenlik tehdidi ve hassasiyeti algısı oluşturmaktadır. Weber (2015, s. 123) Avrupa ülkelerinde bu kaygının ülkesel düzeyde güçlü olurken, bölgesel düzeyde bakıldığında daha düşük olduğunu gözlemlemiştir. Buna rağmen kimi zaman bu kaygı Almanya örneğindeki gibi madun grubun nüfus oranının düşük olduğu yerleşim bölgelerinde ev sahibi bireylerin nefret suçu işlemesi ile kendini gösterebilmektedir (Wagner vd., 2020).

Esasında, mekânsal bağlamda bu bölgelerde toplumdaki biz-öteki duygusunun (Van Houtum ve Van Naerssen, 2002) toplumsal ayrışma neticesinde tansiyonu yükseltme potansiyeli taşıdığı göz ardı edilmemelidir. Bu tansiyon yüksekliği sığınmacıların geldiği ülke ile ev sahibi ülke arasındaki sınır kentlerinde ortaya çıktığında toplumsal güvenliğin yanında bölgesel etnik nüfus yoğunluğunun artması neticesinde milli güvenliğe yönelik tehdit ve hassasiyet de ortaya çıkabilmektedir. Sınır bölgelerinde bulunmanın sağladığı bazı olanaklar şiddet eylemcilerinin silahlanmasına ve örgütlenmesine de elverişlidir. Afganistan-Pakistan sınırı örneğinden (Borthakur, 2017; Hilali, 2002; Schmeidl, 2002) bu konuda önemli tecrübeler edinilebilir.

Pakistan örneğinde, 2002-2022 yılları arasında Birleşmiş Milletlerin desteğiyle 4,382 milyon Afganlı sığınmacı ülkesine gönüllü geri dönüş gerçekleştirmesine rağmen, Taliban’ın yöne-

timi ele geçirmesinin (2021) ardından Pakistan'a tekrar bir göç dalgası ulaşmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHRC) güncel rakamlarına göre (30 Haziran 2023) Pakistan'da resmi olarak 1 milyon 333 bin 739 Afganlı bulunmaktadır. Bu rakamın %52,6'sı Peştunların yoğunlukla yaşadığı Afganistan sınırına yakın Hayber-Pahtunhva Eyaletinde (Kuzeybatı Sınır Eyaleti) mülteci kamplarında kalma zorunlulukları bulunmadan yaşamaktadır (UNHRC, 2024). Nitekim bu eyalette demografik üstünlüğün Pakistanlılarda kalmasına rağmen Peştun dili baskın dil haline gelmiştir. Dahası, Afganistan sınır bölgesinde geçmişten beri gelen kontrolsüz işleyiş hesaba katıldığında belgesiz Afganlılar ile toplam Afganlı sayısının daha yüksek bir rakama ulaştığı değerlendirilmektedir (Khan, 2017; Borthakur, 2017).

Bu durum üzerine Pakistan hükümeti ilk olarak 2023 yılı Ekim ayında 1,4 milyon belgesiz Afganlıyı kapsayan bir geri gönderme planı başlatmıştır. İkinci aşamada 2018 yılında⁸ kayıt altına alınan yaklaşık 800 bin Afganlının⁹ geri gönderilme planı açıklanmıştır. Üçüncü aşamada ise UNHRC tarafından kaydı alınmış yaklaşık 1,3 milyon Afganlıyı kapsayan¹⁰ geri gönderme planının açıklanması beklenmektedir. Kısacası, Afganlıların tamamının geri gönderilmesi ile sorundan kurtulma politikası eğilimi oluşmuştur¹¹(Amnesty International, 2024).

Bu eğilimin oluşmasında Afganistan'da Taliban yönetiminin (2021) iktidara gelmesinin ardından Afganistan-Pakistan sınırında Durand hattı boyunca (2.611 km) Pakistan Talibanı olarak bilinen Tehreek-e-Taliban Pakistan (TTP) örgütü tarafından Pakistan askeri birliklerini hedef alan saldırılar gerçekleştirilmesi etkili olmuştur. Pakistan hükümeti ülkenin kuzeybatısında eski Federal Kabile Bölgesindeki (FATA) bu terör odaklı eylemleri ve istikrarsızlığı bitirmek için bölgenin idaresini Hayber-Pahtunhva eyaletine bağlamıştır (Mir vd., 2022).

Buna karşın, Afganistan sınırındaki medreselerde eğitim alan Afganlıları barındıran Pakistan Talibanı (Borthakur, 2017, s. 494) bu bölgedeki sınırlar arası kontrolsüz geçişin kısıtlanmasını istememektedir. Pakistan hükümeti nin bu bölgedeki saldırıları durdurmak için yaptığı terör operasyonları, sınırda fiziki güvenlik sistemi inşası, baskı oluşturma ve hatta TTP ile görüşme çabaları yetersiz kalmıştır¹² (Kugelmann, 2024). Bu gelişmeler ışığında sınır güvenlik tedbirleri ile sınır bölgesinde Afganlıların yeni bir kitlesel yerleşiminin önüne geçilmesine

⁸IOM (2024), Undocumented Afghans, <https://pakistan.iom.int/undocumented-afghans>

⁹Pakistan tarafından yayınlanan Afgan Vatandaşlık Kartı (ACC)

¹⁰Birleşmiş Milletler tarafından kaydı alınan (PoR)

¹¹Amnesty International (4 Nisan 2024), Pakistan: Government must stop ignoring global calls to halt unlawful deportation of Afghan refugees, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/04/pakistan-government-must-halt-deportation-of-afghan-refugees/>

¹²Kugelmann, Michael (20 Mart 2024), Tensions Escalate on Pakistani-Afghanistan Border, <https://foreignpolicy.com/2024/03/20/pakistan-afghanistan-cross-border-strike-ttp-taliban/>

Mir, Asfandyar, Olson, Richard ve Watkins Andrew (12 Ocak 2022), Afghanistan-Pakistan Border Dispute Heads Up, <https://www.usip.org/publications/2022/01/afghanistan-pakistan-border-dispute-heads>

yönelik demografik tedbirlerin yanı sıra güvenlikçi politika ile Afganlı sığınmacıların geri gönderilmesinin eklemesi (Khan, 2017; Borthakur, 2017, s. 490) esasında bu sığınmacı grubunun artık bir millî güvenlik tehdidi olarak algılandığı anlamını taşımaktadır.

Türkiye özelinde tartışma

Tüm bu tartışmalar ışığında, Türkiye özelinde Suriyeli ve Afganlı sığınmacı ve göçmenleri tartışmak anlamlı bir hale gelmiştir. Baskıyı oluşturan belirsizlik, sürenin uzaması ve uyumsuzluk bileşenleri göz önüne alındığında Suriyeli sığınmacıların¹³ kalma sürelerinin uzaması ve sürecin sonunda statülerinin ne olacağı hakkındaki belirsizlik İran ve Pakistanlıların komşu Afganistan'dan gelen sığınmacılar konusunda deneyimleri ile kısmen benzerlik göstermektedir.

İran'da sığınmacı politikaları sürecin başından itibaren Afganlıların kısıtlanması yönündeki eğilim ile oluşturulmuştur. Buna karşın, Pakistan'da Afganlı sığınmacılar kamplar haricinde diledikleri mekânda yaşamaya başlamıştır. Yıllar geçtikçe sürecin uzaması ve akıbetin belirsizliği toplumsal huzursuzluğa neden olunca, neticede her iki ülkedeki göç politikaları geri gönderme odaklı güvenlikçi bir yaklaşıma dönüşmüştür. Pakistan'ın sığınmacılara yaklaşımında uluslararası örgütlerin iş birliğine açık olmasına rağmen gelinen aşamada geri göndermeyi benimsemesi ve sınır bölgesinde sığınmacı sayısının yoğunlaşmasından kaynaklı güvenlik sorunları deneyimi gelişen süreçleri öngörebilmek adına Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar meselesinde politika yapıcılara bir rehber niteliğindedir.

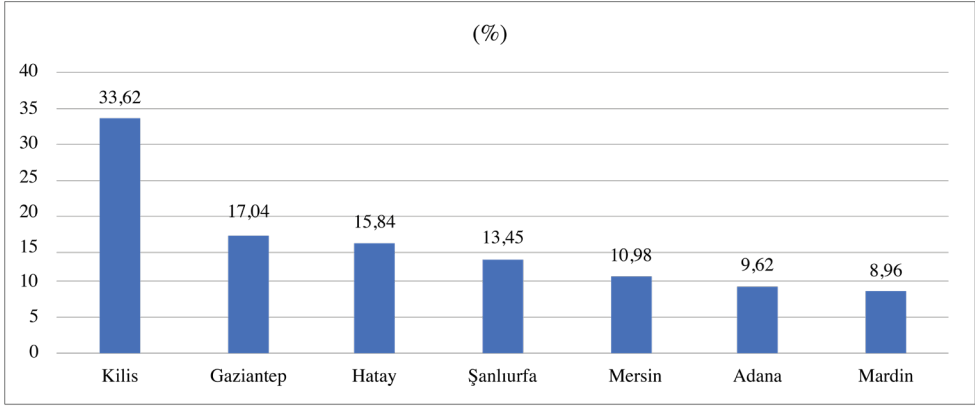
Madun Gruplar	Kurumsal Güvenlik Kaygıları		
	Bireysel Güvenlik	Toplumsal Güvenlik	Millî Güvenlik
Suriyeli sığınmacılar	Kişilere karşı şiddet içeren suçlar	Mekansal ayrışma	Sınır bölgesinde nüfus yoğunluğu
Afganlı Göçmenler	Kişilere karşı şiddet içeren suçlar	Ülkeye giriş biçimleri	Ülkeye bir misyon ile gelme

Tablo 1: Göç Yönetiminde Kamusal Güvenlik Kaygıları

Tablo 1'de Türkiye'de göç yönetiminde toplumun algıladığı güvenlik kaygıları incelemenin anlaşılabilirliğini artırması bakımından bir arada verilmiştir. Bu çerçevede, İçduygu ve Demiryontar'ın (2022) politika tutarsızlığı olarak adlandırdığı göç politikasındaki çeşitlilik nedeniyle **Suriyeli sığınmacıların** geri gönderilmesi sınırlı bir düzeyde kalmaktadır. Suriyeli sığınmacı veya geçici koruma altındakilerin yaşam alanları barınma merkezleri ve kırsal yerine Pakistan'daki Afganlılar örneğindeki benzer şekilde Erdoğan'ın (2020, s. 62) 'kent mültecileri' olarak nitelendirdiği üzere kentlerde yoğunlaşmıştır. Dahası, madun grupların nüfus

¹³6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Md. 91'e göre Suriyeliler geçici koruma altındadır.

oranının düşük olduğu kentlerde bu grupların belirli bölgelerde yoğunlaşması (gettolaşması/ banliyöleşmesi) mekânsal ayrışmanın (Özgür, 2020) getirdiği *toplumsal güvenliğe* yönelik bir hassasiyet oluşturmuştur.

Şekil 4: Suriyeli Nüfusun Ev Sahibi Nüfusa Oranı

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (2023)

Dahası, Suriyeli sığınmacıların sınır bölgelerinde yoğun bir şekilde bulunması *milli güvenliğe* yönelik bir hassasiyet oluşturma potansiyeline sahiptir. Buna göre, Suriyeli nüfusun ev sahibi nüfusa oranı **Şekil 4**'te olduğu gibi kısmen seyrelmesine rağmen hala Suriye sınırı ve yakınındaki metropol illerde hassasiyet oluşturabilecek bir haldedir. Buna göre, Kilis ilinde Suriyeli oranı toplam nüfusun %33,62'sine denk gelirken, Gaziantep'te %17,04, Hatay'da %15,84, Şanlıurfa'da %13,45'e tekabül etmektedir. Bu koşullar yukarıda bahsettiğimiz Pakistan'daki Hayber-Pahtunhva eyaletinde (Kuzeybatı Sınır Eyaleti) gelişen milli güvenlik tehdidi ve terör faaliyetlerinin sebebi olarak algılanan demografik ve mekansal koşullar ile kısmen benzerlik göstermektedir.

Bunun yanında, Ocaklı ve Avaner'in (2023) İzmir ili Konak ilçesinde yaptığı saha çalışması bulgularında yabancı düşmanlığı düzeyinin yüksek çıkması ve ülkedeki göç/göçmenliğin kontrolden çıktığı algısının yüksekliği *bireysel* ve *toplumsal tehdit algısına* işaret etmektedir. Göç'ün (2023) Çankırı ilindeki anket odaklı çalışmasına göre, katılımcıları %87,1'i geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin suça yatkın olduğu algısını taşıırken, %80'in üstünde bir oranla aynı grubun yaralama, cinayet, şiddet ve kadına karşı suçlara yatkın olduklarını düşünmektedir.

Ancak Adalet Bakanlığının (2023, s.88) istatistiki verilerine göre, 2023 yılı içinde ağır ceza mahkemelerinde sanık olarak yargılanan toplam yabancı uyruklu erkek sayısı 10.468 olur-

ken, ülke genelinde ağır cezadan yargılanan sanık erkek sayısı 209.657 olmuştur. Dolayısıyla erkek yabancı uyruklu sanıkların toplam erkek sanığa oranı yaklaşık %5 olmuştur. Buna göre, Suriyeli sığınmacılara atfedilen şiddeti içeren suçlara yatkınlık söylemi bu aşamada sahada adli işlemlerde görülmemiştir. Ancak, ilerleyen dönemde böyle bir sorun ortaya çıkarsa, Fransa'daki madun göçmen grupların tepkileri ve İsveç'teki göçmenlerin çeteleşme örnekleri hem bireye hem de topluma yönelen tehditleri incelemek bakımından Türkiye'de kentlerde yoğunlaşan Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaların geliştirilmesinde bir tecrübe niteliği taşımaktadır.

Diğer yandan, düzensiz göçmenler açısından ise Suriyeli sığınmacılarda olduğu gibi bir mekânsal değerlendirme yapmak resmi kayıtları olmayanlar da düşünüldüğünde daha zordur. Buna rağmen, Türkiye'deki en geniş düzensiz göçmen grubu oluşturan **Afganlı göçmenler** incelendiğinde, ülke genelinde kırsalda tarım ve hayvancılık (Kara ve Kaya Tilbe, 2023; Alamyar ve Boz, 2022) ve kentlerde emek-yoğun işlerde çalışan (Güler, 2020; Dağ ve İkizoğlu, 2023) Afganlıların Beykoz-Yenimahalle gibi bazı mekânsal örneklerle (Açıkgöz, 2019) rağmen, Suriyeli sığınmacılara kıyasla statüleri olmamasının etkisiyle dağınık ve az görünür sayılabilecek bir düzende yaşadıkları çıkarımı yanlış olmayacaktır. Bu düzen ev sahibi topluma uyumsuzluğu da beraberinde getirebilmektedir. Bu bakımdan herhangi bir yasal güvenceleri olmaması da göz önüne alındığında, Afganlılar mekânsal ayrışma üzerinden değil sınırlardan ülkeye giriş biçimleri üzerinden bir **toplumsal güvenlik tehdidi** olarak algılanmaktadır.

Erol ve Yaylacı (2022) Afganlı göçmenlerin medya temsilini topluma karşı sorumlu davranan başat gazetelerdeki haberler üzerinden incelediği çalışmasında, insanlık dramı ve tehlike olmak üzere iki farklı bakış açısının egemen olduğunu tespit etmiştir. Buna karşın, son yıllarda haber alma amaçlı kullanımı yaygınlaşan sosyal medyada bu mesele daha kaotik bir yaklaşımla işlenmektedir. Sosyal medyada Afganlı erkek göçmenlerin İran-Türkiye sınırını kalabalık bir halde kolayca geçtiklerine yönelik dezenformasyon ve malinformasyon içeren video paylaşımları üzerinden toplumda inşa edilen kaygının temelinde Afganlı erkeklerin bir misyon ile gelerek **milli güvenlik tehdidi** oldukları algısı bulunmaktadır. Buna karşın inşa edilen bu kaygıyı doğrulayacak bir gelişme henüz yaşanmamıştır.

Bununla birlikte, **toplumsal güvenlik tehdidi** bağlamında şiddet barındıran çeteleşme ve bireysel şiddet kaygıları öne çıkmaktadır. Toplumsal güvenlik bağlamında Pakistan ve İran'ın Afganlı mülteciler deneyimi Türkiye için hassasiyetleri öngörmeye katkı sağlayabilir. Her iki toplumun da Afganlı mültecileri kamu güvenliğinin kötüleşmesinden sorumlu tutmasının altında suçun ve şiddetin yaygınlaşması gelmektedir (Borthakur, 2017, s. 495). Buna rağmen Türkiye'deki tartışmalar Pakistan ve İran örneğine kısmen benzese de Afganistan ile bitişik bir sınır olmaması nedeniyle daha kabul edilebilir düzeyde seyretmektedir. Başka bir ifadeyle, Pakistan ve İran'ın Afganlı deneyimi ile Türkiye'nin Suriyeli deneyimi arasında *ortak sınıra sahip olma ve sığınmacılar bağlamında daha yüksek benzerlik oluşmaktadır.*

Bireysel güvenlik tehdidinin bir bileşeni olarak radikalleşme kaygısı toplumda inşa edilmiş olmasına karşın henüz bu durumu destekleyecek gelişmeler yaşanmamıştır. Bununla birlikte, toplum genelinde düzensiz göçmenler ve bu çalışma özelinde Afganlılardan kaynaklı kişilere karşı şiddet içeren suçlardan¹⁴ hayata karşı suçlar, vücut dokunulmazlığına karşı suçlar, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlara maruz kalma kaygısının inşa edildiğini ‘istilacı’, ‘tecavüzcü’, ‘suçlu’, ‘terörist’ gibi atfedilen söylemler üzerinden görmek mümkündür. Keskin ve Kömür (2023) bu söylemlerin Afganlı göçmenlerin hep erkek olmasından kaynaklandığı görüşündedir.

Bu kısmen doğru kabul edilse de mesele daha karmaşık olabilir. Pakistan ve İran’daki tecrübelerle göre Afganlı sığınmacılara atfedilen suç-şiddet ilişkisi yukarıda bahsedildiği gibi bu ülkelerin geri gönderme politikalarına ağırlık vermesine yol açmıştır. Buna karşın, Afganlıların bu iki ülkede sığınmacı olmaları nedeniyle sahip olduğu bazı haklara kıyasla Türkiye’de güvenceli bir statüye sahip olmamaları atfedilen suçlara bulaşmalarını sınırlandırıcı bir rol oynamaktadır. Nitekim suç ve göç ilişkisini inceleyen birçok çalışma (Ousey ve Kubrin, 2018; Bernat, 2017; Stageman, 2020; Tekin, 2021) düzensiz göçmenlerin şiddete bulaşmalarının sanıldığı kadar fazla olmadığı yönünde bulgular sunmaktadır.

Tüm bu tartışmalardan hareketle, Suriyeli sığınmacılar sosyal yaşamın içinde görünür olmaları, aralarında dayanışma olması, büyükşehirlerde ve sınır kentlerinde nüfuslarının yoğun olması ve geri gönderilme kaygısının bulunmaması ile Afganlı göçmenlerden ayrılmaktadır. Buna göre, toplumda inşa edilen bireysel, toplumsal ve milli güvenlik kaygıları esasında sahada sığınmacılar ve göçmenler arasında farklılaşmaktadır.

Bu tartışmaların başka bir çıkarımı, göç yönetiminin kolayca yerel, ulusal ve uluslararası aktörlerin istismarına açık bir tartışma haline gelmesinin mümkün olmasıdır. Bu çerçevede, iç güvenlik ve milli güvenlik arasındaki ayrımın kaybolduğu gri alanda araçsallaşan madun grupların yıpratma üzerine inşa edilen bir istismarın parçası haline gelmeleri mümkündür. Öyle ki ev sahibi toplum ve madun gruplar istismar edildiklerinden haberdar bile olmayabilir (Starling vd., 2022).

Dahası, bilgi savaşının araçları¹⁵ bu istismarın derinleşmesine katkıda bulunarak madun gruplara yönelik doğrudan ve dolaylı şiddete ivme kazandırabilir (Stengel, 2019). Buna karşı iyi işleyen bir stratejik iletişim mekanizması oluşturma ihtiyacı doğmaktadır. Neticede, sığınmacıların ve düzensiz göçün istismar edilebileceğinden hareketle güvenlik odaklı çok boyutlu ve analitik bir politikaya yönelim artık bir tercihin ötesinde zorunluluk olmuştur.

¹⁴5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

¹⁵Dezenformasyon, misinformasyon ve malinformasyon

Sonuç

Bu çalışmanın odağını belirlemek üzere ilk olarak eşitsizliğin ne anlama geldiği dikey ve yatay olmak üzere iki boyutta açıklanmıştır. Dikey eşitsizlik ekonomik gelirin dağılımındaki birey ve hanehalkı düzeyinde eşitsizliği tanımlarken, yatay eşitsizlik sosyal grupların fırsatlara erişim ve kısıtlılıklarını temsil etmektedir. Sonrasında, şiddet kavramının incelenmesi ile şiddete yüklenen anlamın fiziksel şiddetin ötesinde yoksullaştırma, ötekileştirme ve sömürü gibi dolaylı boyutlara eriştiğine değinilmiştir. Eşitsizlik ve şiddet olguları bir arada kullanıldığında nasıl bir etkileşim içine girebilecekleri incelenebilir bir hale gelince her ikisi arasındaki etkileşim bu çalışmadaki temel aktörlerden sığınmacılar-göçmenler açısından incelenmiştir. Bu bağlamda, öncelikle sığınmacı ve göçmenlerin hukuki karşılığı ve ardından eşitsizlik ve şiddet etkileşimi içerisindeki mağduriyetleri ele alınmıştır.

Bu aşamadan sonra, madun sığınmacılar-göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki eşitsizlik ve şiddet ilişkisinin etkileri baskı düzeyi yönetimi üzerinden çalışılmıştır. Buna göre, akıbetin belirsizliğinin, misafirliğin süresinin uzamasının ve uyum politikalarının başarısızlığının iki grup üzerindeki baskıyı artırdığı anlatılmıştır. Bu baskının oluşturduğu tansiyonun yönetimindeki beceri eşitsizlik ve şiddet ilişkisinde belirleyici olacaktır. Bu bağlamda, akademik bir bakışla göç politikalarına katkı sağlamak üzere meseleye bireysel, toplumsal ve milli güvenlik tehditleri ve hassasiyetleri olmak üzere üç düzeyde yaklaşmıştır. Böylece tekdüze dar bir göç güvenliği yaklaşımının ötesinde analitik bir yaklaşımla çok aktörlü ve çok boyutlu göç güvenliği yönetiminin çerçevesi oluşturulmuştur. Aksi durumda, oluşan bu baskının çeşitli düzeylerdeki aktörlerce istismar edilebilir bir hibrit tehdit aracı olduğu açıktır. Sonraki çalışmalarda sığınmacıların ve düzensiz göçün istismarına yönelik Türkiye özelindeki çalışmalar alandaki boşluğu doldurmaya katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

Aboim, S. ve Vasconcelos, P. (2021). Migration after empire: Postcolonial masculinities and the transnational dynamics of subalternity. *Postcolonial Studies*, 24(3), 323-344.

Açıkgöz, S. (2019). Metropol Kentlerde Düzensiz Göçmenlerin Mekânsal Kümelenme Dinamikleri: Beykoz-Yenimahalle Afganistanlılar Örneği. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 4(1), 47-61.

Adalet Bakanlığı (2023). Adalet İstatistikleri (Justice Statistics). Mayıs 20, 2024 tarihinde https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADalet_ist-2023CALISMALARI59.pdf adresinden alındı.

Alamyar, R. ve Boz, I. (2022). Agricultural Background of Afghan Immigrants and Employment Opportunities in the Agricultural Sector in Turkey. *MAS journal of applied sciences*, 7(4), 1091-1106.

Aldoghmi, H. S. (2019). R2P and Refugee Protection: Framing the responsibility to protect prima facie refugees fleeing mass atrocity crimes. *Global Responsibility to Protect*, 11(1), 104-134.

Amnesty International. (2024, Nisan 4). Pakistan: Government must stop ignoring global calls to halt unlawful deportation of Afghan refugees. Mayıs 15, 2014 tarihinde <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/04/pakistan-government-must-halt-deportation-of-afghan-refugees/> adresinden alındı.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (2020). AİHS Ek 4 No.lu Protokol'ün 4. Maddesine İlişkin Rehber. Mart 25, 2023 tarihinde <https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/> adresinden alındı.

Baldwin-Edwards, M. (2005). Migration in the Middle East and Mediterranean. Şubat 5, 2023 tarihinde <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2018-07/RS5.pdf> adresinden alındı.

Bauder, H. (2021). Urban migrant and refugee solidarity beyond city limits. *Urban Studies*, 58(16), 3213-3229.

Bell, B., Fasani, F. ve Machin, S. (2013). Crime and Immigration: Evidence from Large Immigrant Waves. *The Review of Economics and Statistics*, 95(4), 1278-1290.

Bernat, F. (2017). Immigration and Crime. *Criminology and Criminal Justice*. Mayıs 15, 2023 tarihinde <https://oxfordre.com/criminology/view/10.1093/acrefore/9780190264079.001.0001/acrefore-9780190264079-e-93> adresinden alındı.

Borthakur, A. (2017). Afghan refugees: The impact on Pakistan. *Asian Affairs*, 48(3), 488-509.

Brinkman, H., Attree, L. ve Hezir, S. (2013). Addressing horizontal inequalities as drivers of conflict in the post-2015 development agenda. Eylül 12, 2023 tarihinde <https://www.safeworld-global.org/resources/publications/725-addressing-horizontal-inequalities-as-drivers-of-conflict-in-the-post-2015-development-agenda> adresinden alındı.

Butcher, K. F. ve Piehl, A. M. (2007). Why are immigrants' incarceration rates so low? Evidence on selective immigration, deterrence, and deportation. National Bureau of Economic Research Cambridge, Working Paper: 13229.

Buzan, B., Wæver, O. ve De Wilde, J. (1998). Security: A new framework for analysis. Lynne Rienner Publishers.

Canefe, N. (2016). Management of irregular migration: Syrians in Turkey as paradigm shifters for forced migration studies. *New Perspectives on Turkey*, 54, 9-32.

Castles, S., Miller, M. J. ve Ammendola, G. (2005). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. New York: The Guilford Press.

Crawley, H. ve Kaytaz, E. S. (2022). Between a Rock and a Hard Place: Afghan Migration to Europe from Iran. *Social Inclusion*, 10(3), 4-14.

Davies, T., Isakjee, A. ve Dhesi, S. (2017). Violent inaction: The necropolitical experience of refugees in Europe. *Antipode*, 49(5), 1263-1284.

de Haas, H., Czaika, M., Flahaux, M. L., Mahendra, E., Natter, K., Vezzoli, S. ve Villares-Varela, M. (2019). International Migration: Trends, Determinants, and Policy Effects. *Population and Development Review*, 45(4), 885-922.

Decker, S. H., Van Gemert, F. ve Pyrooz, D. C. (2009). Gangs, Migration, and Crime: The Changing Landscape in Europe and the USA, *Journal of International Migration and Integration / Revue de l'integration et de la migration internationale*, 10(4), 393-408.

Díaz, S. P. (2019). Undocumented migration from the other perspective: Coloniality, subaltern subject, and migrant mapping. *Chicanx-Latinx L. Rev.*, 36, 163.

Dibeh, G., Fakihi, A. ve Marrouch, W. (2019). Labor market and institutional drivers of youth irregular migration in the Middle East and North Africa region. *Journal of Industrial Relations*, 61(2), 225-251.

Eleftheriadou, M. (2020). Refugee radicalization/militarization in the age of the European refugee crisis: A Composite Model. *Terrorism and Political Violence*, 32(8), 1797-1818.

Engbersen, G. ve Van der Leun, J. (2001). The social construction of illegality and criminality. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 9, 51-70.

Erdoğan, M. M. (2020). Suriyeliler barometresi 2019: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın

çerçevesi Ankara: Orion Kitabevi.

Erol, H. ve Yaylaci, F. G. (2022). Türkiye'deki Afgan Sığınmacılar ve Medya Temsilleri Bağlamında Görüşleri. *Göç Dergisi* (2), 181-206.

Faist, Thomas (2016). Cross-border migration and social inequalities. *Annual Review of Sociology*, 42, 323-346.

Faist, T. (2018). *The transnationalized social question: Migration and the politics of social inequalities in the twenty-first century*. Oxford University Press.

Ferrer-Gallardo, X. ve Gabrielli, L. (2022). The Ceuta Border Peripeteia: Tasting the Externalities of EU Border Externalization. *Journal of Borderlands Studies*, 37(3), 645-655.

Galera, G., Giannetto, L., Membretti, A. ve Noya, A. (2018). Integration of Migrants, Refugees, and Asylum Seekers in Remote Areas with Declining Populations. Ağustos 27, 2023 tarihinde https://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/integration-of-migrants-refugees-and-asylum-seekers-in-remote-areas-with-declining-populations_84043b2a-en adresinden alındı.

García Agustín, Ó. ve Jørgensen, M. B. (2016). *Solidarity without borders: Gramscian perspectives on migration and civil society alliances*. Londra: Pluto Press.

Goodwin-Gill, G. S. (2011). The right to seek asylum: Interception at sea and the principle of non-refoulment. *International Journal of Refugee Law*, 23(3), 443-457.

Göç, E. (2023). Geçici Koruma Kapsamında Bulunanların Suç Oranlarına Dair Algi Araştırması: Çankiri İli Örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 43, 1516-1533.

Göztepe, E. (2014). Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 4. protokolle bağlı mıdır? Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı açısından bir değerlendirme. *Legal Hukuk Dergisi: Rona Aybay'a Armağan*, 1121-1150.

Hernández-Hernández, F. ve Gil, Juana M. (2018). Life histories and narratives about subalternity: Facing the challenge of the intractable in relation with the Other. *EDUCAR* 54(1), 15-29.

Hilali, A. Z. (2002). The costs and benefits of the Afghan War for Pakistan. *Contemporary South Asia*, 11(3), 291-310.

Hirsch, A. L. ve Bell, N. (2017). The right to have rights as a right to enter: Addressing a lacuna in the international refugee protection regime. *Human Rights Review*, 18, 417-437.

Hoare, Q. (1999). *Selections from the prison notebooks of Antonio Gramsci*. Elec Books.

Hyndman, J. ve Giles, W. (2017). *Refugees in extended exile: Living on the edge*. Routledge.

International Organization of Migration (2021). World Migration Report 2022. Nisan 20, 2023 tarihinde <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022> adresinden alındı.

International Organization of Migration (2023). Who is a Migrant? Nisan 22, 2023 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf adresinden alındı.

İçduygu, A. (2015). Syrian refugees in Turkey: The long road ahead. Şubat 11, 2023 tarihinde <https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/TCM-Protection-Syria.pdf> adresinden alındı.

İçduygu, A. ve Demiryontar, B. (2022). Türkiye’de Devlet ve Suriyeli Mülteciler: Çelişkili Politikalar ve Araçsal Rasyonellik. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(Özel Sayı), 316-334.

Jauhiainen, J. S. ve Eyvazlu, D. (2018). Urbanization, refugees and irregular migrants in Iran, 2017. University of Turku, Department of Geography and Geology, Division of Geography.

Jobard, F. (2014). Riots in France: Political, Proto-political or Anti-political Turmoils? Pritchard, D., Pakes, F. (Ed.), Riot, Unrest and Protest on the Global Stage. Palgrave Macmillan, London.

Kabeer, N. (2010). Can the MDGs provide a pathway to social justice? The challenge of intersecting inequalities. Child poverty and inequality new perspectives, 57.

Kara, Y. ve Kaya Tilbe, F. (2023). Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Çalışan Afgan Göçmenlerde Ekonomik Konumlanma ve Entegrasyon: Trakya Bölgesi Örneği. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(4), 1413-1424.

Kayaoglu, A. (2022). Do refugees cause crime? World Development, 154, 105858.

Keskin, S. ve Kömür, G. (2023). Türkiye’ye yönelik genç erkek yoğunluklu Afgan göç dalgasının ırkçı söylemler üzerindeki etkisi. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10 (38), 32-53.

Khan, A. (2017). Protracted Afghan Refugee Situation: Policy Options for Pakistan. Strategic Studies, 37(1), 42–65.

Knight, B. ve Tribin, A. (2023). Immigration and violent crime: Evidence from the Colombia-Venezuela border. Journal of Development Economics, 162, 103039.

Koka, E. ve Veshi, D. (2019). Irregular Migration by Sea: Interception and Rescue Interventions in Light of International Law and the EU Sea Borders Regulation. European Journal of Migration and Law, 21(1), 26-52.

Kubrin, C. E., Hipp, J. R. ve Kim, Y. (2018). Different than the sum of its parts: Examining

the unique impacts of immigrant groups on neighborhood crime rates. *Journal of Quantitative Criminology*, 34(1), 1-36.

Kugelman, M. (2024). Tensions Escalate on Pakistani-Afghanistan Border. Mart 20 , 2024 tarihinde <https://foreignpolicy.com/2024/03/20/pakistan-afghanistan-cross-border-strike-ttp-taliban/> adresinden alındı.

Léonard, M. (2022). 5: Rioting the Residences and Reclaiming the Republic. *Racial Diversity in Contemporary France*. Bristol, UK: Bristol University Press.

Li, S. S., Liddell, B. J. ve Nickerson, A. (2016). The relationship between post-migration stress and psychological disorders in refugees and asylum seekers. *Current Psychiatry Reports*, 18(82), 1-9.

Lindert, J., Ehrenstein, O. S., Priebe, S., Mielck, A. ve Brähler, E. (2009). Depression and anxiety in labor migrants and refugees – A systematic review and meta-analysis. *Social Science & Medicine*, 69(2), 246-257.

Lombardi, L. (2017). Violence against refugee and migrant women. The reproduction of gender discrimination and inequality. Mayıs 12, 2023 tarihinde http://old.ismu.org/wp-content/uploads/2017/05/Lombardi_Paper_Violence-against-women_may2017.pdf adresinden alındı.

Long, K. (2010). No entry! A review of UNHCR” ‘s response to border closures in situations of mass refugee influx. Mayıs 7, 2023 tarihinde <https://www.unhcr.org/fr-fr/en/media/no-entry-review-unhcrs-response-border-closures-situations-mass-refugee-influx-katy-long-june> adresinden alındı.

Loschmann, C., Kuschminder, K. ve Siegel, M. (2014). The root causes of movement: Exploring the determinants of irregular migration from Afghanistan. *Irregul. Migr. Res. Programme Occas. Pap. Ser.*, 11, 1-25.

Lukić, N. (2021). Street Gangs, Migration and Ethnicity. Frank van Gemert, Dana Peterson, Inger-Lise Lien (Ed.), *Eastern European Journal of Transnational Relations*, 5(1), 71-77.

Mainwaring, C., Mulvey, G., Piacentini, T., Hales, S. ve Lamb, R. (2020). Migrant Solidarity Work in Times of ‘Crisis’: Glasgow and the Politics of Place. *Nordic Journal of Migration Research*, 10(4), 74-89.

Martens, P. L. (1997). Immigrants, crime, and criminal justice in Sweden. *Crime and Justice*, 21, 183-255.

McConnell, A. (2016). Mülteci ve Göçmen?. Nisan 26, 2023 tarihinde https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf adresinden alındı.

- Miller, D. S. ve Chtouris, S. (2017). Borderland Security and Migration: Balancing Humanitarian Response with Crisis Preparedness & Emergency Management—The Social and Cultural Challenges to Homeland Security. *Journal of Applied Security Research*, 12, 1 - 6.
- Mir, A., Olson, R. ve Watkins A. (2022). Afghanistan-Pakistan Border Dispute Heads Up. Mayıs 19, 2024 tarihinde <https://www.usip.org/publications/2022/01/afghanistan-pakistan-border-dispute-heads> adresinden alındı.
- Moutselos, M. (2020). Fighting for Their Neighborhood: Urban Policy and Anti-State Riots in France. *Social Forces*, 98 (4), 1719–1743.
- Østby, G. (2016). Rural–urban migration, inequality, and urban social disorder: Evidence from African and Asian cities. *Conflict Management and Peace Science*, 33(5), 491-515.
- Ocaklı, L. ve Avaner, T. (2024). Kent Güvenliği ve Düzensiz Göç Üzerine Bir Değerlendirme: İzmir’de Zenofobi ve Suç Korkusu. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(4), 1504-1529.
- Ousey, G.C. ve Kubrin, C. E. (2018). Immigration and crime: Assessing a contentious issue. *Annual Review of Criminology*, 1(1), 63-84.
- Özdemir, Z. ve Ayata, A. G. (2018). Dynamics of exclusion and everyday bordering through Schengen visas. *Political Geography*, 66, 180-188.
- Özçürümez, S., Hoxha, J. ve Icduygu, A.(2021). Does social cohesion solve forced migration riddles? Troubled concepts and constrained practices in Turkey. *Migration Studies*, 9(3), 597-616.
- Özgür, E. M. (2020). Göç, İkametgâh Ayrışması ve Entegrasyon: Türk Kentleri İçin Bir Değerlendirme. *Coğrafya Dergisi*, (41), 221-240.
- Öztürk, N. Ö. (2017). Geçici korumanın uluslararası koruma rejimine uyumu üzerine bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 66(1), 201-264.
- Perruchoud, R. ve Redpath, J. (2013). Göç terimleri sözlüğü. Şubat 12, 2023 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf adresinden alındı.
- Quesada, J., Hart, Laurie K. ve Bourgois, P. (2011). Structural vulnerability and health: Latino migrant laborers in the United States. *Medical anthropology*, 30(4), 339-362.
- Rylko-Bauer, B. ve Farmer, P. (2016). Structural violence, poverty, and social suffering. Brady, David ve Burton, Linda M. (Ed.), *The Oxford Handbook of the Social Science of Poverty* içinde (s. 47-74). Oxford University Press.
- Sanandaji, T. (2020). *Mass Challenge: The Socioeconomic Impact of Migration to a Scandinavian Welfare State*. Cham: Springer International Publishing.

- Schmeidl, S. (2002). (Human) security dilemmas: Long-term implications of the Afghan refugee crisis. *Third World Quarterly*, 23(1), 7-29.
- Schneider, D. ve Turshen, M. (2011). Political and social violence: Health effect. Nriagu, Jerome O. (Der.), *Encyclopedia of Environmental Health* içinde (s. 623-630). Elsevier Inc.
- Siviş, S. (2021). Integrating Bottom-up into Top-down: The Role of Local Actors in Labour Market Integration of Syrian Refugees in Turkey. *International Migration*, 59(4), 190-206.
- Somay, B. (2008). *Çokbilmiş Özne*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Spivak, G. C. (2005). Scattered speculations on the subaltern and the popular. *Postcolonial Studies*, 8 (4), 475-486.
- Stageman, D. L. (2020). *Immigrants and Crime*. CUNY Jay College of Criminal Justice.
- Starling, C. G., Iyer, A. ve Giesler, R. J. (2022). Today's wars are fought in the 'gray zone.' Here's everything you need to know about it. Nisan 25, 2024 tarihinde <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/todays-wars-are-fought-in-the-gray-zone-heres-everything-you-need-to-know-about-it/> adresinden alındı.
- Stengel, Ri. (2019). *Information wars: How we lost the global battle against disinformation & what we can do about it*. Atlantic Monthly Press.
- Stewart, F. (2000). The root causes of humanitarian emergencies. *War, Hunger, and Displacement: The origins of humanitarian emergencies*, 1, 1-42.
- Stiglitz, J. E. (2015). *The price of inequality: How today's divided society endangers our future*. Norton.
- Stock, I., Üstübcü, A. ve Schultz, S. U. (2019). Externalization at work: responses to migration policies from the Global South. *Comparative Migration Studies*, 7(1), 1-9.
- Stoyanova, V. (2008). The principle of non-refoulement and the right of asylum-seekers to enter state territory. *Interdisc. J. Hum. Rts. L.*, 3, 1, 1-11.
- Sude, B. H. (2020). Prevention of radicalization to terrorism in refugee camps and asylum centers. Schmid, Alex D. (Der.), *Handbook of Terrorism Prevention and Preparedness* içinde (s. 238-269). Lahey: International Centre for Counter-Terrorism Press.
- Taddeo, M. (2020). *Information warfare: A philosophical perspective*. Millet, Keith W. ve Taddeo, Mariarosaria (Der.), *The Ethics of Information Technologies* içinde (s. 461-476). Routledge.
- Tchumkam, H. (2019). Banlieue sounds, or, the right to exist. Steingo, Gavin ve Sykes, Jim (Der.), *Remapping Sound Studies* içinde (s. 185-202). Duke University Press.

- Tekin, H. H. (2021). Uluslararası Literatürde Göç ve Suç İlişkisi. *SDE Akademi Dergisi*, 1(2), 12-40.
- Terhmina, I. (2021). Black Odysseus: Mediterranean ‘Blues’ and Clandestine Migration in Josue Guebo’s *Songe a Lampedusa*. *Contemporary French and Francophone Studies*, 25(3), 305-312.
- Triandafyllidou, A., Bartolini, L. ve Guidi, C. (2019). Exploring the links between enhancing regular pathways and discouraging irregular migration: a discussion paper to inform future policy deliberations. Ağustos 21 , 2023 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/exploring_the_links_2019.pdf adresinden alındı.
- Ulusoy, O., Baldwin-Edwards, M. ve Last, T. (2019). Border policies and migrant deaths at the Turkish-Greek border. *New Perspectives on Turkey* (60), 3-32.
- UNHRC (2024). Afghanistan Situation: Voluntary Repatriation of Afghan Refugees. Mayıs 24, 2024 tarihinde <https://data.unhcr.org/en/country/pak> adresinden alındı.
- Van Houtum, H. ve Van Naerssen, T. (2002). Bordering, ordering, and othering. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 93(2), 125-136.
- Van Ngo, H., Calhoun, A., Worthington, C., Pyrch, T. ve Este, D. (2017). The Unravelling of Identities and Belonging: Criminal Gang Involvement of Youth from Immigrant Families. *Journal of International Migration and Integration*, 18(1), 63-84.
- Villalón, R. (2010). *Violence against Latina immigrants: Citizenship, inequality, and community*. NYU Press.
- Vogt, W. A. (2013). Crossing Mexico: Structural violence and the commodification of undocumented Central American migrants. *American Ethnologist*, 40(4), 764-780.
- Wagner, J. (2021). The European Union’s model of Integrated Border Management: preventing transnational threats, cross-border crime, and irregular migration in the context of the EU’s security policies and strategies. *Commonwealth & Comparative Politics*, 59(4), 424-448.
- Wagner, U., Tachtsoglou, S., Kotzur, P. F., Friehs, M. ve Kemmesies, U. (2020). Proportion of foreigners negatively predicts the prevalence of xenophobic hate crimes within German districts. *Social Psychology Quarterly*, 83(2), 195-205.
- Weber, H. (2015). National and regional proportion of immigrants and perceived threat of immigration: A three-level analysis in Western Europe. *International Journal of Comparative Sociology*, 56(2), 116-140.
- Witteveen, D. (2017). The rise of mainstream nationalism and xenophobia in Dutch politics. *Journal of Labor and Society*, 20(3), 373-378.

Worster, W.T. (2012). The evolving definition of the refugee in contemporary international law. *Berkeley J. Int'l L.*, 30(1), 101-167.

Zatz, M. S. ve Smith, H. (2012). Immigration, Crime, and Victimization: Rhetoric and Reality. *Annual Review of Law and Social Science*, 8(1), 141-159.

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF WEB OF SCIENCE PUBLICATIONS FOR RESEARCH ON SYRIAN REFUGEES STUDIES, 2013-2024

*Halim Baş**

Abstract

The study aims to examine the scientific processes of the 2011 civil war in Syria and the subsequent developments in articles on the concept of Syrian refugees between 2013 and 2024. The situation of the Syrian population, which is spread across many different countries, has resulted in numerous scientific studies and has been studied in various dimensions. Performance analysis, scientific mapping, and bibliometric analysis were carried out using the VOS viewer (1.6.18) and bibliometrix, a R studio software package tool. The sample area of the research consists of 2197 papers obtained from the Web of Science database and limited by articles. The results show that the publication process began in 2013 and has gained momentum since 2017 and peaked in 2021. The most commonly used keywords are “refugees”, “Syrian refugees,” “Syria,” “Turkey,” and “Lebanon.” Trend themes include “poverty,” “integration,” and “health.” The country with the highest number of publications and references is Türkiye.

Keywords: Refugee, Syrian, VOS viewer, Bibliometrix

*Assoc. Dr. Marmara University, Faculty of Economics/Department of Labor Economics and Industrial Relations. halimbass001@gmail.com ORCID: 0000-0002-4109-1696 DOI: 10.70045/mejrs.1485879

Received: May, 17, 2024
Accepted: July, 20, 2024

Copyright © 2020 ▪ Uluslararası Mülteci Hakları Derneği ▪ <http://mejrs.com>
ISSN 2149-4398 ▪ eISSN 2458-8962
Autumn 2024 ▪ 9(2) ▪ 89-110

SURİYELİ MÜLTECİLERLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE WEB OF SCIENCE YAYINLARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ, 2013-2024

Halim Baş*

Öz

Bu çalışma, 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaşın bilimsel süreçlerini ve 2013-2024 yılları arasında Suriyeli mülteciler kavramına dair makalelerdeki gelişmeleri incelemeyi amaçlamaktadır. Farklı ülkelere dağılmış durumda olan Suriye nüfusunun durumu, çok sayıda bilimsel çalışmanın konusu olmuş ve çeşitli boyutlarda incelenmiştir. Çalışmada performans analizi, bilimsel haritalama ve bibliyometrik analiz, VOS Viewer (1.6.18) ve bir R Studio yazılım paketi aracı olan bibliometrix kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem alanı, Web of Science veri tabanından elde edilen ve makalelerle sınırlı olan 2197 çalışmadan oluşmaktadır. Sonuçlar, yayın sürecinin 2013 yılında başladığını, 2017'den itibaren hız kazandığını ve 2021'de zirveye ulaştığını göstermektedir. En sık kullanılan anahtar kelimeler “mülteciler”, “Suriyeli mülteciler”, “Suriye”, “Türkiye” ve “Lübnan” olarak tespit edilmiştir. Eğilim temaları arasında “yoksulluk”, “entegrasyon” ve “sağlık” yer almaktadır. En fazla yayın ve referansa sahip olan ülke ise Türkiye'dir.

Anahtar Kelimeler: Mülteci, Suriyeli, VOS Viewer, Bibliometrix

*Doç. Dr. Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi/Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.
halimbas001@gmail.com ORCID: 0000-0002-4109-1696 DOI: 10.70045/mejrs.1485879

Başvuru Tarihi: Mayıs, 17, 2024
Kabul Tarihi: Temmuz, 20, 2024

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>
ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962
Güz 2024 • 9(2) • 89-110

Introduction

Migration is an issue that many factors can accompany. It is associated with social, economic, political, military, or natural cause and effect and has been dynamic on Earth for centuries. However, the forms of this dynamism are subject to different designations in light of the boundaries, laws, and rules drawn on Earth. The most popular of these are refugees and asylum seekers. According to the United Nations Migration Organization, asylum-seekers seek international protection. Persons who have formally applied for asylum status in their country of origin have yet to be accepted. In this context, refugees meet the criteria established by regional and international organizations, seek asylum in a country other than their nationality, and are entitled to protection from that country (UNHRC, 2005).

The concepts of refugees and asylum-seekers are more frequently referred to by the migration pattern that has emerged as a result of the civil war in Syria for 13 years. Despite the adversities, more than 6 million people have fled to neighboring countries. Türkiye, Lebanon, Jordan, Iraq and Egypt are the countries with the highest number of registered refugees, respectively. There are over 3 million registered Syrians in Türkiye (Refugees Association (Mülteciler Derneği), 2024), 1.5 million in Lebanon and over 600,000 in Jordan (UNHCR, 2024a; UNHCR, 2024b). The total number of unregistered persons is estimated to be more than 7 million, although it is unknown (European Court of Auditors, 2024). On the other hand, there are more than 1.1 million international protection applicants in relatively few European Union (EU) countries, most of whom are Syrian citizens (AP News, 2024). Among these countries, Türkiye has stated that its legislation protects people from the Syrian Arab Republic even if they apply for international protection with a “Temporary Protection Regulation” (Başbuğ, 2017, p. 142). However, the United States, which has the highest number of publications along with Turkey within the scope of the study, also has a temporary protection status. Despite the existence of an independent temporary protection law in Turkey and a law extended and implemented after 2016 in the United States, the term ‘refugee’ is frequently used in publication titles, especially in studies originating from this country.” Therefore, there is no unity of notions in the literature, and in Türkiye the term is legally used for those under temporary protection, while in other countries and in general literature the term refugees is used.

There is a mounting global concern about the process of migration to these countries and its consequences. In this context, the development of literature on Syrian refugees has been shaped from the outset by intersecting with different disciplines. While attention was focused in the early years on mental health needs and services to meet these needs (Abo-Hilal and Hoogstad, 2013, p.89; Quosh et al., 2013, p. 277; Hassan et al., 2016, p. 130), studies focused on physical diseases (Al-Ammouri and Ayoub, 2016, p. 300); access to health services (Doocy et al., 2016, p. 2), systematic violence (Yasmine and Moughalian, 2016, p. 28) and

the settlement and social integration of Syrians in 2016 and beyond (İçduygu and Şimşek, 2016, p.60). Subsequently, in the last few years, when the literature has reached its peak, studies have been carried out in a wide range of areas, such as the psychological well-being processes of university students (Şafak Ayvazoğlu and Kunuroğlu, 2021, p. 96), children's endurance and mental health (Dehnel et al., 2021, p. 421), a look at refugees on the axis of nationalism and citizenship (Güney, 2022, p. 520) and studies that reflect their position in the labor markets. (Ertorer, 2021, p. 2569). (Ertorer, 2021, p. 2569). Current literature has been produced in countries such as the quality of working life of Syrian refugee workers in the camp (Oweidat et al., 2024, p. 2), the impact of the socio-economic factors of Covid-19 on Syrians (Memişoğlu et al., 2024, p. 2) the economic crisis experiences of Syriani workers in non-governmental sectors (Mohammed, 2024, p. 321) and the cognitive and linguistic development of the Syrian refugees children (Yeter et al.; 2024, p. 2).

Many international studies on Syrian refugees have been conducted, but comprehensive literature on bibliometric analysis is absent. It is also intended to support literature through multiple supporting software tools for bibliometric analysis. From this perspective, another objective of the study is to identify and visualize trends in studies published in the field of Syrian refugees between 2011 and 2024.

Literatur Review

Bibliometric studies on Syrians are rare in the literature. When examining the literature, a distinction can be made between bibliometric studies with Syrians in the title and bibliometric and bibliography studies that indirectly focus on Syrians. There is only one study in the literature on this subject that uses a software tool. In this context, Atçeken and Dik (2023) analyzed Syrian migration between 2011 and 2021 by limiting it to the SSCI database and using Citespace software. Similarly, Sweileh (2018) conducted a bibliometric analysis of studies on Syrians and displaced persons using the Scopus database between 2011-2017 and emphasized the gaps in the literature. However, the subject of the study is not only Syrians. Tang and Zhang (2024) examined studies on the intercultural adaptation of global migrants using the WOS database, VOSviewer, CiteSpace, and Bibliometric analytical tools, and they used knowledge maps to cover the period between 1963 and 2022. Since the term Syrian refugee is also included in the concepts sought in this study, it is in line with the framework of the limit of this study.

In indirect studies, there are bibliometric analyses conducted without the use of software tools. In one of them, Çiçek (2023) conducted a bibliometric analysis of studies on Syrians who have been in Turkey for more than ten years and engaged in entrepreneurial activities. Tosun (2023), on the other hand, examined the postgraduate studies on the integration of Sy-

rians and analyzed the period between 2012 and 2022. As a result of the analysis, 76 master's and eight doctoral theses were studied, and a rich accumulation was reached. Polat and Turğa (2021) analyzed 430 articles published between 2011 and 2021 in qualitative and quantitative dimensions. Quantitative data were analyzed using situational analysis, and qualitative data were analyzed using content analysis. Karakartal and Kaylı (2022) examined the studies focusing on refugee women through bibliographic methods and analyzed 33 masters and one doctoral thesis on Syrian women who migrated to Turkey through document analysis. In the literature, bibliometric studies have gained relative momentum. Finally, Jittasatian and Eschstruth (2024) analyzed 845 studies on the refugee crisis in Europe between 2014 and 2022 using the Scopus database with the help of VOSviewer and Excel. The survey findings are classified under the headings of migration management and transition, acculturation studies, and economic studies of migration problems.

Research Method and Data Collection

In recent years, the preferred and essential alternative to quantitative studies is known as the bibliometric method. This method is the application of quantitative tools to bibliographic data. Bibliographic analysis is a type of analysis that offers the opportunity to examine different types of components together. In this context, the author writes the structural and social situation that constitutes the work's content, enabling him to explore the relationship between components such as country, institution, and subject as a whole and to have a detailed idea of the intellectual structure. (Donthu et al., 2021, p. 290). The bibliographic analysis consists of two parts. The first, performance analysis, focuses on performance and development trends based on author, institution, country, and source variables. (Donthu et al., 2021, p. 290). The second, scientific mapping, is visualizing a general field analysis. As a unit of analysis, it enables interpretation and guidance by exposing potential and trends through indicators to highlight the intellectual contributions reflected in the fields of expertise. (Chen, 2017, p. 8). In addition to bibliometric analysis, meta-analysis, and systematic literature scanning are used for broader and narrower studies. Studies in this field have shown that meta-analysis has been done for large-scale studies. (Nyugen et al., 2022, p. 2). Another type of analysis is systematic literature scanning, described as a classic method and preferred for analysis with a small number of studies. However, studies of both analysis methods in this field are also found in the literature. (Al-Oraibi et al., 2022, p. 140). Therefore, bibliometric analysis has been chosen to broadly analyze the accumulation in this field, using multiple software programs simultaneously, and to support the literature.

In this study titled bibliometric analysis of syrian refugees, it is appropriate to briefly touch on the concepts of refugees and asylum seekers in the general literature so that it can establish a relationship regarding the use of relevant keywords in the database. These two concepts

are used in the same and different senses, and there needs to be more clarity in national and international literature on this issue.

The definition of refugee, a term of significant weight, is based on the 1951 United Nations Convention Relating to the Status of Refugees. According to this pivotal convention, a refugee is “a person who has a well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership in a particular social group or political opinion and who has left his/her country and is unable or unwilling to return because of that fear; or a person who, if he/she does not have a nationality and is outside the country of his/her previous residence as a result of such events, is unable or unwilling to return because of that fear”. The term asylum seeker, on the other hand, is used for those who are candidates for refugee status and have the necessary conditions, but whose refugee status has not yet been approved by the relevant official authorities (Barkin, 2014, p. 334).

However, asylum is a right and is included in the category of rights subject to international agreements. At the same time, the right to asylum brings inevitable consequences, the most prominent of which is the temporary protection regime. The temporary protection regime or status is defined in the European Union Temporary Protection Directive. It is used as an interim solution model in the long-term solution of the refugee status (Çalık, 2015, p. 126). Law No. 6458, dated 2013, defined this status in Turkey, and Syrians were temporarily protected. However, since the terms refugee and asylum seeker are used more in the literature, the searched words are clustered around these two concepts.

The data for this study is obtained from the Web of Science (WOS) database. The keyword was “Syrian refugees”. The search was conducted using a combination of “or,” and a comprehensive search was carried out in the form of “Syrian asylum seeker,” “Syria asylum seeker,” or “Syria-asylum-seeker” to stream related publications. As a result of the search, all options other than the article’s publication were disabled, and 2197 documents were obtained to cover all works, especially without the language restriction. In addition, this study seeks answers to the following four basic research questions:

RQ 1: What is the volume and trajectory of academic publications on the issue of Syrian refugees

RQ 2. What is the scope of Syrian refugees literature between 2013-2024?

RQ 3: What is the intellectual structure of the research base underlying the Syrian refugees research?

RQ 4. What journals, authors, organizations and research articles have had the greatest influence on Syrian refugees research?

The study used the VOS viewer 1.6.18 software program with the R studio biblio-

metrix program. During the analysis, outputs were used for performance analysis with VOS viewer, and bibliometrix was preferred for visual mapping. Thus, the work’s composition in this field is presented with detailed information on the literature.

The studies were scanned using only the WOS database. WOS is an important index scanned by international journals. Thus, the study should have taken advantage of other indices, such as SCOPUS and national indexes, published on the subject. This reflects the study’s limitations.

Findings

In this study, basic information about Syrian refugees, publications, keywords, keyword collaboration, keyword trend titles, thematic map of keywords, collaboration world map, scientific publication numbers of countries, most cited countries, co-authorship network map, most productive authors; diagram of keywords, authors and journals, most productive journals and production numbers of journals by year are detailed under subheadings and in groups with the help of tables and figures.

The study’s findings are described in detail with the help of tables and shapes. Accordingly, the Sankey Diagram, which brings together the most commonly used keyword linkages, the effectiveness of authors and journals, cross-country cooperation, and inter-authorship partnerships with the most referenced publications, with keywords, authors, and journals, reflects in detail the work on Syrian refugees since 2013.

Identifying Bibliometric Information

Table 1 below shows the most basic information summarizing the study’s findings. Since 2013, when the issue of Syrian refugees began to be discussed, 2,197 articles have been published in 1,044 journals by 6,304 authors. The average annual number of publications is 199,72, and the average number of references used in 10.55 studies is 77,762. The number of single authors in the papers is 556, and the number of multiple authors is 1641.

Timespan	2013:2024
Sources (Journals, Books etc.)	1044
Documents	2197
Annual Growth Rate %	39,84
Document Avarage Age	3,57
Avarage citations per doc	10,55
References	77762

Authors	6304
Authors of single-authored docs	465
Single-authored docs	556
Co-Authors per Doc	3,6
International co-authorships %	34,05

Table 1: Basic Informations

Annual Scientific Production Information

There are 2197 articles in the Web of Science (WOS) database for 2013-2024, with the wave of migration that began due to the events in Syria. If you look at the study in more detail, only three articles were published in 2013. The study gained more momentum after 2014, exploded after 2017, and is expected to be the most productive year in terms of annual output in 2021. In the first four years, only 139 articles were published, 407 articles (18.5 percent) were produced in 2021, the year with the highest production, and more than half of all 1846 articles (54.1 percent) were produced over the last three years.

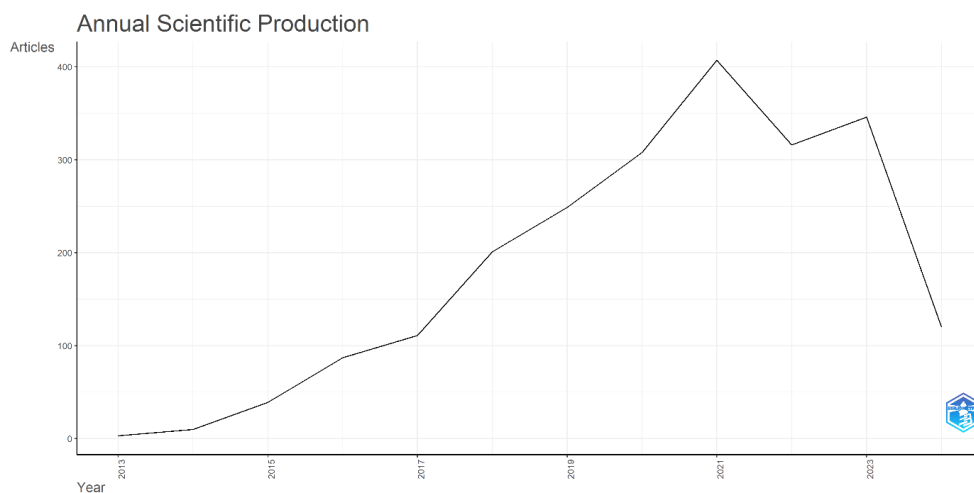

Figure 1. Syrian Refugees Publications Years

The significant increase in the number of articles since 2014 can be seen as a consequence of the fact that a substantial proportion of Syrian refugees have crossed the border to Türkiye, a nearby neighbor, and of Türkiye’s temporary protection status, 6458, issued in 2013. In addition, international researchers’ interest in Syrian refugees settling in Lebanon and Jordan has increased, and the number of publications has gained momentum.

Keywords

	Clusters	Keywords	Articles	Total Connection Strength
1	49	Refugees	526	1417
2	37	Syria refugees	564	1232
3	37	Syria	194	699
4	36	Turkey	231	660
5	35	Lebanon	152	495
6	34	Refugee	161	482
7	34	Jordan	129	441
8	28	Mental health	119	373
9	26	Migration	110	308
10	25	Depression	43	153
11	24	Integration	44	146
12	24	Displacement	36	139
13	23	Forced migration	49	136
14	22	Conflict	28	129
15	15	Syrians	38	118
16	11	Anxiety	30	116
17	10	Ptsd	34	116
18	6	Syrian	41	116
19	2	Gender	34	115
20	1	Trauma	36	113

Table 2: Keywords

When the keywords were examined with VOSviewer, the authors’ studies of at least three keyword uses were considered, and 482 references were identified. Table 2 lists the first twenty keywords and includes the number of items each is linked to in the set column. Accordingly, in 22 clusters, the total number of items with the first 20 keywords is 481. This num-

528 connections. Mental health 429 migration has 361 connections. The overall linkage of the keywords to the four countries has concentrated on the topics of mental health, depression, and post-traumatic stress disorder. Nevertheless, the connectivity of the keywords “refugees” remains relatively weak. Asylum policy, “refugees and asylum seekers,” “asylum-seekers,” and “Asylum” are generally referred to in studies in Turkey. Asylum seekers, which have a relatively more robust link between them (83), are used in literature in direct connection with the keywords “Turkey,” “integration,” “migrants,” “depression,” “anxiety,” and “mental health.”

On the other hand, the changes in the research papers included in the analysis in Figure 3 can be seen over time through keywords. The studies have been shaped by trending “urgent” topics up to 2017. To meet the needs of the social and economic migration costs, the actions of international organizations, civil society, and state institutions are concentrated around these urgencies. While the peak of the study is mental health and general health in 2021, integration and poverty are the top priorities, given that the prospects of recovery have been weakened more in recent years as they have become permanent.

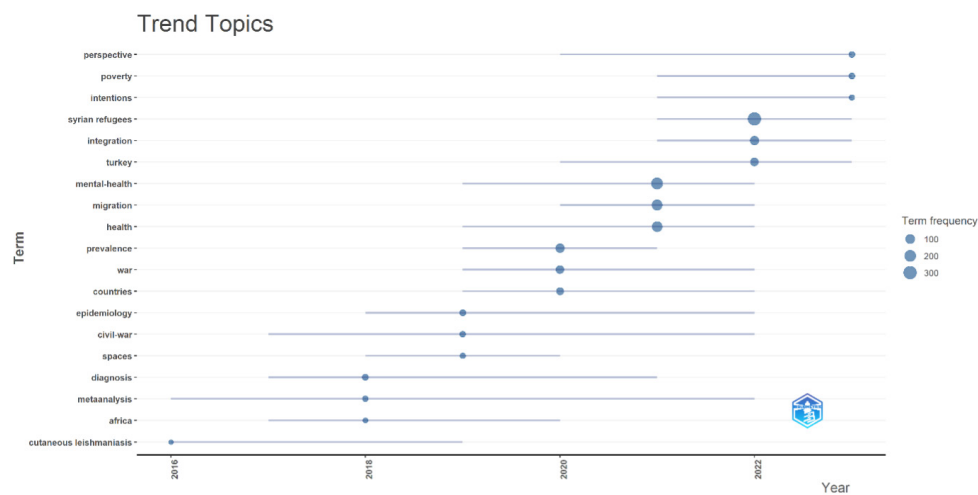

Figure 3. Keywords trend topics

The thematic map in Figure 4 is grateful for four parts. Thematic maps give clues about the development and relevance of themes in two dimensions: density and centralism. The thematic map is available in four sections: the engine themes are high density and low centralism; the core themes have low intensity and high centrism; the niche themes include high intensity, low centrism, and emerging/reducing themes, classified as low concentricity and

low density. (Bretas ve Alon, 2021). As seen on the thematic map, the motor theme focuses on mental health and its effects. It can also be said that post-traumatic stress disorders and studies on children are becoming increasingly tight, and literature, in particular, is shifting towards more current topics in this direction. New or declining themes include migration, immigrants, and Syrian refugees.

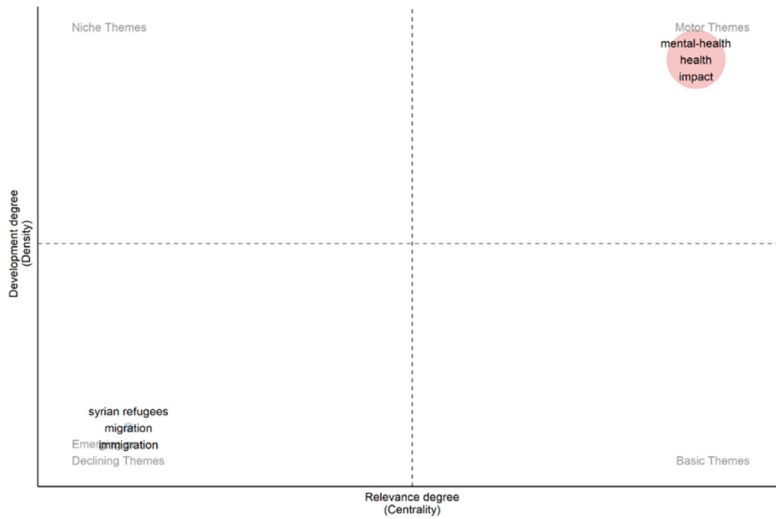

Figure 4. Thematic map of keywords

Countries/Regions

The collaboration world map represents the author's country-based relationships. The colors on the map also have different meanings. Colors give an idea of the intensity levels of relationships regarding clarity or clarity. Accordingly, bright colors are interpreted as weak relationships; dark colors are strong relationships, and gray colors lack connection. In Figure 5, the US is the strongest country in terms of connections. There are 65 connections from the United States to the United Kingdom, 70 to Lebanon, 60 to Jordan, and 27 to Germany. There are 58 connections from Türkiye to the United Kingdom, 55 to the US, and 28 to the Netherlands. In general, the circulation of connections between the continents of America, Africa, Europe, and Australia is more prominent. However, cooperation among academics in the USA, Türkiye, the UK, Canada, Germany, and the Netherlands has a higher potential.

Country Collaboration Map

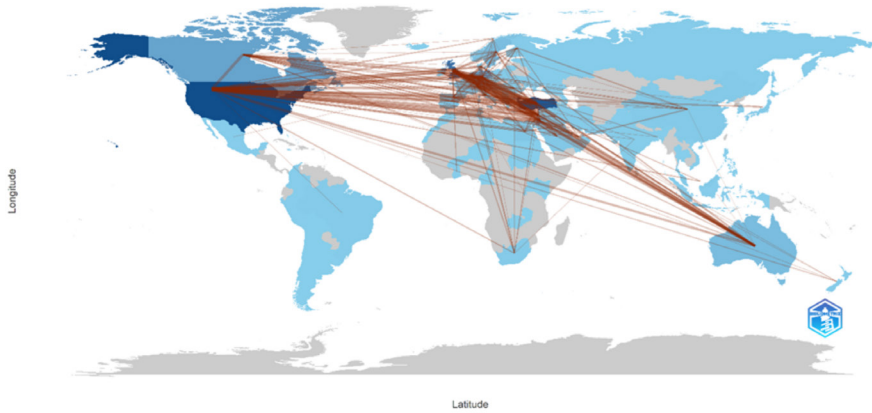

Figure 5. Collaboration world map

On the other hand, in terms of scientific production, countries with a high density of colours appear to stand out. Table 3 below shows the number of scientific outputs by country.

Country	Frequency
Turkey	1453
Usa	1417
Uk	863
Lebanon	579
Canada	572
Jordan	538
Germany	490
Netherlands	347
Sweden	172
Switzerland	162

Table 3. Countries' number of scientific production

When the publications in the countries where the corresponding authors are presented are subjected to a detailed examination as single/multi-country publications -this calculation was calculated using the data in Table 3- it is seen that the number of publications from Tur-

key (607) has the lowest multiple consultancy rate (0.190). In this context, the Netherlands (0.427), Jordan (0.412), and the United Kingdom (0.409) are in the top three in terms of multi-country publication rate.

References are essential in determining countries' influence on publications. According to figure 6; Türkiye, the United States, and the United Kingdom are ranked in the top three in terms of the number of articles quoted. Based on the number of references received, the number of publications in the countries concerned, and the high index of effectiveness resulting from journal publication.

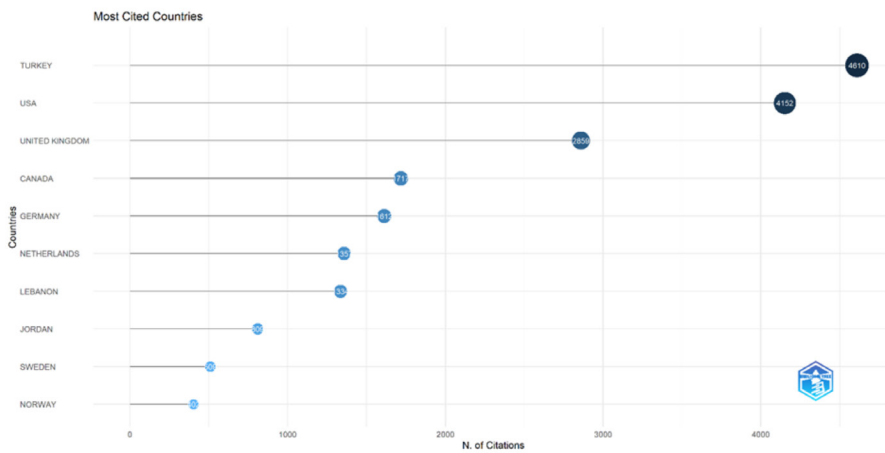

Figure 6. Most cited countries

Authors/Sources

A joint authorship network map describes a situation where a jointly published article is produced in a relevant scientific field, reflecting cooperation and interlinking. The information from such a map enables us to search for relevant scientific links and identify and connect more robust authors (Kemeç and Altınay, 2023, p. 6).

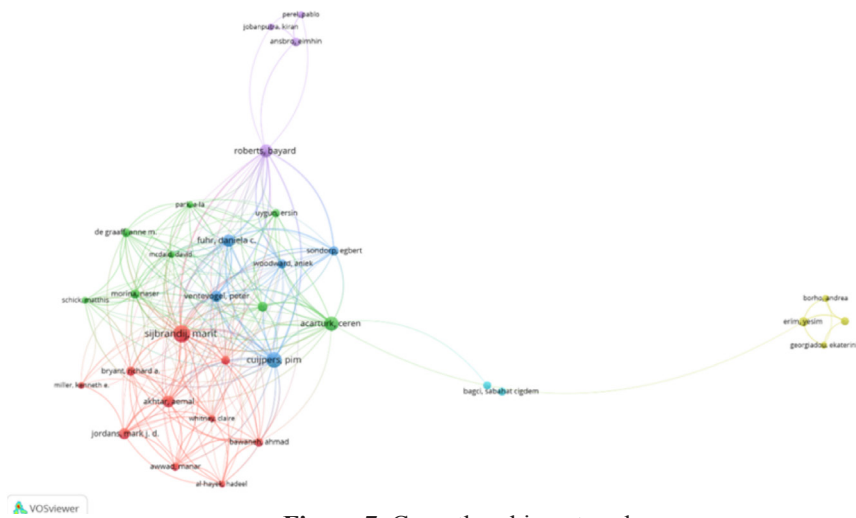

Figure 7. Co-authorship network map

During the joint authorship network mapping, 111 authors were listed among all publications, with at least five publications. Thirty-three authors, with the highest connectivity, then formed a map of the co-writing network. These authors are represented in different colors in six different clusters. Accordingly, Marit Sijbrandij, located in the red central node, has 22 connections. He studies clinical psychology at Vrije University. Second, the same university and Pim Cuijpers have 22 connections at the center of the blue node in the same area. Third is Bayard Roberts, who studies health systems at the London School of Hygiene and Tropical Medicine with 21 connections at the Purple Node Center, and Ceren Acartürk, who works in psychology at the Green Node Center at Koç University. The turquoise and yellow, the other hubs, are relatively weak in connection power.

Authors	Articles	Current Affiliation	Country	H-Index
Sijbrandij M	35	Vrije University	Netherlands	47
Cuijpers P	31	Vrije University	Netherlands	199
Acarturk C	27	Koç University	Türkiye	26
Fuhr Dc	20	Leibniz Institute	Germany	31
Roberts B	18	University of Illinois	USA	111

Table 4. The most productive authors

Table 4 lists the five authors with the most publications out of 6,304. The countries of the authors are the Netherlands (2), Turkey (1), the United States (1) and Germany (1). Among the top ten are Dutch (3), Turkish (2), and US (2) authors. Marit Sijbrandij from Vrije Universiteit has 35 articles. The author produces intensive studies in the field of clinical psychology on post-traumatic stress disorders. In his recent work, the author has published field studies on mental health services and interventions from Lebanon and Syria (Schoenberger et al., 2024, p. 2; Abi Ramia et al., 2024, p. 3).

The Sankey diagram, which shows the links between keywords, authors, and journals, is shown in Figure 8. The dimensions of the boxes in the Sankey diagram indicate the frequency of the theme’s appearance. The streams that connect each box symbolize the evolutionary orbits of the theme; the thicker the link line, the more influential the relationship between the two themes. (Xiao et al., 2022, p. 40). Accordingly, the most commonly used keywords are “refugees,” “mental health,” and “depression,” and these words are often used in the most widely published publication of Marit Sijbrandij (35).

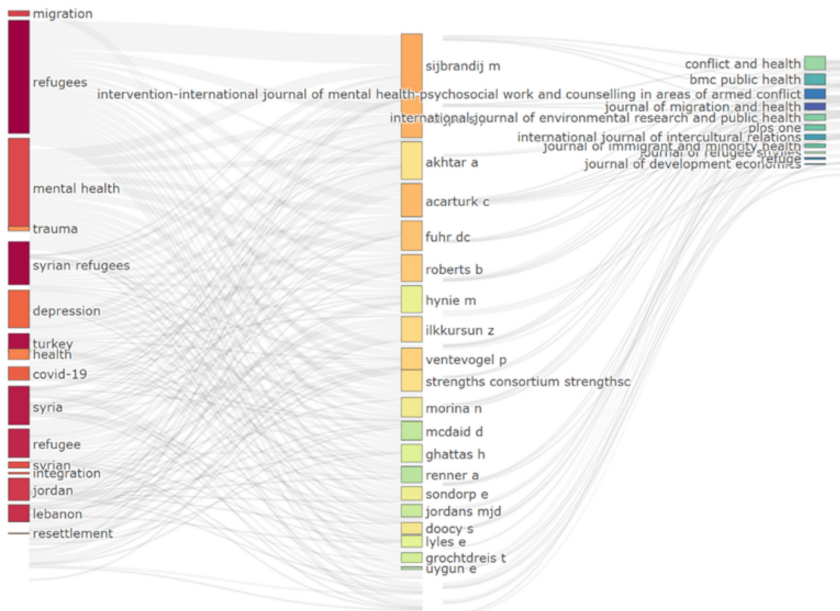

Figure 8. Sankey diagram of keywords, authors and journals

The Journal of Refugee Studies published the most articles (102) in the top ten journals, followed by Conflict and Health (63). In recent years, work directed at refugee and refugee health has gained considerable momentum rather than in journals with the name migration.

Sources	Articles
Journal Of Refugee Studies	297
Conflict And Health	292
International Migration	132
Plos One	119
International Journal Of Environmental Research And Public Health	118
Journal Of Ethnic And Migration Studies	74

Table 5. The most productive journals in terms of publishing numbers

Figure 9 shows the production of source journals over the years. Accordingly, the number of studies published in the Journal of Refugee Studies has tripled since 2020. Conflict and Health Journal has recorded a more balanced increase in the last ten years. The Journal of Ethnic and Migration also notes a more than tenfold increase in the previous four years. In this context, studies on ethnic elements of Syrian refugees have taken an essential place in literature.

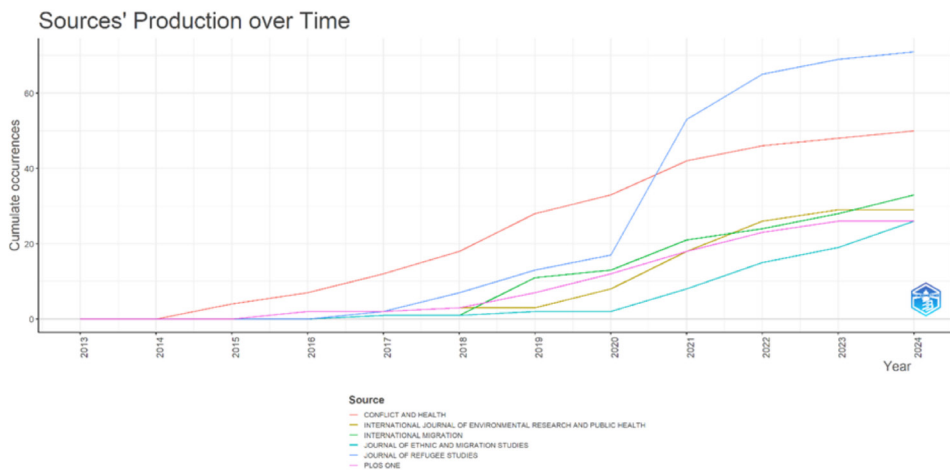

Figure 9. Number of sources production over time

Conclusion

The work on Syrian refugees has attracted increasing interest over the past few years. Numerous academic studies in many parts of the world that examine Syrian refugees/asylum seekers in a multidisciplinary manner have gained momentum since 2011. Therefore, it will be essential to see the points that the literature on the subject extends to in a holistic way and to have premises based on the gaps in the literature in studies to be conducted on Syrians. Considering their position in the world and the lack of long-term solutions for Syrians, this group will likely continue to find a place in academic studies regarding economic, social, cultural, and health aspects. The research in this area, which is still up to date, is at the intersection of many different disciplines, and the literature is expanding. In this study, the expanding literature was examined through the WOS database. The study used two different software programs: VOS viewer and R studio bibliometrix.

According to the results obtained, the most publications were produced in 2021. Regarding publications and references, the United States, Türkiye, and the United Kingdom follow. The most productive authors in this field work at universities in the Netherlands (3) and Türkiye (2). Syrian refugees are facing a growing trend towards the development of international cooperation in terms of access to health and education services comparable to those in other countries that host the most significant number of refugee populations. When the study results are briefly summarized, it is seen that mental health studies have comprehensive coverage in the recent literature. In this regard, the publications of psychology and health journals are especially gaining weight. In addition, the trending titles are poverty, integration, and health. Notably, these three concepts have gained intensity in the literature, especially in studies after 2020. In addition, Turkey is at the forefront of the citations received by countries. Therefore, it is revealed that the co-authorship networks established with Turkey have had significant results.

The limitation of this study is that it has an analysis of the WOS database. Therefore, it is thought that comparative studies on prominent Syrian refugees in different countries obtained from various databases such as Scopus, dimension.ai, lens.org, and other titles will significantly contribute to the literature.

References

- Abi Ramia, J., Abi Hana, R., Noun, P., Cuijpers, P., Carswell, K., Van't Hof, E., ... & El Chammay, R. (2024). Feasibility And Uptake Of A Digital Mental Health Intervention For Depression Among Lebanese And Syrian Displaced People in Lebanon: A Qualitative Study. *Frontiers in Public Health*, 11, 1293187. 1-14.
- Abo-Hilal, M., & Hoogstad, M. (2013). Syrian Mental Health Professionals As Refugees in Jordan: Establishing Mental Health Services For Fellow Refugees. *Intervention: International Journal Of Mental Health, Psychosocial Work & Counselling in Areas Of Armed Conflict*, 11 (1), 89–93.
- Al-Ammouri, I., & Ayoub, F. (2016). Heart Disease in Syrian Refugee Children: Experience At Jordan University Hospital. *Annals Of Global Health*, 82(2), 300-306.
- Al-Oraibi, A., Hassan, O., Chattopadhyay, K., & Nellums, L. B. (2022). The Prevalence Of Non-Communicable Diseases Among Syrian Refugees in Syria's Neighbouring Host Countries: A Systematic Review And Meta-Analysis. *Public Health*, 205, 139-149.
- AP News (2024). Asylum Seekers In Europe Reached A 7-Year High Last Year. Syrians And Afghans File Most Claims. <https://apnews.com/article/europe-migration-asylum-syria-afghanistan-turkey-6412d0c5471ed2224acfc5c5435623d2> 15.5.2024 retrieved from address.
- Atçeken, K., & Dik, E. (2023). The 11 Years bibliometric analysis of Syrian migration. *Journal of Identity and Migration Studies*, 17(1), 67-85.
- Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (1), 331-360.
- Başbuğ, Ş. (2017). Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancıların Karşılaştıkları Çalışma Sorununa İlişkin Bir İnceleme. *İş ve Hayat*, 3(6), 137-154.
- Bretas, V. P. G., & Alon, I. (2021). Franchising Research On Emerging Markets: Bibliometric and Contentanalyses. *Journal of Business Research*, 133, 51–65.
- Chen, C. (2017). Science Mapping: A Systematic Review Of The Literature. *Journal Of Data And Information Science*, 2(2), 1-40.
- Çalık, T. (2015). Sığınma hakkının korunması. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(1), 117-146.
- Çiçek, I. (2023). Bibliometric Analysis of Academic Studies on Syrian Immigrant Entrepreneurs Who Settled in Türkiye. In *Refugee and Immigrant Entrepreneurship: An Economic and Social Perspective from Türkiye* (pp. 89-145). Cham: Springer International Publishing.
- Dehnel, R., Dalky, H., Sudarsan, S., & Al-Delaimy, W. K. (2022). Resilience And Mental

Health Among Syrian Refugee Children in Jordan. *Journal Of Immigrant And Minority Health*, 24(2), 420-429.

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How To Conduct A Bibliometric Analysis: An Overview And Guidelines. *Journal Of Business Research*, 133, 285-296.

Ertorer, S. E. (2021). Asylum Regimes And Refugee Experiences Of Precarity: The Case Of Syrian Refugees in Turkey. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 2568-2592.

European Court of Auditors (2024). The Facility for Refugees in Turkey Beneficial for refugees and Host Communities, But Impact And Sustainability Not Yet Ensured. Special Report.

Güney, Ü. (2022). Syrian Refugees Between Turkish Nationalism And Citizenship. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 20(4), 519-532.

Hassan, G., Ventevogel, P., Jefee-Bahloul, H., Barkil-Oteo, A., & Kirmayer, L. J. (2016). Mental health and psychosocial wellbeing of Syrians Affected By Armed Conflict. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 25(2), 129-141.

İçduygu, A., & Şimşek, D. (2016). Syrian Refugees in Turkey: Towards Integration Policies. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 59-69.

Jittasatian, S., & Eschstruth, I. (2024). A Bibliometric Analysis of Scopus Publications for Research on European Migration Studies, 2014-2022. *Journal of International Studies*, Prince of Songkla University, 14(1), 141-161.

Karaban, I., Missler, M., Cheliuskina, K., Dobrova-Krol, N., Dückers, M., Frankova, I., ... & Mooren, T. (2024). Mental Health of Displaced Persons from Ukraine in The Netherlands: Risk and Protective Factors (NADIYA).

Karakartal, H., & Kaylı, D. S. (2022). Mülteci kadınlara odaklanan lisansüstü tezlere genel bakış: Bibliyografik bir analiz. *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 2(26), 421-438.

Kemeç, A., & Altınay, A. T. (2023). Sustainable energy research trend: A Bibliometric Analysis Using VOSviewer, RStudio Bibliometrix, and CiteSpace Software Tools. *Sustainability*, 15(4), 3618. 1-21.

Memişoğlu, F., Özkil, A., & Kılınç, T. (2024). The Socio-Economic Impact of the Covid-19 Pandemic on Syrian Refugees in Turkey. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1-20.

Mohammed, U. (2024). Caught in crises: Syrian Refugees in Türkiye's Labor Market. *International Journal of Migration, Health and Social Care*. 20(2), 320-336.

Mülteciler Derneği (2024). Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Şubat 2024. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> retrieved from address.

- Nguyen, T. P., Guajardo, M. G. U., Sahle, B. W., Renzaho, A. M., & Slewa-Younan, S. (2022). Prevalence of Common Mental Disorders in adult Syrian Refugees Resettled in High Income Western Countries: A Systematic Review And Meta-Analysis. *BMC Psychiatry*, 22, 1-15.
- Oweidat, I., Omari, A., ALBashtawy, M., Alrahbeni, T., Al-Mugheed, K., & Alsheikh, A. D. I. (2024). Factors Affecting the Quality of Working Life Among Nurses Caring for Syrian Refugee Camps in Jordan. *Human Resources for Health*, 22(1), 1-8
- Polat, Y., & Turğa, Z. (2021). Literature Analysis İn The Context Of Syrian Immigration From 2011 To The Present. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 24(2), 400-420.
- Quosh, C., Eloul, L., & Ajlani, R. (2013). Mental Health Of Refugees And Displaced Persons in Syria and Surrounding Countries: A Systematic Review. *Intervention Journal of Mental Health and Psychosocial Support in Conflict Affected Areas*, 11(3), 276-294.
- Safak-Ayvazoglu, A., & Kunuroglu, F. (2021). Acculturation Experiences And Psychological Well-Being Of Syrian Refugees Attending Universities in Turkey: A Qualitative Study. *Journal of Diversity in Higher Education*, 14(1), 96.
- Schoenberger, S. F., Schöenberg, K., Fuhr, D. C., Nesterko, Y., Glaesmer, H., Sondorp, E., ... & Roberts, B. (2024). Mental Healthcare Access among Resettled Syrian Refugees in Leipzig, Germany. *Cambridge Prisms: Global Mental Health*, 11, e25, 1-11.
- Sweileh, W. M. (2018). Bibliometric analysis of peer-reviewed literature on Syrian refugees and displaced people (2011–2017). *Conflict and Health*, 12, 1-4.
- Tang, L., & Zhang, C. A. (2024). Analysis and Mapping of Scientific Literature on Cross-Cultural Adaptation of Global Immigrants (1963–2022). *SAGE Open*, 14(2), 21582440241255684.
- Tosun, S. B. (2023). Suriyeli sığınmacıların sosyal uyumları konusunda yazılan lisansüstü tezlerinin bibliyometrik analizi. *Journal of Awareness (JoA)*, 8(3), 353-365.
- UNHCR (2024a). Lebanon- Needs at a Glance. <https://www.unhcr.org/lb/wp-content/uploads/sites/16/2024/03/At-a-glance-2024.pdf> retrieved from address.
- UNHCR (2024b). Total Registered Syrian Refugees. <https://data.unhcr.org/en/situations/syria/location/36> retrieved from address.
- United Nations High Commissioner For Refugee, Global Report 2005. Glossary.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2023). VOSviewer Manual. Manual for VOSviewer version, 1.6.20
- Xiao, Z., Qin, Y., Xu, Z., Antucheviciene, J., & Zavadskas, E. K. (2022). The Journal Buildings: A Bibliometric Analysis (2011–2021). *Buildings*, 12(1), 37–52.

Yasmine, R., & Moughalian, C. (2016). Systemic violence against Syrian Refugee Women and the Myth of Effective Intrapersonal Interventions. *Reproductive Health Matters*, 24(47), 27-35.

Yeter, Ö., Evcen, E., Rabagliati, H., & Özge, D. (2024). Understanding Cognitive and Language Development in Refugees: Evidence From Displaced Syrian Children in Turkey. *Cognitive Development*, 69, 101412. 1-18.

YOUNG SYRIANS' EXPERIENCES OF SOCIAL INTEGRATION IN THE TURKISH CITY OF GAZIANTEP*

*Zümrüt Sönmez***

Abstract

This article attempts to demonstrate refugees' experiences of social integration based on a case study conducted in 2017 among young male Syrians in the Turkish city of Gaziantep between the ages of 18-25. The field research included around 15 young males who were interviewed individually as well as five different groups of students who shared their experiences in groups meetings. Already a 'chaotic concept', integration gets more complicated today in the era of transnationalism in which people tend to remain mobile even after arriving to their destination through their networks that transcend national borders. This study aims to illustrate how Gaziantep turns into a multicultural city with refugees, who are mostly from Syria's second biggest city of Aleppo, creating their own locality that represents a different sociality, culture and way of living. It also argues how young Syrians' experiences of integration are strained at the crossroad of the temporality of their stay and the transnational character of their migratory behaviour. Even though as the time passes their alignment with the hosting society and culture grows naturally, their early experiences appear to make a lasting impact on their relationship with both the hosting country and the community.

Keywords: Syrian refugees, Temporary Protection, Integration, Social Adaptation, Turkey, Gaziantep

*This article is based on the master's dissertation titled "A Second Aleppo: Young Syrians' Experiences of Social Integration in the Turkish City of Gaziantep" which the author has written at SOAS, University of London in 2017.

**Independented researcher zumrutsonmez@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-7735-2886 DOI: 10.70045/mejrs.1493752

Received: May, 31, 2024

Accepted: December, 5, 2024

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>

ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962

Autumn 2024 • 9(2) • 113-143

SURİYELİ GENÇLERİN ENTEGRASYON TECRÜBELERİ: GAZİANTEP ÖRNEĞİ*

Zümrüt Sönmez**

Öz

Bu makale, Türkiye'nin Gaziantep şehrinde 18-25 yaş aralığındaki genç Suriyeli erkekler arasında 2017 yılında yapılan bir saha araştırmasına dayanarak mültecilerin sosyal entegrasyon deneyimlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Saha araştırması yaklaşık 15 genç ile yapılan bire bir röportajlardan ve beş farklı öğrenci grubuyla gerçekleştirilen toplantılardan oluşmaktadır. Zaten 'kaotik bir kavram' olan entegrasyon, insanların ulusal sınırları aşan sosyal ağları aracılığıyla varış noktalarına ulaştıktan sonra bile hareket halinde kalma eğiliminde olduğu uluslararası çağında daha da karmaşık hale gelmektedir. Bu çalışma, çoğunluğu Suriye'nin ikinci büyük şehri Halep'ten gelen mültecilerin, farklı bir sosyallığı, kültürü ve yaşam tarzını temsil eden kendi yerelliklerini yaratarak, Gaziantep'i nasıl iki kültürlü bir şehre dönüştürdüklerini göstermeyi amaçlamaktadır. Buna ek olarak bu araştırma genç Suriyelilerin entegrasyon deneyimlerinin, Türkiye'deki statülerinin geçiciliği ile göç davranışlarının ulusötesi karakteri arasındaki kavşakta nasıl gerginleştiğini de tartışmaktadır. Zaman geçtikçe ev sahibi toplumla ve kültürle uyumları doğal olarak gelişse de, bu araştırma ile sığınmacıların ilk deneyimlerinin hem ev sahibi ülke hem de toplumla ilişkileri üzerinde kalıcı bir etki yarattığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Mülteciler, Geçici Koruma, Entegrasyon, Sosyal Adaptasyon, Türkiye, Gaziantep

*Bu makale yazarın SOAS University of London'da 2017 yılında Migration and Diaspora Studies alanında yapmış olduğu "A Second Aleppo: Young Syrians' Experiences of Social Integration in the Turkish City of Gaziantep" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Bağımsız araştırmacı, zumrutsonmez@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-7735-2886 DOI: 10.70045/mejrs.1493752

Başvuru Tarihi: Mayıs, 31, 2024
Kabul Tarihi: Aralık, 5, 2024

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>
ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962
Güz 2024 • 9(2) • 113-143

1.Introduction

It all started when the unexpected revolutionary wind of the so-called “Arab Spring” that had already shaken Tunisia, Egypt and Libya made its way to Syria in March 2011. A nation-wide civil war started soon after the president Bashar al-Assad mobilised his military forces to oppress peaceful demonstrations. The fighting between the regime and the opposition groups has been continuing for the last 13 years, with the involvement of international actors and terror groups further worsening the situation (Al Jazeera, 2024).

The war in Syria is considered to have caused the largest humanitarian crisis of our time (UNHCR). According to the UK-based monitoring group The Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), at least 503,064 people have been killed by March 2023 (BBC, 2023). According to the United Nations Refugee Agency (UNHCR), over 14 million which is more than half the country’s pre-war population have been internally or internationally displaced. Nearly 5.5 million Syrians became refugees in neighbouring countries including Turkey, Jordan, Lebanon, Iraq and Egypt, while the remaining 7.2 million people were internally displaced and continue to live under dire conditions (UNHCR, 2024).

Their flight coincided with a global environment where mobility is considered “a threat, a disorder in the system, a thing to control” (Cresswell, 2006, p.26) with states and international instruments are first and foremost aimed at terminating it (Papadopoulos & Tsianos, 2013, p.180). The international protection and refugee regime that has focused on the ‘non-arrival policies’ since the end of the Cold War era was determined to keep refugees inside their own region or transit countries as long as possible while offering financial assistance and governance in return (Orchard & Miller, 2014; Aras et al, 2015, p.194).

However, Turkey made a significant shift from the global trend as well as its previous implementations by adopting an ‘open-door’ policy towards Syrians for an extended period (Aras et al, 2015, p.194). The country currently hosts the largest refugee population in the world with more than 3.1 million of Syrians making up over 3.5% of the country’s population (Turkish Interior Ministry, 2024).

The overwhelming majority of the Syrian refugees (%98.15) live in cities and towns across the country largely relying on their own resources. The refugee population particularly intensifies in southern cities near the Turkey-Syria border, where Syrian population makes up a large portion of the total population, which transforms the demography as well as the cultural landscape in cities such as Kilis (%31.2), Gaziantep (%16.6) and Sanliurfa (%12.59) ((Turkish Interior Ministry, 2024; Woods, 2016, p.15).

This article is based on field research focusing on daily lives and social relations of young male Syrian refugees in one of those southern cities, Gaziantep, which has quickly become a financial and social hub for Syrians with international and Syrian organizations moving their offices to the city. Gaziantep hosts almost half a million Syrian refugees, the highest number in the border region and the second highest number nationwide after Istanbul (Global Compact on Refugees, 2024).

Based on the accounts of those aged between 18 and 25, I will endeavour to understand young refugees' experiences in adapting to life in exile. Largely adopting Castels et al (2002, p.113)'s definition of integration as 'process of adaptation', I will use the terms adaptation and integration interchangeably. While acknowledging the policy implications of the concept of integration, my aim is to find out the forms of agency that refugees themselves employ in order to engage in social spaces and to tackle the challenges that may occur in accessing the wider society.

After briefly reflecting on my methodology and field research, I will begin with a theoretical framework by engaging with the academic debate around integration as well as transnationalism which challenges the traditional understanding of integration by recognizing the increasing tendency of migrant populations to remain mobile, retaining multiple attachments and identities (Van Hear, 2006; Vertovec, 2010). Considering youth as the centre of 'continuity and change in any context' (Ensor, 2013, p.13) my research is aimed at contributing to the literature that has so far given little attention to the perspectives of the young refugees (Omar, 2009, p.116; Sirriyeh, 2007). Like Simsek (2018), I also use the term 'refugee' as a socially accepted identification rather than a legal term given the complicated nature of Syrians' legal status in Turkey.

Secondly, I will analyse the outcomes of my field research by further engaging with the literature. Splitting the section into two parts, I will first look at the production of locality that has turned the Turkish city into a Syrian hub for refugees. This can be seen inevitable due to the concentration of a large multitude of refugee populations in the area. However, my findings suggest that community formation also emerges as a survival strategy mainly based on socioeconomic reasons and aimed at avoiding conflict with the hosting society. The second part of this section will be dedicated to find out young Syrians' responses to the challenges faced in integrating into wider society in different aspects of their lives. Here, different strategies of young Syrian men and the impacts of transnational behaviour will be analysed in terms of legal status, language, education, employment, social participation etc.

However, as I will finally argue, young Syrians in Gaziantep increasingly turn in on their own community, which risks leading to isolation and exclusion. Young refugees endeavour

to utilise their time in Turkey through education and social activities, however there is not enough aspiration for integrating into wider society.

2.Methodology

2.1 Reflections on the Field Research

I utilized a qualitative method as the overall aim of this study is to understand in depth from the young Syrians' perspectives of social adaptation in the Turkish city of Gaziantep. Primary data has been collected through participant observations, semi-structured and open interviews conducted during a two-week field research in Gaziantep in the summer of 2017. I interviewed 15 young Syrian males aged between 18 and 25 individually. I also held meetings with five voluntary student groups, attended by 8 to 18 participants. Additionally, I conducted formal and informal interviews with representatives from five Syrian and Turkish NGOs as well as academics and municipal officers whom I met during my research.

I connected with my research participants through a young Syrian couple, both of which are university students based in Gaziantep. Except for a few that took place in a one-to-one concept, my interviews were carried out in the presence of at least one common Syrian friend. I have repeatedly met with some of my research participants on different occasions including home gatherings and public events, which helped create a sense of trust between us, so my participants could feel comfortable to engage with the research project. On these occasions, I also had a chance to observe how they interacted with others and the social space they occupied.

The interviews and meetings took place in Arabic, Turkish and English based on the language preference of the participants. I preferred receiving help with Arabic from family members or friends of the interviewees instead of a professional translator thinking it could be uncomfortable for them to talk about their issues in front of a stranger. I also had the chance to observe their skills in Turkish and their perception about learning the local language, which is considered as one of the indicators of integration (Ager & Strang, 2008).

As Allsopp (2017:157) underlines there is a common perception about refugee men being reluctant to share their 'vulnerability' with researchers. As a female researcher, I was aware that could cause discomfort and overshadow our interviews. I felt some restraints in a few cases when my male respondents were telling me about their experiences of the war back in Syria and their feelings of being criticized for escaping to safety instead of fighting for their cause. I was interrupted or not allowed to audio record such exchanges. Some of them were also not willing to sign the consent form due to security reasons and I was given verbal

consent instead. However, these reactions were few and did not jeopardise the completion of our interviews. I have used their accounts anonymously in this paper upon their request.

My particular interest in the experiences of male Syrians stemmed from the proposition that they are more likely to be exposed to wider society due to their socially constructed roles as ‘breadwinners’. Moreover, being portrayed as a ‘potential threat’ in mainstream media, refugee men coming from a recently militarised country would have different challenges in coping with ‘vulnerability’ that is immanent in the state of displacement (Allsopp, 2017:159).

My research focuses only on Syrians living outside refugee camps relying on their own financial capacities, which vary drastically, taking place in central Gaziantep excluding the rural areas and villages. The interviewees included university students, high school graduates applying for universities in Turkey and those working in a variety of sectors. They are divergent in their views, with ethnic backgrounds ranging from Arab, Kurd and Turkmen representing in large part Syria’s diverse population (Hokayem, 2013:17). Each of these ethnicities is inherited in Turkey as well as in Gaziantep. Therefore, I paid attention to the differences in their responses to same questions on befriending and hanging out with Turks, difficulties in learning Turkish, experience in applying for and studying in Turkish universities, experiences of exclusion or discrimination etc.

Finally, I acknowledge that my participants who are mainly from a Sunni Muslim background fall short to represent the entire religious diversity of Syrian people which include Alawite, Christian, Shia and other minorities (Hokayem, 2013:17). Yet, it is also important to note that neither religious and political affiliations nor sexual orientations have been particularly questioned during our conversations due to the limit in scope and the perceived irrelevance in focus. Although further studies may reveal different aspects, my findings suggest that the challenges in social adaptation of young Syrians evolve around several main issues such as language, employment, education, legal status, and discrimination, which are fundamental and widely common among displaced groups.

2.2. Theoretical Framework: Integration in the Era of Transnationalism

Integration is seen as a “chaotic concept” that is “individualized, contested and contextual” (Robinson, 1998, p.118, cited in Ager & Strang, 2008, p.167). Despite being popularly used, its meaning is perceived differently. As Castles et al (2002, p.114) reaffirms “there is no single, generally accepted definition, theory or model of immigrant and refugee integration. The concept continues to be controversial and hotly debated”. Castles et al (2002, p.113) indicates that integration is tended to be perceived as ‘a one-way process’ that requires migrants to blend in the receiving ‘culture and society’ by abandoning their own. However, the literature

suggests that it is 'a two-way process' that necessitates adaptation both by newcomers as well as the existing society which should allow immigrants to access labour market and services as well as participation in social life.

This definition refers to the process that changes the relationship between newcomers and locals who happen to live together in a country. By this, not only migrants but the receiving society also transforms by adapting to a more multicultural life or preventing discrimination. This contextualisation necessitates responsibility sharing in case of a failure in the integration process (Spencer & Cooper, 2006, p.14).

The Global Commission on International Migration (GCIM, 2005, p.44 cited in Koser, 2007, p.25) emphasizes on a commitment for collaboration both by migrant and non-migrant members of the society in terms of respecting and adapting to each other, paving the way for 'positive and peaceful' interaction. It describes the concept as a process that results in the acceptance of immigrants into wider society whether as individuals or as groups (Koser, 2007, p.25)

Ager and Strang (2008) also approaches the concept as "a long-term two-way process". The authors refer to a change that "relates both to the conditions for and the actual participation of refugees in all aspects of life of the country of durable asylum as well as to refugees' own sense of belonging and membership" (ECRE 1999, p.4 cited in Ager & Strang, 2008, p.177). Rather than the insertion of a migrant group in the host society, integration should be seen as a "process of mutual accommodation" that can be facilitated by social connections between refugees and those receiving them (Ager & Strang, 2008, p.177).

The authors emphasize that access to adequate housing, education, employment, and health care services as necessary factors for successful integration. Additionally, the process requires a set of 'facilitators' consisting of refugees' ability to speak the main language and sufficient knowledge of the culture of the hosting society. Refugees should also be granted certain rights and entitlements and physical security, which would also help them to have a sense of belonging and willingness to contribute to the society (Ager & Strang, 2008, p.177).

The most debated among their set of indicators is the concept of citizenship, which is emphasized by the large part of literature around integration. Although, the understanding of citizenship can vary in different cultural and political contexts (Ager & Strang, 2008, p.173), it is widely considered as "an essential prerequisite for integration" that grants full participation in the social and political sphere (Duke et al., 1999, cited in Ager & Strang, 2008, p.174). For Koser (2007, p.22), citizenship is one way that ends the state of migranthood. As migrant is defined by "leaving the territory of one nation-state and arriving in another" (Bauder, 2013,

p.56-62), the membership to a territorially identified society is restored through ‘citizenship’, which reaffirms nation-state being a “legitimate agent of inclusion and exclusion” (Ehrkamp & Leitner, 2003, p.144).

Ager and Strang (2008, p.176) highlight that refugees can be fully integrated if only given the same rights. Being granted equal rights is seen necessary especially by migrants themselves in order to be respected and viewed as entitled members of society so that they can live together harmoniously (Simsek, 2018). An example of societal conflict in this regard is that refugees who depend on government benefits because of having no access to labour market are viewed as ‘scroungers’ by the rest of the host society.

The general persuasion in the literature is to contextualise citizenship either as a reward for ‘successful integration’ or as a tool to achieve it (Smyth et al., 2010, p.412). However, there is an increasing awareness about situations where citizenship is not desired or the fact that many refugees would not qualify the requirements of citizenship (Smyth et al., 2010, p.413). Also, it is argued that official citizenship may not necessarily create a sense of belonging (Sirriyeh, 2007, p.7).

The question is whether the traditional understanding of citizenship can comprehend the needs of today’s transnational migrants. Some scholars attempt to replace the traditional understanding of ‘citizenship’ with “social practices” and “acts of citizenship” (Isin & Nielsen, 2008; Turner, 1993; McNevin, 2011) as a much broader concept of rights and sense of belonging that enact social and political participation. As McNevin (2011, p.139) suggests, by involving in the essential means of citizenship by practice, refugees can overcome their legally defined state of exclusion.

This idea is widely embraced by scholars of ‘transnationalism’ who believe in the co-existence of multiple belongings with integration. Acknowledging that people in the global world are becoming increasingly mobile, migration related literature has shifted its focus on transnational relations and attachments that transcend national borders (Vertovec, 2010, p.574). In contrast to assimilation, this approach appreciates that migrants may strongly retain attachments to their country of origin while integrating into the receiving society (Spencer & Cooper, 2006; Finney & Simpson, 2009; Vertovec, 2010).

As Van Hear (2006, p.14) points out “transnationalism” emerges as a solution preferred by migrants who remain mobile through their transnational relations. Portes (1997 cited in Koser, 2007, p.108) describes transnational communities as multilingual, moving between cultures, pursuing households in two countries, as they maintain financial, cultural and political interests that necessitate their existence in both. Furthermore, transnationalism transforms

social life by allowing the formation of new social and cultural configurations and multiple identifications that transcend borders. Transnational migrants also produce hybrid cultures by blending their own in new contexts. They represent a significant source for economic and political contribution for their country of origin as well as the hosting society (Koser, 2007, p.108)

It is also suggested that people now increasingly tend to escape the bounds of political categories such as citizen or migrant, and transnationalism becomes a way out of these binaries. In practice, the concept of dual citizenship emerges as a result, with nationhood becoming 'an instrumental attachment' instead of 'emotional attribute' (Castles & Miller, 2009, p.44; Agamben, 1995, p.117-118). On the other hand, it is difficult to determine to what extent migrant populations employ transnational behaviour. The subject requires more empirical studies on different experiences in which they negotiate their lives while maintaining attachments in both countries of origin and destination (Castles & Miller, 2009). The intersection between integration and transnationalism engenders a need to understand how transnational links influence migrant's strategies in participating within a new national context and the ways in which they navigate between one and another (Smyth et al., 2010, p.413).

Previous research (Akcapar and Şimşek, 2018; Şimşek, 2020 cited in Aydoğan 2023) on the experiences of Syrian refugees highlights that their integration has so far been "class-based" as those who have better resources find it easier to adapt to Turkish society. Additionally, the government criteria to obtain Turkish citizenship is based on certain requirements for 'legal residence, work, level of education, wealth' while leaving out other qualities including 'intention to stay, socio-cultural anchorage, language' etc. In the case of Syrians in Turkey, while citizenship is an invaluable instrument in their integration and harmonization process, it does not necessarily guarantee sense of belonging to wider society or nation. Instead, their individual experiences of adaptation to the hosting community play a more significant role in their integration process (Aydoğan, 2023, p.90).

3.Findings

3.1.1 Gaziantep as the 'Second Aleppo'

3.1.1.1 Twin Cities

"I like it here. It's like 'second Aleppo'" says a young Syrian refugee when asked about his new life in Gaziantep. With its historic grand bazaar in the old town and its castle that resembles the one in Aleppo, Gaziantep feels like home for Syrians. Not only in historical sites, in

neighbourhoods like Guneykent wherein I stayed during my field research in a charity accommodation for Syrians, signs of the reproduction of a different culture confuses you about where you are. With many Syrians living there, the area is also explicitly multi-lingual, which makes it possible to spend a day without speaking a word in Turkish.

Then comes food. Although Gaziantep's world-famous kitchen is like Aleppo's, Syrians have their own locations such as cafes, restaurants and markets that offer affordable cigarettes and other local products channelled through the border. These locations appeal mostly to the Syrians in the city, although many of my young research participants told me that they enjoy Turkish ones too. Nonetheless, these places represent a 'taste of home', where they feel more comfortable to spend time.

As Lefebvre (1991) suggests, "space is a production", shaped by social relations and struggles between people. It is a contested concept while being constantly shaped by its inhabitants. For Vertovec (1999), transnationalism emerges out of "diaspora consciousness" or as a way of reproduction of the culture in exile (cited in Al-Ali & Koser, 2002, p.2; also see Greiner, 2010). It is displayed by "the reconstruction of places and localities" when migrant populations begin transforming the societies they live amongst "to be reminiscent of their own place of origin" (Koser, 2007, p.108).

Syrians in Gaziantep are making a space of their own. Being located only an hour's drive from the Syrian border; Gaziantep is not only geographically close to Aleppo, but also culturally. They are historically considered 'twin cities' with a shared history, as both once were parts of Ottoman province of Haleb (Sak, 2012). Being one of the three main economic hubs of the Ottoman Empire, Aleppo emerged as a transit centre of trade between Europe and the East until the late 18th century. In the early 20th century, the city was cut off from the Empire by the then-imperial powers France and Great Britain, which demarcated the borders of modern Syria (BBC, 2016).

Yet, they were not separated completely. There were families split over both countries that have maintained social linkage that transcends borders for decades. Cross border trade between the two countries continued while both Syrian and Turkish business people travel in and out regularly. After the visa-free regime was implemented in 2009, human mobility increased with many Syrians coming for shopping in Gaziantep daily (Sak, 2012; Buyukkosedere, 2016).

When the conflict in Syria began generating mass displacement, Gaziantep was already one of the best destinations to migrate for many Aleppons not only because of the geographical proximity but also due to long established networks and socio-economic links between the

two cities (Demirbaş & Akyiğit, 2018; Kaya, 2017; Chatty, 2015; Orhan, 2014; Ozerdem, 2015). Turkey and Syria shares a border that extends 909 kilometres with large family connections split between the two countries (Kaya, 2017, p.10-11)

As Zaman (2015, p.24) puts, “The rupture of displacement further affords displaced people in the Middle East the possibility to re-imagine or re-energize past traditions as well as having access to a shared cultural capital, which transcend borders across the region”. Turkish people’s kind reception of Syrian refugees was based on cultural and religious motivations such as hospitality, brotherhood, the *ensar* and *muhajir* relationship – a concept drawn from the first mass migration in Islamic culture (Zaman, 2015, p.1).

Except for linguistic differences the two communities had a lot in common, even referring each other as ‘relatives’ (Ozerdem, 2015). Overall, Syria’s different ethnic and religious communities including Arabs, Kurds, Turkmens, and Sunnis and Alawites found their extensions in Turkey’s multicultural southeast along the border. People in Turkish border cities like Gaziantep provided Syrians with food, clothing, shelter, and even opened their houses to refugees. These networks also helped create wider sympathy towards Syrians throughout society (Kaya, 2017; Orhan, 2014, p.16).

Although this exemplary solidarity can still be found in the region, the initial optimism in the mainstream rhetoric has worn off with much emphasis being made on differences, rather than commonalities. This has largely resulted because of the protracted period of the situation that has exhausted social and economic resources of the refugees as well as the hosting society. Housing prices increased dramatically in the city due to the arrival of Syrians; even locals have difficulty in affording to rent or buy. Refugees filled the shortage of unskilled workers in construction and agricultural sectors, however, average wages dropped for local workers with refugees settling for cheap labour. On the local level, a strain is also felt on public institutions as Syrians are granted free access to education and health services, as well as access to common areas such as parks that are widely used by Syrians (Ozerdem, 2015).

3.1.2. Communal Networks as a Challenge to Integration

As discussed by Ehrkamp and Leitner (2006; also see Sirriyeh, 2007, p.16) migrants produce symbolic spaces of their own in order to develop a sense of belonging sometimes even among hostile societies. Besides, hosting societies are heterogeneous as some parts can be friendly while some others are unwelcoming (Sirriyeh, 2007, p.16). It is particularly evident in the experiences of young refugees that they can find locations in which they feel accepted. Even those without networks can identify themselves through the cultural reproduction and other social formations (Sirriyeh, 2007, p.16-17).

Castles and Miller (2009, p.229-230) argue that such formations and reproduction of spaces seem to be born inevitably as an outcome of migration. Adding a new cultural aspect and dynamism to the city's landscape, they renew and enrich urban life and culture. However, they also may cause conflicts between communities by further alienating one another.

During our interviews, young Syrians echoed such disputes that complicate their integration, as a 24-year old Syrian who is working in an NGO told me:

"I want more integration. Gaziantep is like Aleppo. Syrians live here like they live in Aleppo. They stay outside until late hours, which Turks do not like."

Some blame the number of refugees being too high, and that the concentration of a large population in one place makes them look too visible. As another young male refugee at the age of 23 put:

"I think the main problem here is the number of Syrians... It's too many. Maybe it could have been better for all of us if they were all spread other parts of the country. We could have integrated better."

One participant compared Gaziantep with Istanbul:

"I went to Istanbul for a couple of weeks. There were many people from different countries since Istanbul is a touristic city. And I did not feel different. I felt more comfortable in Istanbul than Gaziantep. Maybe because the people in Istanbul got used to see strangers around and grew more tolerant, I don't know."

Although Istanbul is currently hosting the biggest number of Syrians (530.748) they make up only 3.28 per cent of the metropole's total population of more than 15.6 million. While in Gaziantep, there are 429.183 Syrians comprising 16.6 per cent of nearly 2 million people living in the city (Data of Interior Ministry cited in Multeciler.org, 2024). Although it has received large numbers of internal migrants since 1950s, Gaziantep was comparatively unfamiliar with international migration (Geniş & Adaş, 2011) before Syrians.

Social adaptation seems easier in cities where there are less Syrians. However, they still prefer Gaziantep to other cities for its proximity to Syria, which enables cross-border mobility, as well as the sense of security and belonging drawn from communal networks. However, as Demirbaş & Akyigit (2018) underlines the quality and integrity of these networks should be taken into consideration. Social and communal networks can also have negative impacts on refugees by creating social ghettos, influencing criminal behaviour, abuse, exploitation and

even human trafficking. Such cases have been documented in Turkey especially in the cities with large refugee populations.

Although such cases have not come up in our interviews, some of my participants expressed discomfort with feeling 'too visible' because of the large number of Syrians in Gaziantep. However, they also admit that the city remains as the best location, as one participant puts:

"Here, in Gaziantep there are a lot of Syrians, so they have connections. It is much easier to work here. They are afraid to move out of Gaziantep because in somewhere else there may not be anybody to even speak Arabic."

Gaziantep is the industrial hub of south-eastern Turkey, performing above average in economic development compared to any other city in the region (Geniş & Adaş, 2011). Therefore, despite the challenges and the financial burden caused by the influx, the city provides better job opportunities. Moreover, Syrians also contribute to the economy by owning businesses that create jobs as well as boosting consumption growth. A study (Askin, 2017) found that "one in three newly established foreign firms in Turkey in 2017 was owned by Syrians, reaching 2.4% of all new companies in 2015" many of which are operating in the south-eastern region, with Gaziantep being the centre of export, boosted by Syrian entrepreneurship to the Middle East and North Africa.

The city is also the centre for community-based organisations created by Syrians themselves. Although I was not able to find an official number of Syrian NGOs as they are registered as Turkish entities, a Syrian NGO representative told me that as of 2017 there were around 1800 international and local NGOs operating in Gaziantep to address the needs of refugees. These civil initiatives constitute a form of 'social capital' (Putnam, 1996, p.56 cited in Zetter et al, 2006, p.9) bringing 'networks, norms and trust' together and "enable participants to act together more effectively to pursue shared objectives". They also provide resources and career opportunities, which appeal particularly to young Syrians (Field Notes, 2017).

3.1.3. Integrating into What?

Focusing on the role of social networks in the experience of Syrians in urban Jordan, Stevens (2016, p.51) describes Syria's pre-war society as a combination of overlapping identities based on "religion, ethnicity, and region or origin, family and class". These networks have historically been utilised to generate solidarity and protection especially in times of crises. Social formations have also played a key role in the build-up of the ongoing uprising in the country as religious, sectarian or ethnic groups demonstrating different reactions to the conflict, which largely represent the pre-war politics of these groups (Hokayem, 2013, p.41-49).

Although these pre-established formations continue to exist in the diaspora, they are reconfigured with the involvement of new actors and circumstances in a different societal context (Stevens, 2016, p.51). As one refugee from the Syrian city of Homs told me, he did not come across with Kurds back in his hometown. He is a 19 year-old working in manual labour and says he has made many Kurdish friends from Syria since migrating to Gaziantep. He described some sort of ‘inter-community integration’ among Syrians as;

“Those from other Syrian cities are integrating into Aleppo guys because they are the majority”.

Social networks also serve as the source of information, which assist groups and individuals to access ‘symbolic and material resources’ and to develop their ‘social wellbeing’ (Simsek, 2018). Although they can facilitate the adaptation of newcomers into the hosting society, they can also lead to the propagation and consolidation of misconceptions among migrant communities through the transmission of negative experiences. Reflecting on this issue, another male refugee pointed out:

“In Mugla (a touristic city with few refugees in the Aegean part of Turkey), I was more encouraged to go and speak to Turkish people. But, here in Gaziantep, I don’t have that courage anymore. I think it is because it has been four or five years since many Syrians started living here and they keep saying that Gaziantepians are not friendly; that discourages you.”

Hosting the highest number of refugees in the world since 2015, Turkey has been witnessing an increasing anti-refugee sentiment, which challenges its integration capacity (Karacay, 2024). In the case of Syrians in Gaziantep, transnational locations appear as ‘comfort zones’ (Schiller, 2014) where they can escape from challenges of communication, potential conflicts as well as change of their perception of others (Daley, 2007, p.166). Hostility directed by some members of the hosting society towards refugees is identified as a significant barrier to integration as it hinders the building of ‘social bridges’ between the two communities (Spencer & Cooper, 2006). Receiving negative reactions, migrants and refugees turn to their own networks, ‘social bonds’ (Ager & Strang, 2008) and community-based organisations seeking emotional or practical support (Griffiths et al., 2005, Zetter et al., 2005 cited in Beirens et al., 2007, p.225).

However, this can be perceived as refugees’ unwillingness to become part of the wider society while the closed nature of some of these networks pose a danger of further isolation and discrimination (Beirens et al., 2007, p.225). Focusing on migrants’ comfort zones, Schiller et al (2005) argues that migrant groups are seen as ‘others’ when categorised through the ‘ethnic lens of national discourse’. Although all of us have our own ‘comfort zones’, places

and circles we like to live in, our choices are considered “as refusing to integrate and a threat to the social fabric of the nation” when looked through an ethnic perception (Citation from Schiller, 2014). Considering that those of Turkish origin (Turkmen) among Syrian refugees have fewer problems in accessing the host society due to better language skills (Field Notes, 2017), this locality can be alienated for being ‘Arab’ in case of further isolation.

3.2. Young Syrians’ Experiences of Integration

3.2.1 Temporary Legality

Giving a brief overview of Turkey’s legal framework for Syrian refugees will help to understand the experiences of the focus group of this research. Being one of the signatories of the international treaties such as the 1951 Geneva Convention and the 1967 Protocol relating to the status of refugees (UNHCR, 2015), Turkey upholds geographical limitation that grants only those coming from Europe with refugee status. The country respects and practices non-refoulement policy, however, non-European migrants are expected to be resettled in a third country or returned to their country of origin (Kilberg, 2014; DGMM, 2016).

Consequently, Syrians were initially taken in as ‘guests’ (Kirişçi, 2014, p.7), which is a rather cultural description and does not necessarily carry a legal commitment (Zaman, 2015, p.21). In November 2011, the Turkish government started granting temporary protection status to Syrians and Palestinians who were displaced from Syria. Two years later, further steps were taken to constitute a comprehensive legal framework in close consultation with the UNHCR, the European Court on Human Rights, and other related civil organisations to protect the rights of Syrian refugees (Kirişçi & Salooja, 2014; Woods, 2016; Icduygu & Simsek, 2016; Kirişçi, 2014).

Refugee integration especially in the case of non-European populations is a new phenomenon in Turkey’s historical relationship to migration ((Danis & Dikmen, 2022). Although using a rather cautious term ‘harmonisation’ (*in Turkish: uyum*) instead, the country included the concept of integration in its migration law for the first time under the LFIP of 2013 (Icduygu & Simsek, 2016, P.65-66).

Under the legislation titled ‘Law of Foreigners and International Protection Act’ (LFIP), which was passed in April 2013, the General Directorate of Migration Management (DGMM) was formed as a new governmental institution to deal with the issues regarding refugees and to oversee the implementation of new legislation (Kirişçi & Salooja, 2014). Although, criticised for not removing the geographical limitation for refugee status, (Kilberg, 2014), Turkey replaced the term ‘guest’ with a legally abiding definition as majority of Syrians are given subsidiary protection that grants them access to education and health service (DGMM, 2014).

Although this law falls short to promise long-term residency or citizenship rights (Kutlu, 2015, p.4 cited in Rygiel et al., 2016, p.317), the government has introduced additional regulations for integration such as granting Syrian refugees access to work permits. As of 2021, 91 bin 500 Syrians have been issued permits since legislation passed in January 2016 (Multeciler.org, 2024). Another step was taken on 2 July 2016 when the Turkish President announced that Syrians could eventually acquire citizenship (AA, 2016). The move was initially subjected to heated debates in Turkish society (Askin, 2017). As of November 2023, only 237.995 refugees have been granted Turkish citizenship (Multeciler.org, 2024).

According to Ager & Strang (2008), access to certain rights is integral to the integration process of refugees. Simsek (2018) underlines that granting a clear legal status to refugees will also positively impact their integration and those who do not have a guaranteed status will take a longer time to integrate because it will be much harder for them to settle and build a future in the hosting country. Although Turkey introduced new laws to improve the rights and legal status of Syrians, these policies and practices remain timid with the government's consistent emphasis on 'voluntary return' (Karacay, 2024). All these indications suggest that the initial framework of temporality remains at play, which continues to hamper Syrians' integration process.

3.2.2. Temporality of Destination

As Strang and Ager (2010, p.600) indicate, integration is a process that starts in the moment the refugee arrives in his or her country of destination regardless of their legal status. Refugees describe their experience through more practical means such as learning the local language, culture and customs as well as participation in social life. On the other hand, integration policies do not take into consideration whether refugees want to stay in the long run. Authors argue that once refugees determine a country being their destination, they are firmly motivated to engage and contribute to the hosting society (Strang and Ager, 2010, p.600).

However, Gaziantep being the destination was not predetermined in the subjective accounts of my research participants. Those who came in the early stages of Syrian exodus did not think the conflict in their country would last this long (Field Notes, 2017). When asked about their future the first option was to return to Syria once the war ended. Some of my respondents also mentioned their desire to apply for asylum or higher education in Europe as their hope to return was fading away. For many, Gaziantep was a temporary place of residence, which affects their process of social adaptation.

3.2.3. *Self-representation*

As Landau (2011, p.2) points out refugees tend rather to employ ‘a form of silent integration’ trying to elude the categorisation of refugee. This can be drawn from their reluctance to be identified as refugees. In the case of Syrians, especially those with better resources are not willing to be limited by implications of the term such as ‘vulnerable people living in the camps, under dire conditions or even begging in the streets’ (Woods, 2016, p.17).

Discomfort with the term ‘refugee’ was apparent during my field research. Despite migrating to Turkey with his family who lost their property due to bombardments in Aleppo, one of the participants preferred to identify himself as an international student. He had a residency permit and health insurance like any other international student from Europe, Asia or Africa.

“I came to Turkey 4 years ago on my passport. There was not visa requirement for Syrians back then. We lived in Antalya for a while and my family moved to Germany. I stayed because I had already learned Turkish and got accepted by Gaziantep University. I did not register as refugee because I did not need to.”

Although he was aware that all Syrians are called “refugee” by Turkish community regardless of their legal status, his self-identification seemed to have helped him adopt a form of consciousness to construe his presence differently.

3.2.4. *Language*

Language is key to integration processes both in the literature and on a policy level as it is considered “a barrier to social interaction, economic integration and full participation” (Ager & Strang, 2008, p.182). For example, adequate ability in Turkish language is one of the prerequisites in Turkey’s citizenship law (GDMM, 2017). However, Syrians do not feel the urgent need to learn Turkish due to the availability of multilingual people including Arabic speakers in the south-eastern cities (Kanat & Ustun, 2015, p.24). Despite living in Turkey for years, a considerable number of my participants were not comfortable with the language.

This situation is more evident in the case of newcomers. Although transnational networks help them settle and overcome various difficulties, most of my participants undermine the materiality of having sufficient skills in the main language, as they think that they don’t need to learn Turkish, because in Gaziantep everything is available in Arabic. Some participants explained that because they believed they would go back to Syria soon they did not take learning the language seriously.

Yet, I observed how their insufficient skills in Turkish discourage them in tackling formal procedures, applying for official institutions even dealing with issues regarding their bills. They recognise the chance for better opportunities in the labour market if they learn the language better. One difficulty in the learning process mentioned is lack of time, as they need to work. Language courses available in the city either take place during working hours or refugees complain about not having enough energy to do the course after work. They justify it as the more time they spend in Turkey, the better their Turkish will eventually get. Yet, educated ones prefer to improve their English instead, in line with their career plans or aspirations for further migration to Europe, which implicates a lack of motivation to settle and learn the local language.

Here, Turkmens represent a specific example. Coming from Turkish origin and having learned the language back at home, Syria's Turkmens adopt to the hosting society much easier. In a group meeting I held in an association formed by Syrian Turkmens, one of the respondents stated that their migration experience in Turkey has revived their ethnic consciousness especially through the language.

"In Syria, there was discrimination against Turkmens and many of us chose to assimilate, they were Arabicised. Here, we remembered our own language."

3.2.5. Employment

Employment is defined as one of the key factors of an integration process as it enables refugees to be financially independent, have realistic goals for the future, improve language skills, interact with members of the host society and restore confidence (Ager & Strang, 2008, p.170). Having sufficient financial conditions make them more able to access their legal rights in practice while those who struggle financially have more trouble acquiring (Simsek, 2018).

Young Syrians who have sufficient qualifications such as a university degree, language skills and experience, prefer to work in local or international non-governmental organisations for reasons including better salaries and more comfortable working conditions compared to the informal market. It is also difficult for them to find a qualified job and underemployment is a significant issue. Although working -especially in Turkish businesses- helps them learn the language, those who work as intermediate staff in other sectors spend long hours at work, which limits their social activities.

Majority of the employed work without work permits, which deprive them of legal and social security rights. Although refugees were granted the right to legally access the labour mar-

ket, employers need to apply on behalf of their Syrian employees who need to fulfil several requirements regarding their residency, registration, and health conditions. However, there are two reservations, the first is the number of Syrian employees that cannot pass the quota, allowing up to 10 per cent of the employee to be Syrian in a workplace. Secondly, formal labour costs more for employers, as they will be obliged to pay the minimum wage regulated by the authorities (Icduygu & Simsek, 2016, p.64). As one refugee puts:

“Even Syrian companies pay you less than they pay for a Turkish employee simply because you are a refugee which means you are desperate.”

My participants were aware of the unwillingness of their Turkish employers and were not planning to demand in order not to jeopardize their job. In general, having a job is seen more important than accessing more rights at this stage as the primary objective for many of them is to afford adequate housing and other needs.

3.2.6. Education

Their migration experience is observed to have extreme impacts on young refugees' lives and educational performances as many may have had bad memories of the war back in their country or have witnessed family members or people around them being imprisoned, tortured, injured or even killed. Education becomes crucial for them to heal their emotional wounds, regain a sense of normality and ready to integrate into a new environment. Education provides them a social medium to become active in the society and help them improve their social skills as well as language (Omar, 2009, p.118).

In Turkey, Syrian students began being accepted into public universities in 2012, first in seven southern cities populated by the highest number of refugees. The scope of the move was expanded a year later, and Syrians became able to enter all Turkish universities (Wood, 2016, p.22). Turkish universities also employ Syrian academics in various departments.

In Gaziantep, although there are also private universities accepting refugees, they prefer the city's public university, which enrolled at least 1847 Syrian students in associate, graduate and postgraduate degrees during the 2016-2017 academic year. 1111 of them were male whose department choices mainly comprise of medicine, dentistry and civil engineering mirroring their pre-migration aspirations. Syrian students with sufficient ability in Turkish adapt to the school much easier; however, the university also offers Arabic education in several departments (Interview with University Officer, Field Notes, 2017).

There are scholarships provided by Turkish governmental and nongovernmental institutions as well as international scholarships available for Syrian students (Turkey Burslari, 2017; Spark, 2017). However, some of my participants told me that they could not continue their study due to economic reasons. This also implies a gendered aspect of their situation as young men take the responsibility of supporting their families. On the other hand, there are many unaccompanied young Syrians whose families remain in Syria or moved to another country while they stay in order to go to university in Turkey. Educational aspirations appear as an important driver of young Syrians' migratory behaviour in Turkey.

They describe the university environment as a multicultural and multilingual place where they feel more comfortable. This is where they meet and befriend Turkish professors and students as well as those from different backgrounds. They can also find their own connections and form their own social groups. Omar (2009, p.122-127) found that refugee students, particularly the youth tend to socialize with members of their own community as they share the same culture and language. Similarly, most of my respondents stated that their interaction with Turkish students remain limited as they are surrounded by the members of their own community.

Ogbu (1978)'s concept of 'blocked opportunities' suggests that students from disadvantaged social groups are likely to demonstrate low ambitions when they believe that their degrees will not lead them to better employment or financial successes (Omar, 2009, p.119). Although it can be expected in the case of young refugees who are likely to be associated with disadvantageous circumstances, as Omar (2009) indicates there are examples demonstrating the otherwise.

However, I do not completely dismiss the relevance of Ogbu (1978)'s concept given my findings. Some of the university students among my participants expressed that they suspect the usefulness of their educational achievements in terms of finding better career options in Turkey. Also, Syrian students in general are not yet among the most successful except for a few cases, which is largely due to the language barrier (Interview with Hasan Kalyoncu University Officer, 2017). Although some of them sounded more confident defying easy conclusions, many of my participants voiced their aspiration for higher education based on an idealistic goal of rebuilding Syria once the war ended.

3.2.7. Social Participation

The literature highlights migrants' tendency "to become invisible, to disappear, to disidentify themselves" (Papadopoulos & Tsianos, 2013, p.186) They can hesitate to actively engage with institutions in the receiving country. The need for alternative ways for social participa-

tion increases in the absence of mainstream means of engagement such as the right to vote or membership in trade unions etc. (Spencer & Cooper, 2006, p.6).

Yet, migrants can choose to mobilise, as Witteborn (2015) puts, 'to become perceptible' in a social or political way. However, they create different strategies in order not to face any conflict and discrimination (Papadopoulos & Tsianos, 2013, p.186; also see Witteborn, 2015). For Witteborn (2015, p.15), the process of 'becoming' is a form of agency that is employed by migrant individuals and groups to "manoeuvre their lives under conditions of physical and social arrest".

In the case of young Syrians, becoming 'visible' and 'perceptible' happens through civil society activities. Majority of my respondents were increasingly engaged with social activities by means of forming student groups, volunteering and participating in local or international NGO activities. NGOs and voluntary activities constitute an "opportunity to speak for themselves and maintain a sense of belonging through a common purpose (Witteborn, 2015, p.16) as one of the motivations is to help their fellow Syrians. A 23 year-old male participant who works at a Syrian NGO explained:

"We were not allowed to mobilize and open such organizations under the regime of Bashar al Assad in Syria. Here, we have this opportunity to do something meaningful and help each other."

In our meetings with some of those groups, I am told how these engagements helped them meet other members of their community, migrant groups such as Iraqis and Palestinians, and improve their social skills. They exchange knowledge and experience in a variety of areas such as school, work, applying for scholarships or procedures in asylum processes. It also constitutes ways in which Syrians can interact with the hosting society. However, they remarked on the limits of collaboration:

"We as Syrians live like we are in Syria. We do not have many connections with Turkish organizations. We do not know how to connect to be honest."

3.2.8. 'Manhood' and Escaping War

The youth in crisis-affected societies were largely described in earlier literature as a potential source of social conflict and disruption (Ensor, 2013, p.3). Similarly, gender stereotyping was used in differentiating male youth as "troublesome" from females who were simply identified as "troubled" (Stainton-Rogers, 1992 cited in Ensor, 2013, p.3). Although, as Ensor (2012) indicates there has been a recent awareness on "the creative roles that young people can play

as agentive participants in the process of post-conflict reconstruction, not just passive recipients of others' provisions" (Ensor, 2013, p.3), this mainstream categorisation still influences the way hosting societies understand the reasons of refugees' flight. Accordingly, women are seen more deserving of our help and sympathy while men are perceived as suspicious of not being really in need but a labour migrant seeking for fortune (Schrover & Moloney, 2013, p.256-157).

A sort of resentment is generated by the hosting society when refugees start stripping away 'vulnerability' and being represented as the 'self'. For example, residents question when they see Syrians living in nice neighbourhoods or driving expensive cars (Ozderdem, 2015). As young men, my respondents specifically complained about the criticism they receive for 'living at peace in Turkey while their fellow citizens are fighting in Syria'. This approach earned a nationalistic character after the Turkish military forces started operations in northern Syria against ISIS in August 2016 (BBC, 2017b) as Turkish citizens were sensitive about their soldiers battling in a foreign country. One Syrian NGO representative explained that this issue is a source of pressure for young refugees as they also receive criticism by members of their own people back in Syria.

Although describing themselves as "opposition" they are reluctant to be identified with the war and the warring sides. One participant in his early 20s explained: "*I demonstrated in the streets, but I cannot fight. I am non-violent*". Another accounted: "*I sometimes think to go back and fight as this criticism makes me feel bad. But it is too complicated now; I do not even know who to fight for.*"

Moreover, identification of men with violence has an official contextualisation embodied in "military service" (Hinojosa, 2010). Most of my participants have identified the compulsory military service in Syria as a primary reason to migrate to Turkey. One refugee said that his family lives in a relatively safe area controlled by the regime. While they are not considering leaving, they sent their two sons to Turkey so they could get away from the military service, which has two main motivations. One is political, as they do not want to "serve Assad's military" while the other reason is the perceived consequences of it:

"Military service is not like fulfilling your duty in 6 months or a year then go back home. If you're not one of them they send you to intense fighting just to get rid of you. It's pointless."

4. Conclusion

Turkey has undertaken significant steps to improve its migration policy in recent years and introduced a comprehensive framework aiming to expand protection for Syrians. Although

benefitting a few refugees so far, the country passed laws granting refugees access to a work permit and an opportunity to acquire citizenship. However, many refugees suspect whether they will be able to obtain these rights, and largely rely on transnational networks and community-based relationships to sustain their lives while their interaction with the hosting society remains limited.

Those who pursue higher education are more motivated with an aim to rebuild Syria after the conflict instead of seeking career achievements and prosperity in the hosting country. Here, the primary ambition seems to be utilizing their migration experience in order to upskill themselves through education, work and social activities. This was particularly apparent in the language preferences of some of my participants who were aiming to improve their English instead of Turkish. Overall, only those who have clear goals for their future were better engaged with the environment around them whether in education or professionally.

Although many of them described that the existence of a large Syrian population in the city obstructs their adaptation to wider society, Gaziantep is still preferred for its proximity to Syria. It allows them to maintain dual experiences of life and keeps the option of return consistent. Geographical proximity also makes them feel connected to 'the revolution' as they face criticism for escaping to safety instead of fighting for the cause. Many of those who do not plan to go back to Syria aspire to migrate to Europe instead of settling in Turkey. Although, Ankara's open-door policy in the beginning of the refugee crisis encouraged them to come to Turkey, their lack of integration into wider society and prospect of living in Europe affect the refugees' long-term decision making.

Yet, with no foreseeable end to the war back home in sight, Syrians remain in between their temporary reality and the possibility of a permanent return. In such a situation, they establish their presence in their own locality and comfort zones, which help them to generate a sense of belonging. As Schill (2014) underlines, this locality does not necessarily involve physical space. Syrians seem to have created a second 'Aleppo' – the city where most refugees are coming from-, a space of their own which is mainly based on social relations and practices. The established relationships and formations of Syrians' pre-migration society are reconfigured in the diaspora, leading to some form of integration within their community.

As Karacay (2024) highlights, although the Turkish government has taken steps to improve conditions for their integration, its continuous focus on voluntary return strengthens the temporary nature of their acceptance in the country while also affecting their coexistence with the local people. Furthermore, my respondents repeatedly emphasized how misconceptions on both sides affect their integration. Thus, in the absence of social interaction between refugees and the hosting society, they lean more on close community networks which may

ultimately lead to further isolation and exclusion. Previous research reminds us that social networks can also have negative impacts on refugees' experiences, trapping them in a social ghetto, and in some cases leading to exploitation, abuse, and human trafficking (Demirbas & Akyigit, 2018). Related actors should perhaps address this risk by creating different ways in which two peoples can build connections and bridges to ensure multicultural co-existence in the city.

To conclude, I acknowledge that even among the same migrant group, experiences may vary in different settings, based on diverse realities and perspectives of migrant individuals. As for the case of Syrian refugees, the academic literature focusing on their integration experiences has been growing in recent years. However, there has not been much research on the experiences of young male Syrians specifically. This article has aimed to contribute to the literature by drawing on the unique perspectives of young male Syrian refugees in Gaziantep who represent different educational and financial backgrounds. There is a clear need for further empirical studies to comprehend their perspectives and practices in terms of adapting to their destination, which would hopefully influence policy responses for the better.

References

- Ager, A. and Strang, A. (2008) "Understanding Integration: A Conceptual Framework". Oxford University Press, 21 *J. Refugee Stud.* pp.166-19.
- Ager, A. and Strang, A. (2010) "Refugee Integration: Emerging Trends and Remaining Agendas." Oxford University Press, 23 *J. Refugee Stud.* pp.589-607.
- Al Hessian, M., Bengtsson, S., Kohlenberger, J. (September 2016) "Understanding the Syrian Educational System in a Context of Crisis" Working Paper, Vienna Institute of Demography.
- Allsopp, J. (2017) 'Masculinities in the European 'Refugee Crisis', A Gendered Approach to the Syrian Refugee Crisis, Eds: Freedman, J., Kivilcim, Z., Baklacioglu, N.O., Routledge.
- Aras, N.E.G. & Mencutek, Z.S. (2015), "The International Migration and Foreign Policy Nexus: The Case of Syrian Refugee Crisis and Turkey", *Migration Letters*, Volume: 12, No: 3, pp.193-208.
- Asik, G.A. (13 April 2017) "Turkey Badly Needs a Long-Term Plan for Syrian Refugees" *Harvard Business Review*.
- Aydogan, J.G. (October 2023), "Naturalization and Syrian Refugee Integration in Türkiye: A Critical Case Study on recent Turkish Citizenship Practices", Social Sciences University of Ankara the Graduate School of Social Sciences, Master's Thesis.
- Beirens, H., Hughes, N., Hek, R. and Spicer, N. (2007), *Preventing Social Exclusion of Refugee and Asylum Seeking Children: Building New Networks*, Cambridge University Press.
- Bauder, H. (2013) "Nation, 'Migration' and Critical Practice", *Area*, Vol. 45 No. 1, pp. 56–62
- Castles, S., Korac, M., Vasta, E. and Vertovec, S. (2002) "Integration: Mapping the Field." Report of a project carried out by the Centre for Migration and Policy Research and Refugee Studies Centre, University of Oxford.
- Castles, S. (2003) "Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation", *Sociology*, 37(1), pp 13–34.
- Castles, S. and Miller, M.J. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (4th edition). Basingstoke: Palgrave MacMillan

Cresswell, T. (2006) *On the Move: Mobility in the Modern Western World*. London/New York: Routledge.

Danış, D., & Dikmen, H. (2022). "Türkiye’de Göçmen ve Mülteci Entegrasyonu: Politikalar, Uygulamalar ve Zorluklar", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, 21(Özel Sayı), 24-45.

Daley, C. (2007) "Exploring Community Connections: Community Cohesion and Refugee Integration at a Local Level", *Oxford University Press and Community Development Journal*, DOI:10.1093/cdj/bsm026

Demirbaş, B., & Akyiğit, H. (2018). "Suriyeli Mülteci Kadınların Entegrasyon Sürecinde Sosyal Ağların Olumlu ve Olumsuz Etkileri", *Muhakeme Journal*, 1(2), 123-133.

Dimitris Papadopoulos & Vassilis S. Tsianos (2013) "After Citizenship: Autonomy of Migration, Organisational Ontology and Mobile Commons", *Citizenship Studies*, 17:2, pp 178-196, DOI: 10.1080/13621025.2013.780736

Ehrkamp, P. & Leitner, H. (2003) "Beyond National Citizenship: Turkish Immigrants and the (RE)Construction of Citizenship in Germany", *Urban Geography*, 24:2, pp.127-146, DOI: 10.2747/0272-3638.24.2.127

Ehrkamp, P. (2005) "Placing identities: Transnational Practices and Local Attachments of Turkish Immigrants in Germany", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31:2, pp 345-364, DOI: 10.1080/1369183042000339963

Ferris, E. & Kirişçi, K. (8 July 2015) "What Turkey’s Open-door Policy Means for Syrian Refugees." *Brookings Institute*

Finney, N. & Simpson, L. (2009) *'Sleepwalking to Segregation'?: Challenging Myths about Race and Migration*, Policy Press, Bristol

Geniş, S & Adas, E.B (2011) "Gaziantep Kent Nüfusunun Demografik ve Sosyo-ekonomik Yapısı: Saha Araştırmasından Notlar", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (1), pp 293 - 321 ISSN: 1303-0094

Greiner, C. (2010). "Patterns of Translocality: Migration, Livelihoods and Identities in Northwest Namibia." *Sociologus*, Vol. 60, No. 2, pp. 131-161.

Hinojosa, R. (April 2010) "Doing Hegemony: Military, Men, and Constructing A Hegemonic Masculinity". DOI: 10.3149/jms.1802.179

Hokayem, E (2013). *Syria's Uprising and the Fracturing of the Levant*. London and New York: IISS/Routledge. Paperback. ISBN: 978-0-415- 71738-0.

Icduygu, A. (April 2015) "Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead". Translantic Council on Migration, Available at: <http://www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugees-turkey-long-road-ahead> (Accessed: 17/08/2017)

Icduygu, A. & Simsek, D. (2016) "Syrian Refugees in Turkey: Towards Integration Policies," *Turkish Policy Quarterly* 15, no. 3 (Fall 2016): 59–69

Isin, E. F. & Nielsen, G. M. (2008) *Acts of Citizenship*, Zed Books, London.

Kanat, K.B & Ustun, K. (2015) "Turkey's Syrian Refugees Toward Integration", SETA, ISBN: 978-605-4023-55-4

Karaçay, A. B. (2024) "Türkiye'deki Suriyeli mültecilere yönelik entegrasyon politikaları: Çekingen ve merkezîyetçi yaklaşımlar", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(49): 1779-1800 doi:10.46928/iticusbe.1447429

Kaya, M. (2017) *Türkiye'deki Suriyeliler İç İç Geçişler ve Karşılaşmalar*, Hiper Yayın, İstanbul.

Kilberg, R. (24 July 2014) "Turkey's Evolving Migration Identity", *Migration Policy*, Available at: <http://www.migrationpolicy.org/article/turkeys-evolving-migration-identity> (Accessed: 21/08/2017)

Kirişçi, K. (May 2014) "Syrian Refugees and Turkey's Challenges: Going Beyond Hospitality", *Brookings*, Washington DC, pp. 36-37.

Kirişçi, K., & Salooja, R. (25 April 2014) "Northern Exodus: How Turkey Can Integrate Syrian Refugees", *Brookings*, Available at: <https://www.brookings.edu/articles/northern-exodus-how-turkey-can-integrate-syrian-refugees/> (Accessed: 21/08/2017)

Koser, K. (2007) *International Migration: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, ISBN: 9780199298013

Landau, L.B. & Duponchel, M. (2011) "Laws, Policies, or Social Position? Capabilities and the Determinants of Effective Protection in Four African Cities", *Journal of Refugee Studies*, 24(1), pp 1–22.

Lefebvre, H. (1991) *The Production of Space* (Translated by Donald Nicholson-Smith), Blackwell.

Mcalister, E. (2013) "Humanitarian Ad-Hocracy, Transnational New Apostolic Missions, and Evangelical Anti-dependency in a Haitian Refugee Camp", *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, Vol. 16, No. 4 (May 2013), pp. 11-34

McNevin, A. (2011) *Contesting Citizenship: Irregular Migrants and New Frontiers of the Political*, Columbia University Press.

Omar, Y. S. (2011) "Integration Experiences and Youth Perspectives: An Exploratory Study of School-Going Somali Youth in Melbourne, Australia and Minneapolis, Minnesota," *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies*: Vol. 9, Article 12. Available at: <http://digitalcommons.mcalester.edu/bildhaan/vol9/iss1/12> (Accessed: 01/09/2017)

Orchard, C. & Miller, A. (August 2014) "Protection in Europe for Refugees from Syria", *Forced Migration Policy Note*, Refugee Studies Centre, Department of International Development, University of Oxford, Available at: <http://www.refworld.org/pdfid/53ecacd64.pdf> (Accessed: 01/09/2017)

Orhan, O. (April 2014) "The Situation of Syrian Refugees in the Neighbouring Countries: Findings, Conclusions and Recommendations", ORSAM, Report No: 189.

Ozerdem, A. (13 January 2015) "Turkey urgently needs to integrate its Syrian refugees", *The Conversation*, Available at: <http://theconversation.com/turkey-urgently-needs-to-integrate-its-syrian-refugees-35984> (Accessed: 5 August 2017)

Rygiel, K., Baban, F., Ilcan, S. (2016) "The Syrian Refugee Crisis: The EU-Turkey 'Deal' and Temporary Protection", *Global Social Policy* 2016, Vol. 16(3), pp 315–320 DOI: 10.1177/1468018116666153

Sak, G. (11 August 2012) "The Fate of Two Cities: Aleppo and Gaziantep". *Hurriyet Daily News*, Available at: <http://www.hurriyetdailynews.com/the-fate-of-two-cities-aleppo-and-gaziantep.aspx?pageID=449&nID=27536&NewsCatID=403> (Accessed: 14/08/2017)

Schiller, N.G. (2014), "Comfort Zones" in *Brilliant and Useful Piece of Writing on Migration*, *Migration: A COMPAS Anthology*, B. Anderson and M. Keith (eds.), COMPAS: Oxford.

Schiller, N.G., Caglar, A. and Guldbrandsen, T. C. (2005) "Beyond the Ethnic Lens: Locality, Globality, and Born-Again Incorporation", *American Ethnologist*, 33(4), pp 612-633.

Schrover, M & Moloney, D.M (eds.) (2013) *Gender, Migration and Categorisation. Making Distinctions between Migrants in Western Countries, 1945-2010*, Amsterdam University Press.

Şimşek, D. (2018) "Multeci Entegrasyonu, Goc Politikaları ve Sosyal Sınıf: Turkey'deki Suriyeli Multeciler Orneği", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. pp.367-392.

Smyth, G., Steward, E., Da Lomba, S. (2010) "Introduction: Critical Reflections on Refugee Integration: Lessons from International Perspectives", *Oxford University Press*. 23 *J. Refugee Stud.* pp.411-414.

Spencer S. and Cooper B., (2006), "Social Integration of Migrants in Europe: A Review of the European Literature 2000–2006", OECD, Paris

Stevens, M. R. (2016) "The collapse of social networks among Syrian refugees in urban Jordan", *Contemporary Levant*, 1:1, 51-63

Turner, B. S. (1993) *Citizenship and Social Theory*, SAGE, Politics and Culture Series, Vol 24.

Van Hear, N. (2006) "Refugees in Diaspora: From Durable Solutions to Transnational Relations". *Refuge* (0229-5113) 23 (1),pp. 9–15.

Vertovec, S. (2001) "Transnationalism and Identity", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 27:4,pp 573-582

Witteborn, S. (2015) "Becoming (Im)Perceptible: Forced Migrants and Virtual Practice", *Journal of Refugee Studies* vol. 28, pp. 350-367.

Woods, A. (2015) "Urban Refugees: The Experiences of Syrians in Istanbul" *Istanbul Policy Center (IPC)*

Zaman, T. (2016) *Islamic Traditions of Refuge in the Crises of Iraq and Syria (Religion and Global Migrations)* 1st ed. Palgrave

Zetter, R., Sigona, N. and Griffiths, D., (2006) *Roger Integrative Paradigms, Marginal Reality: Refugee Community Organisations and Dispersal in Britain*

Websites

Anadolu Agency (AA) (2 July 2016) “Syrians in Turkey could become citizens: Erdogan”. Available at: <http://aa.com.tr/en/anadolu-post/syrians-in-turkey-could-become-citizens-erdogan-/601849> (Accessed: 22/08/2017)

Anadolu Agency (AA) (18 January 2017) “Turkey issues work permits to over 73,500 foreigners”. Available at: <http://aa.com.tr/en/economy/turkey-issues-work-permits-to-over-73-500-foreigners/729836> (Accessed: 12/09/2017)

Al Jazeera (2024) “Syria’s War” Available at: <https://www.aljazeera.com/tag/syria-s-war/> (Accessed: 29/11/2024)

BBC (30 March 2017) “Turkey ‘ends’ Euphrates Shield campaign in Syria”. Available at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-39439593> (Accessed: 12/09/2017)

BBC (28 November 2016) “Profile: Aleppo, Syria’s second city”. Available at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18957096> (Accessed: 20/08/2017)

BBC (May 2023), “Why has the Syrian war lasted 12 years?” Available at: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229> (Accessed: 23 May 2024)

General Directorate of Migration Management (GDMM) (06 April 2014) “Law on Foreigners and International Protection”, Republic of Turkey Ministry of Interior Directorate General of Migration Management: Available at: http://www.goc.gov.tr/files/files/eng_minikanun_5_son.pdf (Accessed: 03.09.2017)

General Directorate of Migration Management (GDMM) (2 February 2015) “Geçici Korumanın Unsurları” [Components of Temporary Protection] Available at: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095_icerik (Accessed: 19/08/2017)

General Directorate of Migration Management (GDMM) (1 March 2017) “Türk Vatandaşlığı Kanunu” [Turkish Citizenship Law, 29/5/2009] Available at: http://www.goc.gov.tr/icerik3/turk-vatandasligi-kanunu_333_334_629 (Accessed: 09/09/2017)

Spark (2017) “Turkey (Scholarship Announcement)”. Available at: <http://spark-syria.eu/turkey/> (Accessed: 9 September 2017)

Turkey Bursları (Turkey Scholarships, Official Website) (27 February 2017) “Syrian Student Scholarships Announcement”. Available at: <https://www.Turkeyburslari.gov.tr/en/suriyeli-ogrencilere-yonelik-burs-duyurusu/> (Accessed: 9 September 2017)

Turkish Interior Ministry data (9 May 2024) cited in Multeciler.org.tr, available at: <https://multeciler.org.tr/Turkeydeki-suriyeli-sayisi/#:~:text=Suriyelilerin%20En%20Yo%C4%9Fun%20Oldu%C4%9Fu%20%C5%9Eehirler,%31%2C2%20ile%20Kilis.> (Accessed: 27/05/2024)

Turkish Interior Ministry, Presidency of Migration Management (May 2024), Distribution of Syrians under Temporary Protection by Year, Available at: <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27> (Accessed: 27/05/2024)

UNHCR (2015), “States Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol”, Available at: <http://www.unhcr.org/protection/basic/3b73b0d63/states-parties-1951-convention-its-1967-protocol.html> (Accessed: 16/08/2017)

UNHCR (2024), “Syria Refugee Crisis Explained”. Available at: <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/> (Accessed: 23/05/2024)

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ'NİN (BMMYK) 1951 SÖZLEŞMESİ MADDE 1D VE AB VASIF YÖNERGESİ MADDE 12(1)(A)'NİN YORUMLANMASI VE UYGULANMASINA İLİŞKİN BİLDİRİSİ¹

Çevirmenler:

*Rıdvan Akın*²

*Lemi Keleş*³

1. Giriş

1. Alman Federal İdare Mahkemesi (Bundesverwaltungsgericht), 3 Temmuz 2019 tarihinde 2011/95/AB sayılı Yönerge'nin (Vasıf Yönergesi olarak anılacaktır) 12(1)(a) maddesinin ikinci cümlesinin⁴ yorumlanmasına dair Avrupa Birliği Adalet Divanı'na (Divan olarak anılacaktır)⁵ beş soru yöneltmiştir.

2. Başvuran mahkemenin yönelttiği soruların temel odak noktası; Vasıf Yönergesi madde 12(1)(a)'nın ikinci cümlesinin uygulanabilirliği açısından UNRWA'nin koruma veya yardımının sona ermediğine ilişkin değerlendirmenin coğrafi kapsamıdır. UNRWA'nin koruma veya yardımının⁶ sona erip ermediğine dair değerlendirmenin hangi alan(lar)da

¹Alman Federal İdare Mahkemesi (Bundesverwaltungsgericht) tarafından Avrupa Birliği Adalet Divanı'na 3 Temmuz 2019 tarihinde yapılan ön karar başvurusu bağlamında yayınlanmıştır - Federal Almanya Cumhuriyeti v XT (C-507/19)

²Araştırma Görevlisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku ABD, ORCID:0009-0001-8061-4085, rakin@fsm.edu.tr
DOI: 10.70045/mejrs.1486894

³Avukat, Adana Barosu, ORCID:0009-0008-7317-2002, lemikeles@marun.edu.tr
Başvuru Tarihi: 21 Mayıs 2024
Kabul Tarihi: 11 Aralık 2024

⁴Avrupa Birliği: Avrupa Birliği Konseyi, *3. ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin uluslararası korumadan istifade eden kişiler olarak nitelendirilmesine ilişkin standartlar, mülteciler veya ikincil korumadan istifa eden kişiler için tek tip statü ve sağlanan korumanın muhteviyatı* hakkında 13 Aralık 2011 tarihli ve 2011/95/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi (yeniden düzenleme), 20 Aralık 2011, OJ L. 337/9-337/26; 20.12.2011, 2011/95/EU (bundan sonra Vasıf Yönergesi olarak anılacaktır).

⁵Yöneltmiş sorular için bkz: *Bundesverwaltungsgericht'ten (Almanya) 3 Temmuz 2019 tarihinde yapılan ön karar istemi-Federal Almanya Cumhuriyeti v XT.(Dava C-507/19)*.

⁶*Uluslararası Koruma Hakkında Kılavuz İlkeler No. 13: Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi mxfadde 1D'nin Filistinli Mültecilere Uygulanabilirliği*, Aralık 2017, HCR/GIP/17/13 (bundan sonra BMMYK madde 1D Kılavuz İlkeleri olarak anılacaktır), BMMYK, UNRWA'nin faaliyet gösterdiği beş coğrafi bölge veya alan (Ürdün, Lübnan,Suriye Arap Cumhuriyeti, Batı Şeria (Doğu Kudüs dahil olmak üzere) ve Gazze) için 'UNRWA'nin faaliyet alanları' terimini ve beş alandan biri için 'faaliyet alanı' terimini kullanmıştır. Bu bildiri metninde BMMYK, beş alanın tamamını ifade etmek için 'faaliyet alanı' ve beş coğrafi alandan birini ifade etmek için 'faaliyet sahası' terimlerini kullanacaktır. Bu terimler Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından *Bolbol v. Bevândorlâsi és Állampolgársági Hivatal*, C-31/09, CJEU, 17 Haziran 2010, ("*Bolbol*"). *Mostafa Abed El Karem El Kott ve Diğerleri v. Bevândorlâsi és Állampolgársági Hivatal*, C- 364/11, ABAD, 19 Aralık 2012, ("El Kott") ve *Alheto v Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, ("*Alheto*") C-585/16, ABAD, 25 Temmuz 2018 ve UNRWA tarafından Konsolide Uygunluk ve Kayıt Talimatlarında (2009).

yapılacağı ve ilgili alan(lar)ın saptanması için kullanılacak faktörler veya kriterlerin açıklığa kavuşturulması istenmektedir. Başvuran mahkeme ayrıca, kişisel güvenliğinin, mevcut ikamet ettiği UNRWA faaliyet alanında ciddi bir risk altında olduğu ve UNRWA'in orada kendisine koruma veya yardım sağlayamayacak durumda olması nedeniyle UNRWA'in faaliyet alanını terk eden bir Filistinli mültecinin, Vasıf Yönergesi'nden yararlanma hakkının kendiliğinden geçerli olup olmadığını da sormaktadır. Ancak bu kişinin, kişisel güvenliğinin ciddi risk altında olmadığı ve taşındığı alanda UNRWA'in kendisine koruma veya yardım sağlayacağını bekleyemediği bir başka faaliyet alanından bu yere taşındığı ve önceki ikamet ettiği faaliyet alanına öngörülebilir bir gelecekte dönmesinin mümkün olmadığı bir durumda bu hakkın geçerli olup olmadığının açıklığa kavuşturulmasını istemektedir.

3. Ana yargılama süreci, Suriye'de doğmuş ve UNRWA'ya kayıtlı olan Filistinli bir mülteci olan XT'yi ilgilendirmektedir. Başvuru Özeti'ne göre; başvuru sahibi XT, Ekim 2013'ten Kasım 2015'e kadar Lübnan'da yaşadığını ve ikamet hakkı olmaksızın geçici işlerde çalıştığını belirtmiştir. Başvuru sahibi Kasım 2015'te Suriye'ye geri dönüş yapmış, burada kısa bir süre kaldıktan sonra ise Aralık 2015'te girdiği Almanya'da Şubat 2016'da iltica başvurusunda bulunmuştur.⁷

4. Bu arka plan çerçevesinde, bu bildiriye BMMYK'nın 1951 Sözleşmesi'nin 1D maddesinin ikinci paragrafının ve Vasıf Yönergesinin 12(1)(a) maddesinin ikinci cümlesinin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin olarak ön başvuru bağlamında ortaya çıkan bazı hususlar hakkındaki gözlemler ortaya koyulacaktır. Bu konuda UNHCR'nin ilgisi ve uzmanlığı 2. Bölümde açıklanmıştır. Bölüm 3, 1D maddesinin amacı ve hedefi hakkında kısa bir bakış açısı sunmaktadır; zira bu maddenin ikinci paragrafının ve Vasıf Yönergesi Madde 12(1)(a)'nın ikinci cümlesinin yorumlanması ve uygulanmasına rehberlik etmesi gerekmektedir. Bölüm 4 ise iki ana konuya odaklanmaktadır: Bölüm 4.1, UNRWA'in faaliyet alanından ayrılan bir Filistinli mülteci için koruma veya yardımın sona erip ermediğini tayin eden koşulları ve Bölüm 4.2, "koruma veya yardımın herhangi bir nedenle sona ermiş olması" şartının hangi UNRWA faaliyet alan(lar)ında değerlendirilmesi gerektiğine dair BMMYK'nın yaklaşımlarını ortaya koymaktadır.

2. BMMYK'nın konuya olan ilgisi ve uzmanlığı

5. BMMYK, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından mültecilere uluslararası koruma sağlamak ve hükümetlerle birlikte onlar için çözüm yöntemleri aramakla görevlendirilmiştir.⁸ BMMYK, bu görevini diğerlerine ilaveten(inter alia) mültecilerin korunmasına ilişkin

⁷Alman Federal İdare Mahkemesi, *2011/95/EU sayılı Direktifin 12(1)(a) maddesinin yorumlanmasına ilişkin ön karar talep etme kararı*, 14 Mayıs 2019, BverwG 1 C 5.18; ve Dava C-507/19, *Adalet Divanı İçtüzüğü'nün 98(1) maddesi uyarınca ön karar talebinin özeti*, 3 Temmuz 2019.

⁸Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, *Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Statüsü*, 14 Aralık 1950, A/RES/428(V), para. 1.

uluslararası sözleşmelerin uygulanmasını denetleyerek yerine getirmektedir.⁹ Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesi ve Sözleşme ile birlikte “1967 Protokolü’ne taraf olan devletler (tüm AB üye devletleri de dahil olmak üzere)”¹⁰ BMMYK’nın görevlerini yerine getirmesinde işbirliği yapmak ve denetim rolünü kolaylaştırmakla yükümlüdürler.¹¹

6. BMMYK, denetim rolünün bir parçası olarak başta 1951 Sözleşmesi olmak üzere uluslararası mülteci belgelerinde yer alan düzenleme ve terimlerin anlamlarının yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin kılavuz ilkeler yayınlamaktadır.¹² BMMYK, Vasıf Yönergesi’nin 12(1) (a) maddesinin açıkça atıfta bulunduğu 1951 Sözleşmesi’nin 1D maddesine dayanan talepler konusunda Mahkeme’yi *Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesinin 1D maddesinin Filistinli Mültecilere Uygulanabilirliği başlıklı 13 sayılı Uluslararası Koruma Kılavuzuna yönlendirmektedir.*¹³

7. BMMYK’nın denetim sorumluluğu AB hukuku çerçevesinde hem birincil hukuk hem de ikincil mevzuat düzeyinde öngörülmüştür. Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma’nın (ABIHA) 78/1. maddesi: sığınma, ikincil koruma ile geçici korumaya ilişkin ortak bir politikanın “1951 Sözleşmesi’ne uygun olması gerektiğini” öngörmekte¹⁴ ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı’nın 18. maddesi: “sığınma hakkının 1951 Sözleşmesi kurallarına gereken saygı gösterilerek güvence altına alınacağını” belirtmektedir. Yeniden düzenlenen Vasıf Yönergesi ise BMMYK ile yapılacak istişarelerin “mülteci statüsünün belirlenmesinde üye devletlere faydalı bir rehberlik sağlayabileceğini” belirtmektedir.¹⁵ Son olarak 2013/32/EU sayılı Yönerge, BMMYK’nın denetim sorumluluğuna hassaten atıfta bulunmakta ve üye devletleri BMMYK’nın bireysel sığınma başvurularına dair görüşlerini “prosedürün herhangi bir aşamasında” sunmasına izin vermekle yükümlü kılmaktadır.¹⁶

8. AB hukuku ve Divan içtihadı, 1951 Sözleşmesi’nin mültecilerin korunmasına yönelik uluslararası hukuki rejimin temel taşı olduğunu ve AB sığınma sisteminin bu Sözleşme’nin tam ve bütüncül bir şekilde uygulanmasına dayanması gerektiğini doğrulamaktadır¹⁷. Bu

⁹ Ibid., para. 8(a).

¹⁰ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme, 28 Temmuz 1951, Birleşmiş Milletler Antlaşma Serisi No. 2545, cilt 189, s. 137.

¹¹ Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesinin 35. maddesi (1951 Sözleşmesi) ve *Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü*nün II. maddesi (1967 Protokolü)

¹² Bu tür kılavuz ilkeler, BMMYK 1951 Sözleşmesi ve Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü Kapsamında Mülteci Statüsünün Belirlenmesine Yönelik Usul ve Kriterlere İlişkin El Kitabı ve Kılavuz İlkelerinde yer almaktadır., 1979, Şubat 2019’da yeniden yayımlanmıştır, HCR/1P/4/ENG/REV.4.

¹³ Madde 1D’ye dair BMMYK Kılavuz İlkeleri, bkz. yukarıdaki Not 3.

¹⁴ Avrupa Birliği, *Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma’nın Konsolide Edilmiş Versiyonu*, 13 Aralık 2007, 2008/C 115/01

¹⁵ Madde 22, Vasıf Yönergesi, yukarıdaki Not 2.

¹⁶ Madde 29, Avrupa Birliği: Avrupa Birliği Konseyi, *Uluslararası korumanın verilmesi ve geri alınmasına ilişkin ortak usuller hakkında 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/32/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi (yeniden düzenleme)*, 29 Haziran 2013, OJ L. 180/60 180/95; 29.6.2013, 2013/32/EU, (bundan sonra *Sığınma Prosedürleri Yönergesi* olarak anılacaktır.

¹⁷ Vasıf Yönergesi 3, 4, 22, 23 ve 24. maddeler ile Sığınma Prosedürleri Yönergesi 3. madde. ABAD davaları için bkz. *Alo ve Osso [GC]*, Birleştirilmiş Davalar C-443/14 ve C-444/14, 1 Mart 2016, para. 30, Bilali’de yeniden ifade edilmiştir, C- 720/17, 23 Mayıs 2019, para. 54. Ayrıca bkz. *M ve X, X [GC]*, Birleştirilmiş Davalar C-391/16, C-77/17 ve C-78/17, 14 Mayıs 2019, para. 80-83, ve Ahmed, C-369/17, 13 Eylül 2018, para. 37. Aksi belirtilmediği durumlarda, içtihat referansları ABAD kararlarına atıfta bulunmaktadır.

doğrultuda AB mevzuatı ve Divan, “BMMYK belgelerinin, Cenevre Sözleşmesi ile BMMYK’ya verilen rol ışığında özellikle gerekli olduğunu” değerlendirmiştir.¹⁸ Divan, daha da önemli bir husus olarak Vasıf Yönergesinin Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşmanın 63/1 maddesinde belirtilen haliyle “1951 Sözleşmesi ve diğer ilgili antlaşmalarla tutarlı bir şekilde” yorumlanması gerektiğini defalarca yinelemiştir.¹⁹

3. BMMYK’nın 1951 Sözleşmesi Madde 1D ve Vasıf Yönergesi Madde 12(1)(a)’nın amaç ve hedeflerine ilişkin gözlemleri

9. 1951 Sözleşmesi’nin 1D maddesi: “*Bu Sözleşme, halen Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında Birleşmiş Milletler organ veya kuruluşlarından koruma veya yardım gören kişilere uygulanmaz.*

Bu koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona erdiğinde, bu kişilerin durumu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen ilgili kararlara uygun olarak kesin bir çözüme bağlanmadan, bu kişiler kendiliğinden(ipsa facto) bu Sözleşmeden yararlanma hakkına sahip olacaklardır.” şeklinde düzenlenmiştir.

10. Vasıf Yönergesi madde 12(1)(a)’ya şöyle der:

“Bir üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi’nin 1(D) Maddesi kapsamına giriyorsa, yani BMMYK dışındaki BM organları veya kuruluşlarından koruma veya yardım alıyorsa, mülteci statüsü haricinde tutulur. Ancak, bu tür bir koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona ermişse ve bu kişilerin durumu BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen ilgili kararlara uygun şekilde kesin olarak çözüme kavuşturulmamışsa, bu kişiler kendiliğinden (ipsa facto) bu Direktifin sağladığı haklardan yararlanma hakkına sahip olur..”

11. 12(1)(a) maddesi, “BMMYK dışındaki BM örgütü veya kurumlarından sağlanan koruma veya yardımla ilgili Cenevre Sözleşmesi’nin 1D maddesi kapsamına giren” kişilere uygulanmasını düzenlemektedir. Dolayısıyla bu hüküm, üye devletlerin 1951 Sözleşmesi’nin 1D maddesini yorumlaması ve uygulaması konusu üzerinde belirleyici bir tesire sahiptir.²⁰

12. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin (UNHCR) görüşüne göre, 1951 Sözleşmesi’nin 1(D) Maddesi, belirli mülteci kategorilerinin, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) dışında, Birleşmiş Milletler’in diğer organları veya kuruluşları tarafından sağlanan koruma veya yardımdan faydalanabileceğini kabul etmektedir. 1(D) maddesi, durumlarına

¹⁸ Bilali, bkz. yukarıdaki not 14, para. 57, Halaf, C-528/11, 30 Mayıs 2013, para. 44. Ayrıca bkz. Vasıf Yönergesi md.22.

¹⁹ Bundesrepublik Deutschland v. B. and D., C-57/09 ve C-101/09, ABAD, 9 Kasım 2010, para. 78. Ayrıca bakınız, Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşma (Konsolide Versiyon), Roma Antlaşması, 25 Mart 1957. Şimdiki madde 78.paragraf. 1 ABİHA. Bknz:Salahadin Abdulla ve Diğerleri v. Bundesrepublik Deutschland, C-175/08, C-176/08, C-178/08 ve C-179/0.

²⁰ BMMYK, Mahkeme’nin madde 12(1)(a)’nın “bir özel kural (*lex specialis*) oluşturduğuna” karar verdiğini belirtmektedir. bkz. *Alheto*, para. 87.

yanıt vermek amacıyla Birleşmiş Milletler Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı'nın (UNRWA)²¹ kurulmuş olan Filistinli mültecilere²² uygulanmaktadır.²³

13. Madde 1D kapsamına giren Filistinli mülteciler, uluslararası toplumun halihazırda mülteci olarak tanıdığı kişilerdir.²⁴ Divanında belirttiği gibi, "... Cenevre Sözleşmesini imzalayan devletler 1951 yılında 2004/83 Direktifi'nin 12(1)(a) maddesine atıfta bulunan Sözleşme'nin 1D maddesinde öngörülen özel muameleyi Filistin mültecilerine tanımayı bilinçli olarak kararlaştırdılar."²⁵ Dolayısıyla madde 1D'nin temel amacı, Filistinli mültecilerin belirli bir mülteci kategorisi olarak tanınmaya devam etmeleri ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ilgili kararları uyarınca durumları kesin olarak belirlenene kadar "mülteci niteliği zaten belirlenmiş"²⁶ kişiler olarak korunmaları ve ilgili haklardan yararlanmaya devam etmelerini sağlamaktır.²⁷ Madde 1D'nin ikinci amacı ise bu mülteci grubu için UNRWA ve BMMYK arasında mükerrer olabilecek ve çakışabilecek yetki karmaşalarının önüne geçebilmektir.²⁸

4. 1951 Sözleşmesi'nin 1D maddesinin ikinci paragrafının ve Vasıf Yönergesi'nin 12(1)(a) maddesinin ikinci cümlesinin yorumlanması ve uygulanması

14. Madde 1D'nin ikinci paragrafı uyarınca, bu maddenin doğrudan kapsamına giren Filistinli mülteciler, BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen ilgili kararlara uygun olarak bu kişilerin durumu kesin olarak belirlenmeden UNRWA'nın koruma veya yardımının herhangi bir nedenle sona ermesi halinde kendiliğinden(ipso facto) 1951 Sözleşmesi'nden yararlan-

²¹Aşağıda belirtilen Filistinli mülteci grupları madde 1D'nin kişisel kapsamına (*ratione personae*) dahildir:

- (i) BM Genel Kurulu'nun 11 Aralık 1948 tarih ve 194(III) sayılı kararı ile bunu müteakip BM Genel Kurulu Kararları anlamında "**Filistinli mülteci**" olan ve 1948 Arap-İsrail çatışmasının bir sonucu olarak Filistin Mandası'nın İsrail'e dönüşen bölümünde yerinden edilen ve oraya geri dönemeyen kişiler;
- (ii) BM Genel Kurulu'nun 4 Temmuz 1967 tarihli ve 2252 (ES-V) sayılı kararı ile bunu müteakip BM Genel Kurulu kararları anlamında "**yerinden edilmiş kişiler**" ve 1967 çatışmasının bir sonucu olarak 1967'den beri İsrail tarafından işgal edilen Filistin topraklarında yerinden edilmiş ve oraya geri dönemeyen kişilerdir. Ayrıca "müteakip düşmanlıklar" nedeniyle yerlerinden edilen kişileri de kapsamaktadır.
- (iii) "Filistinli mültecilerin" veya "yerinden edilmiş kişilerin" **altsoyları**.

²² BM Genel Kurulu'nun 302 (IV) sayılı kararı, Filistinli Mültecilere Yardım, 8 Aralık 1949, A/RES/302, Filistinli mültecilere yardım ve koruma sağlama sorumluluğu olan UNRWA'yı kurmuştur. UNRWA'nın rolü mahkemeler tarafından da kabul edilmektedir: bkz. örneğin, Bolbol, para. 44: "UNRWA'nın, Yönerge'nin 12(1)(a) maddesinde ve Cenevre Sözleşmesi'nin 1D maddesinde atıfta bulunulan BM'nin BMMYK dışındaki organlarından veya ajanslarından birini teşkil ettiği ihtilaflı değildir...". Ayrıca bakınız, AD (Palestine), ("AD Palestine") [2015] NZIPT 800693-695, Yeni Zelanda: Göç ve Koruma Mahkemesi, 23 Aralık 2015, para. 101-116.

²³ Madde 1D'ye ilişkin BMMYK Kılavuz İlkeleri, para. 1.

²⁴ Ibid., para. 3.

²⁵ El Kott, para. 80.

²⁶ AD(Palestine), 19. no'lu dipnot, para.159.

²⁷ BMMYK'nın madde 1D'ye ilişkin kılavuz ilkeleri, para.6., aynı zamanda bkz.El Kott, para.62., Divan, 1D maddenin amacının "Filistin mültecilerinin durumları kesin olarak çözülene kadar Filistin mültecileri olarak koruma almaya devam etmelerini sağlamak" olduğunu teyit etmiştir.

²⁸ BMMYK'nın madde 1D'ye ilişkin kılavuz ilkeleri, para.7.

ma hakkına sahiptir. Bu koşullar yerine getirildiğinde madde 1D kapsamına giren Filistinli mülteciler, madde 12(1)(a)'nın ikinci cümlesi uyarınca Vasıf Yönergesinden faydalanma hakkına da kendiliğinden(ipsa facto)olarak sahip olurlar.

4.1 “Koruma veya yardımın herhangi bir nedenle sona ermesi”

15. 1951 Sözleşmesi'nin 1D maddesinin ikinci paragrafının ve Vasıf Yönergesi'nin 12(1)(a) maddesinin ikinci cümlesinin uygulanabilmesi için [Birleşmiş Milletler'in BMMYK dışındaki organ veya kurumlarından] sağlanan “koruma veya yardımın herhangi bir nedenle sona ermiş olması” gerekmektedir.

16. Filistinli mültecilerin UNRWA'ın faaliyet alanından tehdit edici koşullarda ayrıldığı durumlarda²⁹ UNRWA'ın koruma veya yardımının sona ermesinin değerlendirilmesi bağlamında Mahkeme, “böyle bir bölgeden sadece uzaklaşma veya kendi isteğiyle ayrılma kararının yardımın sona ermesi olarak değerlendirilemeyeceğini” belirtmiştir. Öte yandan, ilgili kişi kendi iradesiyle bağlantılı olmayan nedenlerle bölgeden ayrılmaya zorlanmışsa, böyle bir durum 2004/83 sayılı Yönergenin 12(1)(a)maddesinin ikinci cümlesi anlamında söz konusu kişinin yararlandığı yardımın sona erdiği sonucuna varılmasına yol açabilir.”³⁰

17. Mahkeme, “Birleşmiş Milletler'in [BMMYK] dışındaki organları veya kuruluşları tarafından sağlanan koruma veya yardımın ‘herhangi bir nedenle’ sona ermesinin, bir kişinin bu tür bir koruma veya yardımdan fiilen yararlandıktan sonra, kendi kontrolü dışında ve iradesinden bağımsız bir nedenle bu yardımı almayı bırakması durumunu da kapsadığına” hükmetmiştir.³¹ Mahkeme ayrıca, böyle bir kişi tarafından yapılan sığınma başvurusunu incelemekten sorumlu ulusal makamların, bu kişinin UNRWA'ın faaliyet alanını terk etmeye zorlanıp zorlanmadığını tespit etmeleri gerektiğine karar vermiştir; “bu durum, [kişinin] kişisel güvenliğinin ciddi risk altında olduğu ve [UNRWA'ın] bu bölgedeki yaşam koşullarının söz konusu organ veya ajansa verilen görevle uygun olacağını temin etmesinin imkansız olduğu durumlarda söz konusu olacaktır”.³² Mahkeme, “[BMMYK dışındaki Birleşmiş Milletler organ veya ajanslarından] koruma veya yardımın herhangi bir nedenle sona erip ermediğini” değerlendirirken, bu tespit için ayrılmaya sebep olan tehdit edici koşullar dahil olmak üzere objektif faktörleri göz önünde bulundurmıştır.

18. Bir kişinin kişisel güvenliğinin risk altında olduğu UNRWA faaliyet alanını terk etmeye zorlandığı durumlara ek olarak, koruma veya yardımın ilgili kişinin kontrolü dışındaki nedenlerle sona ermiş olabileceği başka durumlar da olabilir. Mahkeme'nin UNRWA'ın faaliyet

²⁹ El Kott, para. 45 ve para 27, 30 and 32.

³⁰ *Ibid.*, para 59.

³¹ *Ibid.*, para 82(1).

³² *Ibid.*, para 82(1).

alanını terk etmek için objektif faktörlere göre koruma veya yardımın sona erip ermediğini değerlendirme yaklaşımı, kişinin UNRWA'ın koruma veya yardımından (yeniden) yararlanmasının engellendiği durumlarda da aynı şekilde geçerlidir. Bu tür durumlarda, kişinin UNRWA'ın faaliyet alanından ayrılma nedeni (örneğin, çalışma veya eğitim amacıyla veya koruma nedenleriyle ayrılmaya zorlandığı için) tek başına belirleyici değildir.³³ 1951 Sözleşmesi madde 1D'nin amaç ve hedefine uygun olarak, bir kişinin daha sonra 'nesnel nedenlerle' geri dönmesi engellendiğinde koruma veya yardım sona ermiştir.³⁴

19. Belirleyici olan, UNRWA'ın koruma veya yardımının, kişinin UNRWA'ın faaliyet alanını terk etmesine neden olan veya onun UNRWA'ın koruma ya da yardımından (yeniden) yararlanmasını engelleyen bir veya daha fazla nesnel sebepten dolayı sona erip ermediğidir.³⁵

20. Buna göre, 1951 Sözleşmesi'nin 1D maddesinin ikinci fıkrası kapsamında sağlanan koruma, "UNRWA'ın [faaliyet alanı] dışında bulunan ve kişisel uygunluk nedeniyle UNRWA'ın koruma veya yardımından (yeniden) yararlanmayı reddeden başvuru sahiplerini kapsamaz."³⁶ Buna karşılık, UNRWA'ın faaliyet alanını kendi isteğiyle terk eden bir Filistinli mültecinin objektif nedenlerle geri dönmemesi ve UNRWA'ın koruma veya yardımından (yeniden) yararlanamaması halinde, söz konusu koruma veya yardımın herhangi bir nedenle sona erdiği kabul edilmelidir. Bu durum, kişinin geri dönmelerini engelleyecek objektif nedenlerin ayrılma sırasında zaten mevcut olduğu ve kişinin öngörülebilir bir gelecekte ilgili UNRWA faaliyet alanına dönmeyi beklemeden ayrıldığı bir durumda bile geçerli olacaktır.

21. Objektif nedenler, başvuru sahibinin hayatına, fiziksel bütünlüğüne, güvenliğine veya özgürlüğüne yönelik tehditleri veya korumayla ilgili onu ayrılmaya zorlayan veya geri dönmelerini engelleyen diğer ciddi nedenleri içerir.³⁷ UNRWA'ın koruma veya yardımının sona erdiğinin kabul edilmesi gereken diğer nesnel nedenler arasında, ilgili UNRWA faaliyet alanına erişimi veya geri dönüşü engelleyen pratik, yasal ve/veya güvenlik engelleri de yer almaktadır. Pratik engeller arasında sınırların kapatılması, güvenlik engelleri arasında ise yoldaki tehlikeler veya kişinin ilgili UNRWA faaliyet alanına güvenli bir şekilde dönmelerini engelleyen diğer tehditler yer almaktadır.³⁸ Hukuki engeller, ilgili UNRWA faaliyet alanına seyahat etmek veya bu alandan transit geçmek ya da (yeniden) giriş yapmak ve bu alanda ikamet etmek için gerekli belgelerin veya iznin bulunmamasını içerir.³⁹ Bir Filistinli mültecinin kendi topraklarına (yeniden) girmesine ve orada (yeniden) yerleşmesine izin verilip

³³ Madde 1D'ye ilişkin BMMYK Kılavuz İlkeleri, para. 19.

³⁴ BMMYK, 'objektif nedenler' ile 'kişinin kontrolü dışındaki nedenler' arasında önemli bir fark olmadığını düşünmektedir; *Ibid.*, dipnot 40.

³⁵ Madde 1D'ye ilişkin BMMYK Kılavuz İlkeleri, para. 19.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*, para. 22(d), (e), and (f).

³⁸ *Ibid.*, para. 22(g) and (i).

³⁹ *Ibid.*, para 22 (h).

verilmeyeceğini kontrol edecek olan UNRWA değil, ilgili UNRWA faaliyet alanı üzerinde yargı yetkisine sahip olan devlet makamlarıdır.⁴⁰

22. BMMYK'ya göre, Vasıf Yönergesi madde 4(3)(a) uyarınca, uluslararası koruma başvurusunun değerlendirilmesinin, kararın alındığı sırada menşe ülkesine ilişkin tüm ilgili olgular dikkate alınarak yapılması gerekliliği, madde 12(1)(a) kapsamında değerlendirilen vakalarda benzer şekilde geçerli olup,⁴¹ daha önce UNRWA'ın faaliyet alanında ikamet eden bir kişinin geri dönmesini ve UNRWA'ın koruma veya yardımından (yeniden) yararlanmasını engelleyen nesnel nedenlerin, UNRWA'ın koruma veya yardımının başvuran için sona erip ermediğinin değerlendirilmesinin bir parçası olması gerektiği yönündeki görüşünü desteklemektedir.⁴²

4.2.Değerlendirme hangi faaliyet alanına göre yapılacaktır?

23. Koruma veya yardımın sona erip ermediğine ilişkin değerlendirme UNRWA'ın faaliyet alanlarının her birine göre yapılmamalıdır. Daha önce UNRWA'ın faaliyet alanında ikamet eden bir Filistinli mülteci için bu değerlendirme daha ziyade kişinin daha önce ikamet ettiği faaliyet alanına göre yapılmalıdır.⁴³ Çoğu durumda, bir Filistinli mülteci daha önce sadece bir UNRWA faaliyet alanında ikamet etmiş olacağından, değerlendirme genellikle tek bir faaliyet alanına göre yapılacaktır. Ancak, kişinin daha önce birden fazla UNRWA faaliyet alanında ikamet ettiği durumlarda, “koruma veya yardımın herhangi bir nedenle sona erip ermediğine” ilişkin değerlendirme, kişinin daha önce ikamet ettiği birden fazla alana göre yapılabilir.

24. Hiçbir devlet, Filistinli bir mültecinin daha önce hiç ikamet etmediği veya daha önce ikamet ettiği bölgeden başka bir bölgede UNRWA'ın koruma veya yardımına erişebileceğini kesin olarak varsayamaz. Bu nedenle, Vasıf Yönergesi Madde 12(1)(a) uyarınca UNRWA'ın koruma veya yardımının sona erip ermediğini değerlendirirken, karar mercileri, bireyin daha önce hiçbir bağlantısının olmadığı bir UNRWA faaliyet alanıyla ilgili olarak geri dönüşün hukukiliğini değerlendirmemelidir. Bunu yapmak, başvuru sahiplerine makul olmayan ve aşılabilir engeller getirecek ve devlete dayalı uluslararası ilişkiler sisteminin ve devlet egemenliğinin genel işleyişini göz ardı edecektir⁴⁴.

⁴⁰ *Ibid.*, para. 22(j).

⁴¹ Bkz. Mahkeme'nin belirttiği El Kott: “Sığınma başvurusunun yapıldığı üye devletin yetkili makamlarının, ilgili kişinin kontrolü dışında ve iradesinden bağımsız nedenlerle, UNRWA'ın faaliyet alanından ayrılmadan önce yararlandığı yardımlardan artık yararlanmasının mümkün olup olmadığını tespit etmeye çalıştığı durumlarda, bu makamların, 2004/83 sayılı Direktifin 4(3) maddesinin kıyasen uygulanabileceği şekilde, ilgili tüm faktörleri bireysel olarak değerlendirmeleri gerektiği de eklenmelidir.”, para. 64.

⁴² Madde 1D'ye ilişkin BMMYK Kılavuz İlkeleri, para. 38.

⁴³ *Ibid.*, para 22 (k).

⁴⁴ *Ibid.*, para. 22(k). Ayrıca, Filistinli bir mültecinin Vasıf Yönergesi Madde 12(1)(a)'nın ikinci cümlesi kapsamına girmesi için ikamet ettiği faaliyet alanından ayrılmadan önce UNRWA'ın faaliyet alanındaki başka bir ülkeye veya bölgeye kabul edilmeye çalışması beklenemez.

5. Sonuç

25. 1951 Sözleşmesi'nin 1D maddesinin ikinci paragrafının ve Vasıf Yönergesi'nin 12(1) (a) maddesinin ikinci cümlesinin uygulanabilirliğini değerlendirirken göz önünde bulundurulması gereken en önemli husus, ilgili kişi için UNRWA'nın koruma veya yardımının herhangi bir nedenle sona erip ermediğidir. Bu, UNRWA'nın faaliyet alanını terk etmek zorunda kalmayı veya objektif nedenlerle (yani kişinin kontrolü dışında ve kendi iradesinden bağımsız nedenlerle) UNRWA'nın koruma veya yardımından (yeniden) yararlanamamayı (kişinin daha önce ikamet ettiği yere (yeniden) girememesi de dahil olmak üzere) içerir. UNRWA'nın koruma veya yardımının sona erip ermediğine ilişkin değerlendirme, yalnızca kişinin daha önce ikamet ettiği faaliyet alanı/alanlarına göre yapılmalıdır.

26. Bu yorum, 1951 Sözleşmesi Madde 1D'nin ve Vasıf Yönergesi madde 12(1)(a)'nın, kapsamına giren Filistinli mülteciler için koruma ve ilgili hakların devamlılığını gerektiren amaç ve hedefinin yerine getirilmesini sağlar.

BMMYK, 18 Ağustos 2020

YAZARLARA NOTLAR

Çalışma Göndermek

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisinde;

- Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanan çalışmalar değerlendirme süreçlerine alınmaktadır.
- Yayına kabul edilen Türkçe çalışmanın yazarından/yazarlarından geniş İngilizce özet hazırlamaları beklenmektedir. Geniş İngilizce özetle kaynakçada yer alan her bir referansa atıf yapılması gerekmektedir. Türkçe çalışmalar için talep edilen geniş İngilizce özet, yayım kabulü alındıktan sonra gönderilmelidir.
- Yazarlardan katılım bedeli alınmamaktadır.

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisinde aşağıdaki ilkelere uygun çalışmalar yayımlanır.

- Mültecilik konusu ile ilgili nicel, nitel, tekdenekli veya karma araştırma deseni kullanılarak hazırlanan çalışmalar,
- Mültecilik konusunda son dönem alanyazını kapsamlı biçimde değerlendiren literatür analizi, metaanaliz veya metasentez çalışmaları,
- Mültecilik konusunda pratik olarak uygulanabilecek model önerileri sunan çalışmalar veya benzeri özgün nitelikteki yazılar.

Çalışma Değerlendirme Süreçleri

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisine gönderilecek çalışmalar [Yazım Kurallarına](#) uygun olarak hazırlanmalıdır. Gönderilen çalışmalar Editör tarafından öncelikle amaç, konu, muhteva, sunuş tarzı ve yazım kurallarına uygunluk yönlerinden incelenmektedir. Çalışmalar ikinci aşamada Alan Editörü tarafından değerlendirilir.

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisindeki editöryal ön değerlendirme kriterleri şu şekildedir:

Nicel çalışmalar için;

- Tek sürekli değişken veya iki sürekli değişken barındırıp sadece veya ağırlıklı olarak frekans, yüzde, fark ve ilişki istatistiklerine dayalı çalışmalar çalışmanın kapsamına göre değerlendirilmektedir.
- Tek sürekli değişken veya iki sürekli değişken barındırıp tekli veya çoklu regresyon, yol (path) analizi, clustur analizi gibi ileri istatistikler kullanılarak hazırlanan çalışmalara öncelik verilmektedir.

Ölçme aracı geliştiren çalışmalar için;

- Sadece ölçme araçları geliştirmeyi raporlayan çalışmalar, geliştirilen ölçme aracının otantikliği, kapsamı, geliştirilen grubun niteliği, geçerlik ve güvenilirlik işlemlerinin yetkinliği vb. ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmektedir.
- Geliştirilen ölçme aracını bir araştırmada kullanarak raporlayan çalışmalara öncelik verilmektedir.

Deneysel çalışmalar için;

- Araştırma verileri nitel verilerle desteklenmiş deneysel araştırmalara öncelik verilmektedir.

Nitel çalışmalar için;

- Nitel araştırmalar için araştırma sürecinin geçerlik ve güvenilirlik koşullarının sağlanmış olmasına ve verilerin derinlemesine analiz edilmiş olmasına önem verilmektedir.

Betimsel/Kuramsal çalışmalar için;

- Dergide mültecilik ile ilgili temel sorunları ortaya koyan ve bunlara çözüm önerileri getiren analitik çalışmaların yayımlanması hedeflenmektedir. Diğer taraftan bu kapsama giren çalışmaların kitap bölümü tarzında olmaması beklenmektedir.

Karma (mixed) desenli çalışmalar için;

- Karma desende olan çalışmaların yayımlanma oranı daha yüksektir. Bununla birlikte karma çalışmalarda niçin ve hangi karma metodolojinin kullanıldığının tekniği

- ile beraber açıklanması beklenmektedir. Karma desenli araştırmalarda araştırmanın nicel ve nitel kısımları ayrı ayrı değerlendirilir. Nicel ve nitel kısımların ayrı ayrı yukarıdaki kıstasları karşılaması beklenir.

Ayrıca;

- Alanda çok sık kullanılan ölçme araçlarına dayalı çalışmaların ve oldukça yoğun biçimde çalışılmış konularla ilgili araştırmaların yeni bir yönelim ortaya koymaları beklenmektedir.
- Yüksek lisans ve doktora tezlerine dayalı çalışmalarda dilimlenme yapılmaması beklenmektedir.
- Bütün araştırma türleri için verilerin güncelliğine önem verilmektedir. Araştırma verilerinin toplanması üzerinden 5 yıl veya daha fazla süre geçmiş ise araştırmaların güncelliğini kaybettiği yönünde görüş bildirilmektedir.
- Ön değerlendirmesi tamamlanan çalışmaların Yetkilendirilmiş Yazarına değerlendirme neticesi bildirilir. Yukarıda belirtilen ilkelere uygun bulunan çalışmalar hakem değerlendirme sürecine alınır.
- Gönderilen bir çalışmanın editöryal değerlendirmesi en geç 40 gün içerisinde tamamlanmaktadır.
- Hakem değerlendirme sürecine alınan çalışmalar alanda uzman iki hakeme gönderilir.
- Eğer hakemlerin raporlarında çalışma ile ilgili görüş ayrılığı söz konusu olursa, üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulur.
- Hakem değerlendirme süreci, şu anki yoğunluk göz önüne alındığında yaklaşık 3-4 ay sürmektedir. Bu süre, ilgili alandaki hakemlerin iş yükü nedeniyle uzayabilmektedir.
- Hakem raporları gizlidir. Yazarlar çalışmalarını değerlendiren hakemlerin kim olduğunu bilmemektedirler. Hakemler de değerlendirdikleri çalışmanın yazarını/yazarlarını bilmemektedirler.
- Yazar/yazarlar; hakemlerin, Alan Editörünün ve Editörün eleştirilerini, önerilerini ve düzeltme taleplerini dikkate almak zorundadırlar. Yazar/yazarlar, eleştirilerden ve önerilerden katılmadığı hususları gerekçeleriyle izah etmelidir/etmelidirler.

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS)'de hakem değerlendirme süreçlerinin detayları ve ilkeleri için [Hakemlere Notlar](#) bölümüne bakılabilir.

Hakem değerlendirme raporlarının sonuçlarına dayalı olarak Editör;

- Çalışmanın kabulüne,
- Çalışmanın, hakem raporlarında belirtilen hususlara göre düzenlendikten sonra yeniden değerlendirmeye alınabileceğine veya,
- Çalışmanın reddine karar verir.
- Yayına kabul edilen çalışmaların süreçleri aşağıda belirtilmiştir.
- Yayına kabul edilen çalışmaların hakem değerlendirme raporları ve editöryal değerlendirmeleri Yetkilendirilmiş Yazara gönderilir.
- Yetkilendirilmiş Yazarın ilgili raporlara göre düzenleyerek Editöre ilettiği alışma Editör tarafından kontrol edilerek tashih sürecine alınır.
- Yetkilendirilmiş Yazara çalışmasıyla ilgili tashih notları gönderilir.
- Tashih süreci tamamlanan çalışmalar tasarıma yönlendirilir.
- Mizanpajı ve tasarımı tamamlanan alışmalar Yetkilendirilmiş Yazar tarafından son kez kontrol edilir.
- Bu süreçleri tamamlayan çalışmalar öncelikle DOI numarası atanarak [Online-First](#) olarak yayımlanır.
- OnlineFirst olarak yayımlanan makaleler yayım sürecine alınır ve ilgili sayıda basılır.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

Manuscript Submission

Contributors submitting their work to *MEJRS* should be informed that articles should include the following:

- Quantitative, qualitative, or mixed research methods,
- Comprehensive literature reviews, meta-analysis, or meta-synthesis,
- Model proposals, clinical experimental research model, or original writings of similar quality.

Editorial and Review Process

MEJRS gives priority to current studies using advanced research and statistical methods and techniques. The Journal's main criteria for publication are original contribution to the field and competency in methodology.

Manuscripts are first assessed by the Editorial Board for purpose, topic, content, presentation style, and mechanics of writing. During this preliminary assessment, the Editorial Board guidelines are as follows:

For Quantitative Research

Quantitative research based on a single variable or that mainly analyses frequency, percentage, difference, and correlational statistics is usually assessed in a preliminary assessment according to its contents. Quantitative research including multiple regressions, path and cluster analysis, or other advanced research and statistical methods is given priority.

For Studies Developing a Measurement Tool

The authenticity, scope, quality of the group worked on, and efficiency of the reliability and validity of studies are taken into consideration to decide whether the measurement tool can be published independently. The Editorial Board encourages contributors to send their manuscripts if the developed measurement tool is used in a study in which the findings are reported.

For Experimental Research

Findings must be supported, detailed, and further elaborated on with qualitative data.

For Qualitative Research

The reliability and validity studies and in-depth analysis of the data is of utmost importance.

For Descriptive Studies

The journal aims to publish analytical studies identifying and proposing solutions to the key issues related to refugee issues. However, such studies should not resemble a book chapter based only on a literature review.

Mixed Research Designs

Such studies have a higher likelihood of being published. Mixed research design studies should justify why and how the author adopted the research design used. Qualitative and quantitative sections are analyzed separately and are expected to meet the criterion described above.

Please Note

- The Editors emphasize that *MEJRS* articles should not include studies based on very frequently used measurement tools or on research topics that have been overly examined, unless they propose an innovative approach to the topic in question.
- Manuscripts based on thesis-related research should include all data used in the thesis. *MEJRS* does not publish any article including unethical practices such as sliding.

- *MEJRS* believes that the data collection process for original research should have been done in the last 5 years.

Editorial and Review Process

- Manuscripts are assigned a reference code and recorded in ScholarOne Manuscript.
- After the submission, authors are sent a confirmation of receipt by email.
- Manuscripts are evaluated by the Editorial Board following the submission.
- Manuscripts that meet the criteria for *MEJRS* proceed to the next stage, which is reviewer evaluation.
- Manuscripts that do not meet the *MEJRS* criteria are notified of the decision with the relevant justification for rejection.
- Receipt of manuscripts and Editorial Board decisions may take approximately 40 days.
- Manuscripts are sent to two specialists in the relevant field.
- If the reviewers differ in opinion about the quality of your work, the paper will be referred to a third reviewer.
- The Editorial Board and referee reviews take approximately 3-4 months to complete. This time may be extended depending on the availability of referees in your sub-discipline.
- Reviewer reports are kept confidential. We adopt a double-blind peer-review evaluating process.
- Authors must be attentive to the criticisms, suggestions, and corrections of the referees and the Editorial Board. In case of disagreement with the reports, authors must explain why they do not agree with the points made by the reviewers.
- For more details of the review process, visit the [Notes for Reviewers](#) page.
- There are three possible results for a manuscript:
 - Acceptance with minor or major revisions
 - Reject and Resubmit process
 - Rejection

Manuscripts go through the following stages once accepted for publication:

- Reviewer reports and Editorial Board reports are sent to the author.
- Authors revise their manuscripts according to the reports, and the Editorial Board reviews the revised manuscripts before they advance to the proofreading stage.
- Authors are sent the proofreading notes.
- When proofreading is complete, manuscripts advance to the formatting and pagination stage.
- Following the pagination process, authors are asked to conduct a final check of their manuscripts.
- After completion of these processes, manuscripts are initially published on [OnlineFirst](#). As each article is assigned a DOI, this version could be treated as the authentic version.
- Printing of the manuscript in the journal may take approximately 5-6 months, depending on the workload involved in the journal.